

Tatabányai Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola,
Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola,
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Hatályos 2024. szeptember 01-től

Bacsó Ágnes
főigazgató

Tartalom

I. NEVELÉSI PROGRAM.....	7
Az intézmény bemutatása.....	7
1. ÓVODA NEVELÉSI PROGRAM.....	9
1.1. Az óvoda bemutatása	9
1.2. Az óvodai nevelés alapelvei.....	11
1.3. Az óvodai nevelés értékei	12
1.4. Az óvodai nevelés céljai.....	13
1.5. Az óvodai nevelés feladatai.....	13
1.6. Az óvodai nevelés módszerei, eszközei, eljárásai.....	14
2. Az óvodai nevelés fejlesztési területei, folyamata, módszerei.....	14
3. Az óvodai nevelés feladatainak megvalósítása	16
3.1. Egészséges életmód alakítása.....	17
3.2. Óvodai tevékenységek rendje.....	22
3.3. Óvodai foglalkozási formák	25
3.4. Óvodai foglalkozások.....	26
3.5. Az óvoda kapcsolatrendszere	38
3.6. Gyermek- és ifjúságvédelem.....	40
2. ISKOLAI NEVELÉSI PROGRAM.....	41
1. Az iskola alapelvei, értékek, célok.....	41
1.1. Alapelvek	41
1.2. Értékek	42
1.3. Célok	43
1.4. Feladatok	44
1.4.1. Általános iskola feladatai	46
1.4.2. Szakiskolai feladatok.....	52
1.4.3. Készségfejlesztő iskola	54
1.4.4. Fejlesztő nevelés-oktatást végző iskola.....	54
1. 5. A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai	55
2. Személyiségfejlesztés és közösségfejlesztés.....	59
2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	59
2.2. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok	63
3. Egészségfejlesztési program	67
3.1. A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok.....	67
3.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	69

4. A pedagógusok feladatai	70
4.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai	70
4.2. Az osztályfőnöki munka tartalma	71
5. A kapcsolattartás rendje	72
5.1. A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái.....	72
5.2. A tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái	74
5.3. Az intézmény pedagógusainak kapcsolattartása	74
5.4. Az intézmény egyéb partnereivel történő kapcsolattartás formái	75
5.5. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje.....	76
6. A jogviszony létesítés és a felvételi eljárás szabályai	78
6.1. Felvétel óvodába, általános iskolába.....	79
6.2. Felvétel középfokú iskolába.....	79
7. Magasabb évfolyamba lépés feltételei	79
9. Iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai	82
9. Az ismeretek számonkérésének rendje	82
9.1. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatásának rendje, az ismeretek számonkérésének rendje.....	82
9.2. Otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.....	83
9.3. Napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	84
10. A tanulmányok alatti vizsgák.....	84
10.1. A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, részei	86
10.2. Alkalmassági vizsga szabályai	93
11. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos tevékenységek rendje.....	94
12. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	97
13. Bázisintézményi működéssel kapcsolatos feladatok.....	99
3. A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA	
103	
1.Bevezetés.....	103
2. A fejlesztő nevelés-oktatás programja	103
2.3.1. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt céljai és sajátosságai.....	104
3.Nevelési program	109
4.Fejlesztő program a súlyosan halmozottan sérült tanulók részére	110
5.Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal és az iskola partnereivel.....	123

4. AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI, UTAZÓ KONDUKTORI HÁLÓZAT PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	124
4.1. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének jogszabályi háttere	124
4.2. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése, feladatellátása	124
4.3. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat kiemelt célkitűzései, feladatai	127
4.4. IV. Eszközkölcsonzési rendszer működtetése	129
Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének szakmai protokollját a 2. sz. melléklet tartalmazza.	130
II. HELYI TANTERV	131
1. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	131
2. Kerettantern, tanórák, óraszámok, tananyag, választható tárgyak, csoportbontás	133
2.1. A választott kerettantern megnevezése	133
2.2. Rendelkezés a kerettanternben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének legfeljebb 10%-a felhasználásáról.....	134
2.2.1. A választott kerettantern által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó tananyaga, valamint az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése és órászáma	134
2.2.1.1. Általános iskolai tanulók tanórai foglalkozásai és órászámai	134
2.2.1.2. Szakiskolai tanulók tanórai foglalkozásai és órászámai	139
2.2.1.2.1. A két évfolyamos szakmai oktatás, képzés szerkezete	139
2.2.1.2.2. A négy évfolyamos szakmai oktatás, képzés szerkezete.....	145
2.2.1.3. Készségfejlesztő iskolai tanulók tanórai foglalkozásai és órászámai	148
HÁZTARTÁSTAN – ÉLETVITEL KÉSZSÉGFEJLESZTŐ GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEI	150
UDVAROS KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERN	151
2.3. Választható tantárgyak, foglalkozások megnevezései	151
2.4. Választható tantárgyak, foglalkozások esetében a pedagógusválasztás szabálya	152
2.5. A csoportbontások szervezésének elvei, az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	152
2.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja	153
2.7. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag	153
2.8. A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrészt oktatása, a tanulók értékelése, minősítése során a miniszter által jóváhagyott elektronikus tanulmányi rendszerben e célra kifejlesztett program használható	154
3. Tankönyvek, taneszközök	154

..... A tankönyvellátás kártérítési szabályai	155
4. Sajátos pedagógiai módszerek	156
5. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése	157
5.1. Írásban, szóban, gyakorlatban történő ellenőrzés és értékelés módjai	157
5.2. A tanuló tanulmányi munkájának diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái.....	157
5.3. A tanuló magatartása és szorgalma minősítésének elvei	159
5.4. Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje	162
5.5. Hit és erkölcstan tantárgy értékelése és minősítése	164
5.6. Gyermekek, tanulók mérése	164
6. A tanuló jutalmazásával összefüggő elvek.....	166
7. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	166
7.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai céljai, feladatai, alapelvei.....	167
7.2. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztő programja	168
7.3. Esélyegyenlőségi programok megjelenítése, ha releváns: képességkibontakoztató és integrációs felkészítés, lemorzsolódás megakadályozásával összefüggő programok.....	169
8. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok, tevékenységek.....	171
III. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA, JÓVÁHAGYÁSA ÉS NYILVÁNOSSÁGA.....	173
IV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	174
MELLÉKLETEK.....	177
6.1. Elektronikus mellékletek.....	177
6.2. Papíralapú mellékletek	177
1. melléklet Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei	178
Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének szakmai protokollja	204
I. A protokoll	204
I.1. A protokoll célja	204
I.2. A protokoll hatálya és módosítása	204
II. Alapfogalmak	205
III. Az utazó gyógypedagógusi hálózat.....	206
III.1. A hálózat célja.....	206
III.2. Tevékenysége, feladatai	206
III.3. Célcsoportja.....	206
III.4. Szolgáltatások köre	206
IV. Az utazó gyógypedagógus, konduktor	207
IV.1. Az utazó gyógypedagógus kompetenciái.....	207

IV.2. Az utazó gyógypedagógus munkaformái és szakmai kapcsolatrendszere.....	207
IV.3. Az utazó gyógypedagógus feladatai	208
IV.3.1. A tanév eleji, a tanuló megismerésével kapcsolatos feladatok	208
IV.3.2. A gyermek fejlesztésével közvetlenül kapcsolatos feladatok	208
IV.3.3. A befogadó intézmény pedagógusaival történő kapcsolattartás feladatai.....	208
IV.3.4. A szülőkkel történő kapcsolattartás feladatai.....	208
IV.3.5. Adminisztrációs feladatok.....	208
IV.3.6. A pedagógiai munka ellenőrzése	209
V. Az utazó gyógypedagógiai, konduktív ellátás folyamata.....	210
VI. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók speciális ellátása.....	214
VI.1. Tanulásban akadályozott gyermekek/tanulók ellátása	214
VI.2. Érzékszervi fogyatékossgal élő (látássérült, hallássérült) fiatalok ellátása.....	214
VI.3. Mozgássérült gyermekek, tanulók ellátása	214
VI.4. Autizmus spektrumzavarral élő gyermekek/tanulók fejlesztése.....	215
VI.5. Egyéb pszichés fejlődési zavarral élő gyermekek, tanulók ellátása.....	215
VI.6. Beszédfogyatékos gyermek/tanuló ellátása	215
VII. Az együttnevelést végző intézmény	215
VII.1. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása.....	216
VII.2. A befogadó intézmények által biztosítandó infrastrukturális, tárgyi eszközrendszer	216
VII.3. Az együttnevelésben részt vevő intézmény és a pedagógusok javasolt feladatai az együttnevelésben	217
VIII. Mellékletek.....	217

I. NEVELÉSI PROGRAM

Az intézmény bemutatása

A Tatabányai Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény az 1968-ban Tatabánya Városi Tanács által alapított Kisegítő Iskola jogutód intézménye. Több mint ötven éve látja el Tatabánya város és a térség értelmi, és egyéb más fogyatékkal rendelkező gyermekek, tanulók gyógypedagógiai nevelését, oktatását.

Az intézmény az évek során jelentős változásokon ment át:

- 1968-1987-ig általános iskolaként működött.
- 1987-től az általános iskola feladatellátás bővült a speciális szakiskolai feladatellátással, az iskola neve: Kisegítő Általános Iskola és Speciális Szakiskola
- 1999-ben az iskola felvette az Éltes Mátyás Általános Iskola és Speciális Szakiskola nevet.
- 2007-től gyógypedagógiai módszertani intézményként (EGYMI-ként) működött Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola, Speciális Iskola és Pedagógiai Szakszolgálat néven.
- 2012-ben a köznevelés átszervezése miatt a pedagógiai szakszolgálati feladatellátás leválasztásra került a többcélú intézményről, és Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola és Speciális Szakiskola néven működött tovább.
- 2013/2014-es tanévtől újabb alapfeladat ellátásával bővült az intézmény: fejlesztő nevelés-oktatás.
- 2017-től szintén bővült a feladatellátás: készségfejlesztő iskola; az intézmény új neve: Tatabányai Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola.
- 2019. szeptember 01-től intézményátszervezéssel az óvodai nevelés alapfeladat ellátással bővült az intézmény szolgáltatási kínálata.

A Tatabányai Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény olyan többcélú intézmény, amelynek önálló intézményegységei: óvoda, utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat, általános iskola, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskola, szakiskola, készségfejlesztő iskola. A különböző belső szakmai területek és szervezeti egységek nevelésfilozófiája közös: eljuttatni a sajátos nevelési igényű különleges bánásmódot igénylő gyermekeket és fiatalokat az önállóság lehető legmagasabb fokára, felkészítve őket az együttnevelésre, hosszú távon a társadalmi integrációra.

Az intézmény többcélú intézményként, egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai intézményként (továbbiakban EGYMI-ként) működik a következő köznevelési alapfeladatok ellátásával:

- óvodai nevelés
- általános iskolai nevelés-oktatás
- szakiskolai nevelés-oktatás
- készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás
- fejlesztő nevelés-oktatás,
- utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat.

A köznevelési alapfeladatok ellátása négy intézményegység működtetésével történik.

- Óvodai intézményegység – sajátos nevelési igényű (tanulásban, értelmileg akadályozott, autizmussal élő) gyermekek számára az óvodai nevelés alapprogramja és a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó OH ajánlások szerint;
- Általános iskolai intézményegység - enyhe, közép súlyos és súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók számára az enyhe értelmi fogyatékos, közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók kerettanterve, valamint a fejlesztő nevelés-oktatás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program szerint;
- Szakiskola és készségfejlesztő iskolai intézményegység – az enyhe, közép súlyos szakiskolai tanulók számára az enyhe értelmi fogyatékos, közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók kerettanterve szerint;
- Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése; a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban történő óvodai nevelését, iskolai nevelését és oktatását végző nevelési-oktatási intézmények számára a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember biztosítása.

Az intézmény három feladatellátási helye:

1. Székhely: 2800 Tatabánya, Bánhidai ltp. 408.

- óvoda
- általános iskola,
- szakiskola,
- készségfejlesztő iskola
- fejlesztő nevelés-oktatás
- utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat

2. Feladatellátási hely: Tangazdaság, 2800 Tatabánya, Jászai Mari utca 1/A

- gyakorlati oktatás

3. Feladatellátási hely: Tanműhely, 2800 Tatabánya, Pilinszky János utca 3.

- gyakorlati oktatás

Intézményünk stratégiája olyan gyógypedagógiai központ működtetése, ahol megfelelő feltételek mellett a sokoldalúan képzett gyógypedagógusok, az innovációra kész nevelőtestület korszerű terápiás eljárásokkal, fejlesztő eszközökkel, speciális taneszközökkel bármely fogyatékosági típushoz gyógypedagógiai megsegítést tud biztosítani óvodáskortól a munkába állásig a közös és

külön nevelésben részt vevő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára, mindezzel hozzájárulva az sérülés-specifikus fejlesztésükhöz, társadalmi integrációjukhoz.

1. ÓVODA NEVELÉSI PROGRAM

1.1. Az óvoda bemutatása

Az óvodai ellátás kezdete: 2019. október 1.

Óvoda felvételi körzete: Komárom- Esztergom Vármegye

Program bevezetése: A gyógypedagógiai óvoda egy csoporttal intézményünk önálló intézményegységeként 2019. október 1-jén kezdte meg működését. A jelenlegi, módosításokkal egybeszerkesztett nevelési program a 2024/25. nevelési évben kerül bevezetésre.

Program adaptációja: A speciális óvodai feladatokhoz igazítva a nevelési program elkészítéséhez felhasználtuk az alábbi programokat, terápiákat, módszereket:

- Babzsák Program
- Add a kezed!
- Kudarccal az iskolában program
- Delacato mozgásterápia
- Fröchlích-féle bazális stimuláció
- Etetésterápia – Crikmay-terápia (Bobath-koncepcióra épülő etetésterápia)
- Logopédia
- Beszédindítás, -fejlesztés
- Alapozó terápia
- Konduktív pedagógia
- Relaxációs technikák
- Quill - program

A csoportba történő felvétel szabályozása:

A KEVM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága által kiállított szakértői véleményben történő kijelölés alapján történik a gyermekek felvétele az óvodai csoportba az üres férőhelyekre az engedélyezett felvehető maximális létszámhatárig. Maximális létszám: 10 fő.

A gyermek felvételét a szülőnek személyesen kell kérelmeznie.

A beiratkozás/felvétel a nevelési év alatt folyamatos.

Az óvodai nevelési programját meghatározó jogszabályok, rendeletek:

- Az ENSZ által 1989. nov.20-án elfogadott, Egyezmény a gyermekek jogairól.
- 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásáról szóló törvény
- Rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

Az óvoda pedagógiai programja az Óvodai nevelés országos alapprogramját figyelembe véve abból a tényből indul ki, hogy a gyermek egyedi individuum és szociális lény egyszerre. Ezért programunk kialakításakor figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságai mellett egyéniségük és sajátos nevelési igényük sokféleségét, adottságaikat, fejlődésük ütemét.

Nevelési gyakorlatunk fő jellemzője a gyermekközpontúság és a befogadás. Ennek megfelelően arra törekszünk, hogy gyermekeink életkori sajátosságaiknak megfelelő, otthonos, biztonságos környezetben, személyiségüket és képességeiket a lehetőségekhez képest legnagyobb mértékben kibontakoztassák. Az optimális fejlődés és sikeres fejlesztő munka alapvető feltétele, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, játékként éljék meg az óvodában töltött időt. Tapasztalják meg a környező világot és a közösség jótékony, fejlesztő hatását.

Óvodai nevelésünkben kiemelt fontosságú a mozgás, a kommunikáció és az önkiszolgálási funkciók fejlesztése, az adekvát játékhasználat elsajátítása és a kognitív funkciók fejlesztése. Mindez a család nevelési feladatainak kiegészítéseként, arra alapozva és támaszkodva valósul meg a szülőkkel történő szoros és aktív kapcsolattartás mentén.

A gyógypedagógiai óvodai nevelés szükségessége:

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodakötelezettségének teljesítése kiemelt fontosságú, hiszen a speciális fejlesztések hatásfoka ebben az életkori szakaszban a legnagyobb. Az óvodai nevelést kijelölő szakértői vélemény tartalma alapján történő óvodai ellátás biztosítása kötelező a szülő és a gyermekkel óvodai jogviszonyt létesítő intézmény számára is. A gyermek mindenek felett álló érdeke és joga, hogy folyamatos, rendszeres fejlesztésben részesüljön, ezért csak nagyon indokolt esetben mentesülhet a kötelező óvodabajárás alól.

Óvodánkban speciális ellátást tudunk biztosítani 3-7 éves korig a gyógypedagógiai óvodai ellátásra jogosult gyermekeknek. Mivel óvodánk egy többcélú módszertani központ részeként működik, lehetőség van arra, hogy - megfelelő előkészítés, felkészítés után - a gyermekek „házon belül” kezdjék meg tankötelezettségük teljesítését, így már a jól ismert környezetben kisebb nehézséget okoz az óvoda- iskola átmenet.

A fenntartó által engedélyezett létszámnak/csoportszámnak megfelelően biztosított a szükséges csoportszoba, és a létszámnak megfelelő szükséges óvodai eszközök, felszerelések, fejlesztő eszközök, bútorzat, játékok. Jelenleg a fenntartó által engedélyezett egy csoporttal működik óvodánk. Egy önálló mosdóhelyiséggel rendelkezik, az öltözőhelyiség is biztosított. A felvehető maximális létszám 10 fő. Csoport minimum létszám 5 fő, mely a fenntartó engedélyével a nevelési év közben történő létszámcsökkenés esetén 4 fővel is működhet. Az épületbe történő bejutás akadálymentesített.

A csoportszoba világos, tágas. A gyermekasztalok, székek elhelyezése változtatható, így ha szükséges a mozgástér növelhető. A bútorok a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelőek. Csoportunk berendezései a gyermekek biztonságát, egészségének óvását és önálló helyváltoztatásuk eredményességét szolgálják.

A mosdók, wc-k kialakításának elsődleges szempontja az volt, hogy a különböző önellátási szinten lévő gyerekek minél önállóbban tudják elsajátítani és végezni higiénés szokásaikat.

A gyermekek differenciált fejlesztéséhez szükséges jó minőségű és speciális képességfejlesztő játékokat, eszközöket szereztünk be.

Az étkeztetés a csoportszobánkban történik, ehhez a tárgyi eszközökkel rendelkezünk. Intézményünk tálaló konyhájáról szállítják csoportszobánkba az ételt.

Mozgásterápiákhoz rendelkezésre áll egy külön tornaszoba, ahol a gyermekek egyéni mozgásfejlesztése történik. A logopédiai és komplex gyógypedagógiai egyéni fejlesztésekhez külön csoportszobát alakítottunk ki. A levegőzéshez intézményünk udvarán zárt óvodai játszótér került kialakításra.

Az EGYMI eszközkölcsönzőjéből térítésmentesen a szülők és a gyógypedagógusok is kölcsönözhetnek képességfejlesztő eszközöket, játékokat.

A gyermekek óvodai nevelését elsősorban a következő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógusok végzik:

- gyógypedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány;
- gyógypedagógus, autizmus spektrum pedagógiája szakirányon;
- gyógypedagógus, logopédia szakirányon;
- konduktor, szomatopedagógus

Az óvodai nevelés pedagógiai tevékenységét 2 fő gyógypedagógus végzi a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztéseket végző szakspecifikus gyógypedagógusok fejlesztő tevékenységeivel kiegészülve.

Az intézményben dolgozó szakemberek együttműködve, a közösen kialakított, egységes elvek szerint vesznek részt a gyermekek fejlesztésében.

A gyógypedagógusok munkáját 2 fő gyógypedagógiai asszisztens/dajka segíti.

1.2. Az óvodai nevelés alapelvei

Az óvoda nevelő intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével.

Óvodásaink közös vonása, hogy állapotukból adódóan fejlődésük lelassult. Kis lépésekkel, sok gyakorlás után juttathatók el lehetőségeik csúcsára, bár tanulási tempójuk így is lassúbb ütemű, terhelhetőségük alacsonyabb fokú.

Célunk, hogy a motiváltság folyamatos fenntartásával, az összes érzékszerv bevonásával pozitív fejlődést indítsunk el. A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermekeknél is fejlődnie kell az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek, az alkalmazkodó képességnek.

A fejlődés viszont akkor lesz hatékony, ha a gyermekek biztonságban érzik magukat, ha környezetük elfogadja, megérti őket. A speciális nevelési szükségletekhez, életkori és érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtást és érzelmi biztonságot nyújtó közösség megteremtésére törekszünk, szem előtt tartva a tünetek változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, szociális, értelmi érettség kialakításakor. A napirend során mindig csak annyi segítséget adunk a gyermekeknek, ami a további önálló cselekvések megvalósításához szükséges.

Fejlesztőprogramunk a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, a tapasztalatokra támaszkodik, minden gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodik.

A SNI szerinti környezet kialakítása és a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte biztosítja a célok megvalósítását.

Számunkra fontos a gyermeki személyiség tiszteletben tartása, hiszen minden gyermek eltérő személyiséggel rendelkezik. Ennek elfogadását és szeretettel, türelemmel történő pozitív irányú formálását mindig szem előtt tartjuk.

Szakembereink a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a gyermeki érdeklődésre, a tapasztalatszerzésre és a mozgásra alapoznak. Megismerve a gyermekek egyéni adottságait, erre építve mindenkit önmagához mérten igyekszünk fejleszteni.

1.3. Az óvodai nevelés értékei

A gyermekek az óvodába lépéskor eltérő érési ütemük és egyéni képességeik alapján heterogén képet mutatnak. Ezen eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, az akadályozottság mértékének súlyosságában, típusában, a gyermek családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek. Ezért az óvodában olyan feltételrendszer megteremtése és folyamatos biztosítása a cél, amely figyelembe veszi a 3-7 éves SNI gyermekek életkori és egyéni sajátosságait és azok eltérő fejlődési ütemét, segíti beilleszkedésüket, képességeiket szakemberek segítségével fejleszti.

Az óvodai élet megszervezésével, a naponta végzett csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével, a sokoldalú tapasztalatszerzéssel próbáljuk elérni, hogy a gyermekek óvodai fejlesztése sikeres legyen.

Célunk, hogy gyermekeink az óvodában:

- biztonságban érezzék magukat,
- fejlődjenek értelmi, testi és szociális képességeik,

- tudják használni a játékeszközöket,
- megértsék az egyszerű utasításokat és tudják azokat végrehajtani,
- verbális és nonverbális módon tudják magukat megértetni,
- kívánságaikat, kéréseiket, szükségleteiket tudják közölni,
- tudjanak környezetükben tájékozódni,
- ismerjék meg környezetük tárgyait és tudják azokat használni,
- alakuljon ki önállóságuk a tisztálkodás, öltözés, vetkőzés, étkezés terén (állapotukhoz mérten)
- fejlődjön kézügyességük,
- megismerjenek egyszerű dalokat, mondókákat, verseket,
- sajátítsák el az óvodai életben használt helyes viselkedési szokásokat,
- tudjanak alkalmazkodni egyszerű szabályokhoz.

1.4. Az óvodai nevelés céljai

A gyermeki fejlődés alapja a mozgás és a játék.

A játék az emberi tevékenység olyan sajátos formája, mely végigkíséri az ember egész életét. A játék feszültségoldó, és egyben örömforrás is, de mindenekelőtt önkéntes, szabadon választott tevékenység, mely az érzékszerveken át, fejleszti az értelmet. Az óvodai nevelés tartalmának egyik legfontosabb sajátossága a játékre, játékos tevékenységre épített tevékenységközpontú fejlesztés.

Célunk, hogy az intellektuális késésgávarral élő gyermekben a játék a kapcsolatteremtés, a kommunikáció egyik eszköze legyen, melyek által javulnak fizikai, pszichikai, mentális képességei.

Kiemelt pedagógia célok:

- a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztése,
- a családi nevelés kiegészítése- szeretet, biztonság, gyermekközpontúság és az egyéni fejlődési ütem figyelembevétele,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztése.

Az óvodai nevelést különböző szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógusok (tanulásban akadályoztatok pedagógiája szakos gyógypedagógus, szomatopedagógus, konduktor, logopédus, autizmus spektrum szakirányon végzett gyógypedagógus) team munkában biztosítják, amely által az SNI gyermekek fejlődése komplex módon, meghatározott célok és feladatok mentén valósulhat meg.

Mindezeket tesszük a család és szakemberek egyenrangú együttműködésével szem előtt tartva a gyermekek gondozását, a fejlődésük folyamatosságát, célkitűzésünk megvalósulásának hatékonysága érdekében.

1.5. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1.6. Az óvodai nevelés módszerei, eszközei, eljárásai

Gyógypedagógiai módszerek alkalmazásával segítjük az egyre pontosabb észlelést, a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezet fejlesztését, a verbális és nonverbális kommunikáció kialakítását és kialakulását.

- Az összes nevelési területen (kognitív, szociális, érzelmi és közösségi nevelés) a fokozatosság elvét betartva neveljük óvodásainkat, a **kooperativitás** előtérbe helyezésével.
- Ügyelünk rá, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.
- Figyelünk, hogy fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.
- Az elvárások az adott gyermek fejlődésének üteméhez igazodjanak.

Az óvodai nevelés az SNI 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli. A pedagógiai célok és feladatok centrumába, tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra** és **kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket, a minél eredményesebb szocializáció érdekében. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, **kooperálni**, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat.

A **kooperáció** és a kommunikáció különböző formái (metakommunikáció) és lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

- **A kooperáció konkrét tartalma:**
A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt megteremtése.
- **A kommunikáció konkrét tartalma:**
A közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

2. Az óvodai nevelés fejlesztési területei, folyamata, módszerei

A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve olyan képességfejlesztést kell megvalósítani, amely kellő időt, alkalmat biztosít:

- A kognitív funkciók fejlesztése.
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúlyérzék fejlesztése.
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése.
- Minimális kontaktus, **kooperációs** készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a beszédszervek ügyesítésére, beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív és passzív szókincs bővítésére, és a grammatikai rendszer kiépítésére.
- Játéktevékenység fejlesztése, adekvát játékhasználat elsajátítása.
- Zenei nevelés alapjainak lerakása, zenei érdeklődés felkeltése.
- **Szociális kompetenciák** kialakítása, fejlesztése.

Az iskolai életmódra való felkészítés (5-7 éves korban) egyéni és kiscsoportos, csoportos formában történik. Különös hangsúlyt kap az önkiszolgálás fejlesztés, az önállóság kialakítása. A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

Programunkat igyekszünk a szülőkkel együttműködve megvalósítani, tanácsadással segíteni őket.

A családi légkör össze, a gyermekek fejlődését szolgáló együttműködést biztosít minden gyermek és felnőtt számára. Törekszünk a családközpontú gondoskodás megvalósítására.

A fejlesztés folyamata, módszerei

A foglalkozások rendszerének kialakítását a szakemberek (szomatopedagógus/konduktor, logopédus, gyógypedagógus) vizsgálatai alapján megállapított fejlettségi szint határozza meg. A gyermekek fejlődéséről állandó visszajelzést a gyógypedagógiai megfigyelés és vizsgálat biztosítja.

Vizsgálat: a képességstruktúra felmérése

- Szakvélemény
- Gyógypedagógiai vizsgálat:
 - anamnézis (*felvételtkor*)
 - gyógypedagógiai megfigyelés (*folyamatosan*), jellemzés
 - Walter Straßmeier felmérőlapja vagy a Quill - teszt (autizmus spektrum zavarral küzdő gyerekek esetében)
- Fejlesztési terv: (*egyéni fejlesztési terv készítése*)

Komplex fejlesztés, terápia: a foglalkozások rendszere

1. Mozgásfejlesztés
2. Anyanyelv és beszédfejlesztés, környezetismeret
3. Játékra nevelés
4. Vizuomotoros készség fejlesztése
5. Zenei nevelés alapjai

6. Babzsákos fejlesztés
7. Önkiszolgálásra nevelés
8. Egyéni fejlesztés

Kontroll-vizsgálat: a fejlődésben bekövetkezett változások elemzése

1. Gyógypedagógiai értékelőlap: Straßmeier értékelőlap év eleji és év végi kitöltése, elemzése
2. Gyógypedagógiai vizsgálatok (logopédia, mozgásállapot)
3. Quill teszt alapján a célok megfogalmazása

Kimenet szabályozása

A KEM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága szakvéleménye, valamint a gyógypedagógusok, logopédusok és konduktor pedagógiai véleménye, javaslata alapján történik.

Az óvodánkba járó gyermekek többsége gyógypedagógiai általános iskolákban folytatják tovább életútjukat. Az ép értelmű autizmus spektrumzavar diagnózissal rendelkező gyermekek esetében a szakértői bizottság javaslata alapján többségi általános iskolában integrált oktatásban kezdhetik meg az általános iskola 1. évfolyamát.

3. Az óvodai nevelés feladatainak megvalósítása

A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotuknak megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljenek.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésének sajátossága, hogy az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését szolgálja csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában. A fejlesztő foglalkozások során, a közöttük fennálló különbségek miatt nagyobb mértékű differenciálást, a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását teszik szükségessé:

- Másságot elfogadó környezet segítse a sajátos nevelési igényű kisgyermek eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait.
- A sajátos nevelési igényű gyermek iránti elvárás fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.
- A gyermekek terhelhetőségét biológiai állapotuk jelentősen befolyásolja. Egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képesek lehetnek, másokon viszont lemaradás tapasztalható. Kiemelt feladatot jelent ennek felismerése és gondozása.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni. Az egyes fogyatékosági típusnak megfelelően más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.
- A különböző fejlesztő terápiák (szenzomotoros fejlesztés, Ayres, stb.) programjai beépülnek az óvoda programjának tartalmi közé.

- Speciális segédeszközök használata, elfogadtatása, azok következetes használatára és megőrzésére nevelés folyamatos feladat kell, hogy legyen. Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.

3.1. Egészséges életmód alakítása

Célja:

Kialakítani csoportunkban az egészséges életmód szokásait.

Biztosítjuk a gyermekek testi fejlődését, hangsúlyozzuk az egészséges táplálkozási szokások fontosságát. Célunk a gyermekek testi védelme, gondozása, a testi képességek kibontakoztatása, a testi szükségletek kielégítése, higiéniai szokások kialakítása, a mozgáskészség fejlesztése, mindezeket tesszük a szülőkkel szorosan együttműködve.

Feladata:

A gyermekek testi-lelki szükségleteinek harmonikus összehangolása, mozgásállapotuk javítása.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges környezet biztosítása, egészségük védelme.

A halmozottan fogyatékos gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, a s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerzése, a megtanult mozgás alkalmazása a szociális kompetenciák kialakításával történik:

akadálymentes közlekedés, a mozgás- és élettér (az ehhez szükséges eszközök például lejtő, kapaszkodó), speciális kialakítása, felnőtt jelenlétében lift használata.

Tartalma

Mozgás

- Csoportszobánkban mozgásra inspiráló terület és eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére. A tornaszobában számos mozgás-és képességfejlesztő eszköz segíti őket a tapasztalatszerzésben. Az udvari játszótér a szabad játékhoz, mozgáshoz ad lehetőséget.
- A mozgásnevelést az óvodai egyéni, rehabilitációs foglalkozások körébe építjük be. Az elsajátított mozgás minták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmazása a napirend egészét átfogó feladat.

Kulturált étkezési szokások

- Óvodás csoportunkban szem előtt kell tartani a gyermekek mozgás állapotából adódó specialitásokat (segédeszközök használata, speciális ruhadarabok, evőeszközök, székek, asztalok). Speciális étkezést biztosítunk, és szükség esetén az ételt pépesítjük. Étkeztetésük egyidőben történik.

- Esztétikus környezetben fokozatosan alakulnak ki az étkezési szokások. Az etetéstől, az önálló kanalizáson át, a szalvéta használatát, a pohárból való ivást, a rágást sajátítatjuk el a gyerekekkel. Fontos megtanítani az étkezésnél a helyes mértéket és étkezési tempót.
- Ügyesebb gyermekek segítenek teríteni, az asztalt leszedni, törölni, szemetet kivinni, kancsóból tölteni. Cél a kulturált étkezés, a zárt szájjal való rágás, az evőeszközök önálló használatának megtanítása.

Egészséges táplálkozás

- Gyümölcsnapok beiktatása szülői egyetértéssel.
- Mindenkori folyadékigény kielégítése.
- A gyermek számára ismeretlen ételek megismertetése.

Délutáni pihenés

- Egyéni alvásigény figyelembe vételével a pihenés idejének biztosítása ebéd után. Fél háromkor ébrednek a gyermekek, altatásuk a csoportszobában történik.
- Nyugodt légkör megteremtése.

Testápolás

- A tisztaság igényének felkeltése.
- Ügyesebb gyermekeknél az önállóság: csap nyitása-zárása, kézmosás, kéztörölés, fogmosás, fésűlködés, orrfújás-megtanítása.
- Wc-használat közben az intimitás tiszteletben tartása és a wc- higiéniai szokások kialakítása-kézmosás.
- Szobatisztaságra nevelés fokozatos elérése (után jelzés, szükséglet jelzése, biliztetés, wc-használat).
- Mozgássérült gyermekek esetében segítséggel történő testápolás elsajátítása fokozatosan az önállóság felé. A mosdóban való kapaszkodással vagy segédeszközzel történő közlekedés megtanulása.

Öltözés-vetkőzés

- Megtanítani saját ruhadarabjait felismerni először óvodás jele alapján, majd a nélkül is.
- A fokozatosság elvének betartása mellett egyes ruhadarabokat megtanítani önállóan le és felvenni(állapotához mérten).

Szocializáció, az érzelmi biztonság megteremtése, a közösségi élet szokásainak megalapozása, hagyományok

Célja:

Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes közösséget létrehozni, ahol a gyermekek elfogadják egymás „másságát”, ahol átélhetik a tolerancia, a segítőkészség, az elismerés örömét, a sikerélmény érzését. Önbizalmuk erősödésével fejlődik személyiségük, megtanulják érzéseiket kifejezni, és uralni azokat.

Feladata:

Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.

Csoportunkba a gyermekek családból érkeznek, érzelmi támaszt a család nyújt nekik. Feladatunk, hogy minél kisebb érzelmi törést okozzon a leválás a gyermekek számára.

Könnyebbé teszi, hogy a gyermekek egy része bölcsődéből érkezik, így számukra már megszokott a környezet és a közösségi/környezeti szabályokat is ismerik. A beszoktatás rövidebb időt vesz igénybe, már részben kialakultak társas kapcsolataik is. Nem ismeretlen számukra a napirend és a fejlesztő foglalkozásokba is könnyebben bevonhatók.

Tartalma:

Szocializáció és érzelmi biztonság megteremtése

- Gyógypedagógus, gyógypedagógiai asszisztens/dajka, szomatopedagógus/konduktor, logopédus gondoskodó, elfogadó magatartása.
- A gyermekek társas szükségleteinek kielégítése.
- Közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése.
- Községi élet szokásainak és a községi magatartás kialakítása.
- A beszoktatás az újonnan érkező gyermekeknél fokozatos ütemben, előre megbeszélte módon zajlik, az egyéni igények elfogadásával és az otthonosság érzetének kialakításával.
- Esztétikus, biztonságos, inger gazdag, tevékenykedtető léttér kialakításával segíti a beilleszkedést.
- A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás és tájékoztatás lehetőségének megteremtése szülői értekezletek, nyílt napok, fogadóórák alkalmával.
- Szociális érzelmek fejlesztése: őszinteség, udvariasság, igazságosság, illemtudó viselkedés.
- Az akarati tulajdonságok fejlesztése: feladattudat, kitartás, szabálytudat fejlesztése, kitartás.
- Én tudat fejlesztése: a gyermek én érvényesítő törekvéseinek támogatása.
- A gyermekek énképének tevékenységek során és kapcsolatokban történő differenciálása, énkép elfogadása.

Községi élet szokásaink megalapozása, hagyományok

A türelmes és fokozatos beszoktatás hozzájárul a gyermek biztonságérzetének megszerzéséhez. Ahhoz, hogy egy óvodai csoport együtt tudjon játszani, tevékenykedni, **kooperálni**, elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyermekek ismerjék és tartsák be a szociális viselkedés alapvető szabályait (köszönés, kopogás, tudjanak kérni és megköszönni dolgokat, tudjanak osztozni a másik gyermekkel).

Nehezítheti a helyzetet a kommunikáció részleges vagy teljes hiánya, amely megakadályozhatja a szükségletek és kívánságok egyértelmű kifejezését. Az intellektuális képességzavarral élő gyermekek nevelésénél is feltétlenül szükséges a megfelelő magatartásminta adása.

Az óvodai napirend állandósága és a foglalkozások változatossága, a játék öröme, a közös élmények, ünnepek hozzájárulnak a községhez tartozás élményének kialakulásához.

A szokásrendszer kialakulását a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően az évente visszatérő ünnepek határozzák meg.

- Születésnapok, névnapok: megünnepeljük a csoportba járó gyermekek születésnapját, névnapját. Tortával, énekléssel, ajándékkal köszöntjük az ünnepeltet.
- Mikulás-várás: a gyermekek énekekkel, verssel várják a Mikulást, majd személyre szóló ajándékot kapnak.
- Karácsony: adventi koszorú készítésével és közös fenyőfadísz ítéssel teremtyük meg a karácsony-várás hangulatát.
- Farsang: farsangi készülődés a csoportban, majd az iskolai felvonulás, műsor megtekintése.
- Húsvét: népi hagyományoknak megfelelően tojást díszítünk, a fiúk meglocsolják a lányokat.
- Anyák napja: a gyerekekkel közösen ajándékokat készítünk, verset, éneket tanulunk.
- Gyermeknap: részt veszünk az iskolai gyermeknapi programokon.
- Kirándulás: kirándulás szervezése szülői segítséggel.
- Ballagás: az óvodai élet befejezésekképp az óvodát elhagyó gyermekek elbúcsúztatása, megajándékozása.

Értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Célja:

A megismerési folyamatok fejlesztésével, a gondolkodási műveletek alakításával, a gondolkodási szintek bővítése, a kognitív képességek fejlesztése.

Feladata:

A kognitív funkciók fejlesztése az értelmi nevelés központi feladata.

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosítja a gyermeknek változatos tevékenységeit, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhethet a természeti és társadalmi környezetről.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása - helyes mintaadással - az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszédkedv kialakítására, fenntartására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, s a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek, **kompetenciák** (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Tartalma:

Az óvodai élet változatos tevékenységeibe ágyazott, tudatosan tervezett műveltségterületek átadása. Fontos a tapasztalatok útján átadott tudás, az érdeklődés felkeltése és fenntartása, ügyelve az életkori sajátosságra. A gyermekek iránti elvárás akadályozottságuk jellege, súlyosságának mértéke határozza meg. Terhelhetőségüket biológiai állapotuk, esetleges társulási akadályozottságaik és személyiségjegyeik is befolyásolják.

Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése

Célja:

Az azonos korú, de más társadalmi, szociális közegből érkező gyermekek fejlettsége eltérő képet mutat. Célunk, hogy az óvoda által képviselt értékeket, alapvető viselkedési normákat, szokásokat elfogadtassuk a gyermekekkel és a szülőkkel egyaránt. Sikeresek akkor leszünk, ha az óvodában kialakított minták a gyermekek otthoni viselkedésében, szokásrendszerében is megjelennek.

Feladata:

A hátrányok leküzdésével csökkenteni a hiányosságokat, szem előtt tartva az egyéni szükségleteket. Az ingerszegény környezetben élő gyermekek sok esetben, az óvodában élik át, mit jelent a születésnap, névnap az ünnepek bensőséges, meghitt pillanata, az ajándékozás öröme. A családokkal való kapcsolatépítés az első szülői értekezlet után fokozatosan és folyamatosan történik. Analízis felvételénél és egy sokrétű információt tartalmazó kérdőív segítségével igyekszünk minden lényeges információt megszerezni a családokról, ami elősegíti pedagógiai munkánkat és a gyermekek differenciált fejlesztését. Kiemelten ügyelünk arra, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek indokolatlanul ne hiányozzanak.

Tartalma:

A gyermekek közötti különbségekhez, fejlődésbeli eltérésekhez való alkalmazkodás megvalósítására való törekvés egyénre szabott módszerek és eszközök segítségével történik. Az óvodai csoportban dolgozó gyógypedagógusok igyekeznek esztétikusan kialakított csoportszobával fogadni a gyermekeket. Változatos tevékenységeket, eszközöket felajánlva hatást gyakorolnak a gyermekekre, felkeltik érdeklődésüket, ezáltal segítve a szociális hátrányokból adódó hiányosságok pótlását. Az óvodában már elsajátított tevékenységeket következetesen számon kérve fejlesztik a gyermekeket, a hátrányok tudatos leküzdése érdekében. A fejlesztés minden területet érinthet önkiszolgálás, szobatisztaság, mozgás, kommunikáció stb.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Célja:

A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd-és egyéb fogyatékoságból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kiküszöbölése, korrekciója. A sérülés specifikumának megfelelő segédeszközök használatának megtanítása, alkalmazása a mindennapokban. A legfontosabb cél a többségi társadalomba, közösségbe való visszahelyezés és az akadályozottságból fakadó hátrányok csökkentése.

Feladata:

A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd-és egyéb fogyatékosságból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása.

A gyermekek habilitációs- és rehabilitációs célú fejlesztéséhez a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak szerint kell eljárni. A módszerek, és eszközök megválasztásánál kiemelt figyelmet kell szentelni a jelen állapotra és a fejlesztés várható eredményére.

Feladata az integráció elősegítése, a gyermekek felkészítése a többségi társadalom által teremtett körülményekhez való alkalmazkodásra.

Tartalma:

Az egészségügyi habilitációs és rehabilitációs tevékenység olyan team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, amely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák, alkalmazását teszi szükségessé.

Mindezek speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálásával, megtanításával és az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerzésével, a megtanult mozgás következetes alkalmazásával valósul meg.

3.2. Óvodai tevékenységek rendje

Tevékenységek tervezése

A tevékenységek tervezésekor a fokozatosság és tervszerűség elvei érvényesülnek az egyéni sajátosságok különböző fejlettségi fokát, valamint az akadályozottságokból származó hiányosságokat szem előtt tartva.

A tervezést a nevelési év keretei között, a nevelési év elején elvégzett gyógypedagógiai felmérések és a KEM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság véleménye alapján állítjuk össze. Év elején - a fokozatos beszoktatás és az év eleji felmérések miatt – rövidebb, egyhavi időegységre tervezünk. Megismerve a gyermekek képességeit alakítjuk ki a csoport éves tervét, amit szükség esetén korrigálunk. Az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor 4 hónapos ciklusokban gondolkodunk, amit a fejlesztő szakemberek összehangoltan alakítanak ki. A nevelési év szeptember 1-től augusztus 31-ig tart, és a törvény által előírt feltételekkel működik. Az óvodai nevelés a tanév rendjéhez igazodik. Szükség esetén az intézményi szünetek időtartamára felügyeletet biztosítunk.

A gyermekek óvodai nevelésének, oktatásának pedagógiai folyamatát gyógypedagógusok tervezik és végzik.

A tevékenységek (mozgásfejlesztés, anyanyelv-és beszédfejlesztés, játékra nevelés, vizuomotoros készség fejlesztése, zenei nevelés, önkiszolgálásra nevelés, egyéni fejlesztés) tervezése havonta történik, majd ez kerül heti lebontásra.

Az óvodai csoportban a tanév elején - a pedagógiai programban leírtak alapján - napra tervezett csoportos és egyéni fejlesztés történik, amelynek céljait, tevékenységeit, feladatait a szakemberek team munkában határoznak meg.

A gyermekek fejlődésének és fejlesztésének regisztrálása

- szakértői vélemény,

intézményünk általános iskolájában tanulhatnak. Az értelmileg akadályozott gyermekek intézményünk önálló csoportjában kezdhetik meg tanulmányaikat vagy integrált formában a tanulásban akadályozott osztályokban is tanulhatnak. A súlyos, halmozottan fogyatékos gyermekek intézményünk önálló csoportjában tanulhatnak.

3.3. Óvodai foglalkozási formák

Mozgásfejlesztés: az alapmozgások kialakítása, koordinálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.

Anyanyelv-és beszédfejlesztés, környezetismeret: beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, logopédusok bevonásával, illetve a gyógypedagógus- óvónők speciális fejlesztési móddal kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetésére törekedve, egyszerűbb versek, mondókák megtanításával segítik a fejlődést.

Játékra nevelés: az adekvát játékhasználat elsajátítása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése, az egymás melletti és együttes játék megvalósítása, énekes, verses népi játékok játszása közben.

Vizuomotoros készség fejlesztése: a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése, a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér, felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás kialakítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.

Zenei nevelés alapjai: egyszerű ritmusú versek, mondókák segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése, a zenehallgatás, az együtt éneklés és zenélés örömeinek megtapasztaltatása.

Babzsákos fejlesztés: szociális kompetenciák fejlesztéséhez kialakított speciális foglalkozásforma. Célja: a kommunikáció, kontaktusteremtés, szociáliskészségek fejlesztése, babzsák eszköz használatával.

Önkiszolgálásra nevelés: a tisztálkodás, az öltözés-vetkőzés, étkezés, szobatisztaság terén minél nagyobb önállóságra nevelni a gyermeket saját lehetőségeinek határain belül.

Egyéni fejlesztés: az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés az év elején végzett vizsgálatok alapján. Az egyéni fejlesztés során azoknak a funkcióknak, képességeknek, kompetenciáknak a fejlesztése történik, amelyek elmaradást és/vagy zavart mutatnak. Az egyéni fejlesztés a lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyéni terápiáját is jelentheti.

Mikrocsoportos fejlesztés: a foglalkozásokon maximum három gyermek vehet részt, az így együtt dolgozó gyerekek már képesek legyenek közösen dolgozni, egymásra figyelni, kooperálni.

Makrocsoportos fejlesztés-egész csoportra kiterjedő, de differenciált foglalkoztatási forma, mely a kooperativitásra épít.

3.4. Óvodai foglalkozások

Mozgásfejlesztés

A foglalkozásokon a nagymozgások kialakítása, begyakorlása, a mozgásos problémák koordinálása tervezett fejlesztés alapján - **mozgássérült gyermekek esetén egyéni fejlesztés formájában, diagnózishoz igazítottan, szomatopedagógus/konduktor közreműködésével** - valósul meg.

3-7 éves korú gyermekek	halmozottan sérült gyermekek
Célja: - Valósuljon meg a sokirányú mozgásról szerzett pozitív élményeinek megerősítése, a gyermekek egyéni adottságainak, képességeinek fejlesztése a fokozatosság elvének betartásával. - Fejlődjenek a gyermekek kondicionális képességei koordinációs képességei (téri tájékozódás, mozgásérzékelés, reakcióképesség, ritmus, mozgékonyág). Feladata: A gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése, a vázizomzat erősítése, a helyes testtartás kialakítása, a mozgásigény kielégítése.	Célja: - motoros tanulás elősegítése - alapmozgások kialakítása, korrigálása, célirányos mozgás kialakítása - egyensúly fejlesztése, ügyesség, állóképesség, izomerő fokozása, - teljesítőképesség növelése - mozgásos gátlás oldása, - utánzókézség fejlesztése, - testséma fejlesztése, - ritmusérzék fejlesztése, - figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása, - téri tájékozódás fejlesztése, Feladata: - a mozgásvágy felkeltése, - az izomerő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség fejlesztése, - biztos egyensúly kialakítása, - hibás, összerendezetlen mozgások javítása, - különböző helyzetekben való cselekvések, célirányos mozgás megtanítása, - utánzókézség fejlesztése - passzív tornáztatás, - gestussal kísért mondókák tanulása,

Az óvodai testnevelés mozgásanyaga a 3-7 éves korú értelmileg akadályozott gyermekek számára:

Tervezéskor az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- megfelelő gyakorlási lehetőség biztosítása
- elegendő ismétlési alkalom
- fokozatosság

- a foglalkozások anyagának kapcsolata más tevékenységekkel.

A gyermekek mozgásigényének kielégítése, képességeik fejlesztése a legfontosabb feladat.

A gyakorlatok végrehajtásakor figyelembe vesszük a fokozatosságot, a feladatok összeállításánál az egyéni képességeket. A gyakorlatok nehezítése kézi szerekkel és tornaszerekkel történik.

Gyermekeink állóképességének fejlesztése érdekében a testnevelési játékok tervezésekor az utánzó, futó,- fogó- és az egyszerűbb versenyjátékok dominálnak.

A testnevelési játékok során megtanulnak egymás, és saját testi épségükre vigyázni. Ügyesednek, önbizalmuk nő, elsajátítják a szabályokhoz való alkalmazkodás magatartását.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek sokoldalú, természetes mozgását, megismertet velük sok játékot, segíti élettani fejlődésüket, alkalmazkodó képességük kialakulását. A mozgás fejleszti a gyermekek motoros képességeit (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség). Kedvező hatással van az idegrendszerre, a keringési- és légzőszervekre, a helyes testtartás kialakulására. Fejlődnek az értelmi, erkölcsi, akarati, esztétikai és a munka jellegű tevékenységek.

Halmazottan sérült gyermekek esetében:

Az óvodáskorú mozgáskorlátozott, halmazottan sérült gyermek éppen az életkorára jellemző tevékenységben, a mozgásban gátolt. A mozgás speciális fejlesztése szakembert igényel, aki komplex módon végzi a mozgás és a következményes vagy társuló elváltozások, károsodások terápiáját.

Az óvodai élet során az óvónőnek tisztában kell lennie:

- a diagnózissal, a tünetekkel;
- a legszükségesebb teendőkkel;
- a káros mozgásformákkal.

Azonban minden esetben a szakemberre kell támaszkodnia.

A szomatopedagógus/konduktor tervezi a mozgáskorlátozott gyermekek csoporton kívüli fejlesztését és tanácsot ad a csoporton belüli tevékenységhez, meghatározza a káros és szükséges mozgásformákat, a korrekciós helyzeteket és a korrekcióhoz vagy fejlesztéshez szükséges eszközöket.

A fejlesztő óvodában minden gyermek számára kiemelt a térbeli tájékozódás, a nagymozgások és a mozgáskoordináció (szem - kéz - láb koordináció) fejlesztése. Fontos a gyakori, gazdag mozgáslehetőség biztosítása a teremben, udvaron, tornateremben egyaránt.

A mozgáskorlátozott gyermekek speciális mozgásfejlesztésekben részesülnek a szomatopedagógus/konduktor közreműködésével a KEM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság szakvéleménye által javasolt óraszámban, külön mozgásfejlesztő teremben.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

A mindennapos mozgásfejlesztés hatására szeretnénk elérni, hogy kialakuljon a gyermekek természetes mozgásigénye. Örömmel és szívesen mozogjanak, aktívan vegyenek részt a fejlesztő foglalkozásokon, képesek legyenek a **kooperatív** együttműködésre.

Értsék az egyszerű verbális utasításokat, és állapotuknak megfelelően tudjanak mozgást utánozni. Segédeszközeiket nagyfokú önállósággal tudják használni.

Anyanyelv- és beszédfejlesztés/Környezetismeret

Az intellektuális képességzavart mutató gyermekeknél az értelmi fejlődési zavar egyik fő társuló tünete a különböző mértékű beszédfejlődésbeli elmaradás, akadályozott, megkésett beszédfejlődés, beszédészlelés és beszédmegértési zavarok. A tünetek formái és jellemző jegyei összefüggnek azzal, hogy a diagnózis mennyire érinti az értelmi képességet.

Célja:

A gyermekek legyenek képesek kifejezni magukat verbális és/vagy nonverbális módon, tudjanak kommunikálni környezetükkel.

- A gyermekek beszéd iránti érdeklődés felkeltése, ösztönzése, utánzókéességének fejlesztése.
- Verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása.
- Beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, passzív- és aktív szókincs bővítése.
- Hallási figyelem fejlesztése, grammatikai rendszer kiépítése.
- Kognitív funkciók, figyelem, emlékezet fejlesztése a közvetlen környezet tárgyaitól, cselekvéseiről szerzett tapasztalatok bővítése.

Feladata:

- Az érdeklődés felkeltése, gyermekek aktivizálása, ritmus, dal segítségével.
- Állathangok, állatmozgások utánzása mondókák, rövid versek segítségével.
- Akusztikus figyelem felkeltése, rövid-hosszú, magas-mély, hangok megkülönböztetése.
- Beszédkoordináció fejlesztése, beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal.
- Beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése játékos formában.
- Nonverbális jelzések támogató alkalmazása.
- Beszédmegértés fejlesztése, egyszerű utasítások követése.
- Figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése.
- A tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése.

Beszédindítás, rendellenességek, súlyosabb, rögzült beszédhibák, akadályozott beszédfejlődés, dadogás esetén logopédus segíti a gyermekek beszédének fejlődését, tanácsot ad a gyógypedagógus eredményesebb munkájához.

Tartalma:

Vers, mese, mondóka A mesék, versek, mondókák világa az anyanyelvi nevelésnek az egyik legfontosabb eszköze. Népi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyerekeknek. Szorosan kapcsolódik az énekhez, zenéhez, a mozgásos játékokhoz.

A mesehallgatás a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme. Örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség, ezért törekszünk arra, hogy a gyerekek minél több szép és jó mesét ismerjenek meg. Örömforrás a gyermekek számára a vers zeneisége, ritmusa, lüktetése. Erre alkalmasak a kiolvasók, kiszámoló mondókák, a párbeszédes formák.

A magyar népi mondókák mellett olyan költői alkotásokra van szükség, amelyek a népköltéssel rokon hangulatúak, rövidek, könnyen érthetők, tartalmukban közel állnak a gyermekekhez.

Az anyanyelvi nevelés szervesen beépül a mindennapok tevékenységeibe, foglalkozásaiba:

- A zenei nevelés, foglalkozásokon elsajátított mondókák segítik a beszélni tanuló-és tudó gyermeket a szép kiejtésre, és folyamatos beszédre szoktatják.
- Testnevelés foglalkozásokon a légző gyakorlatok játékos elsajátítása és gyakorlása segíti a beszédszervek ügyesítését.
- A gyermekek anyanyelvi képességeinek fejlődéséhez a mozgásos játékok hozzájárulnak, játékos tevékenységekben szerzett tapasztalatok segítik a beszédfejlődést.

Halmozott fogyatékossgal élő gyermekek esetében

A neurotipikus fejlődésmenetű gyermekektől való eltérés egyrészt a vers és mese hallgatása, másrészt pedig a megélése és reprodukálása során jelentkezhethet.

A hallgatás során a helyes és biztonságos testhelyzet megválasztásával segíthetjük az érdeklődés fenntartását, hogy a helyzet megtartása ne vonja el a figyelmét. A problémát okozhatja az is, hogy a kóros izom belövellésekkel a gyermek zajt csap maga körül, így nem hallja tisztán a szöveget. Reflex gátló, optimális testhelyzettel ez kiküszöbölhető, mely helyzetet az adott gyermeknél a szomatopedagógus/konduktor határozza meg, és alkalmazását megtanítja a gyógypedagógusoknak.

Az állapotukból adódó nehezítő tényezőket is figyelembe kell venni:

- hallási figyelem pontatlansága,
- beszédészlelési zavarok,
- beszédértési nehézségek,
- megkésett vagy akadályozott beszédfejlődés,
- artikulációs zavar,
- kognitív képességek zavara.

A foglalkozások témakörei

- Testséma fejlesztés (fej, test, részei)
- Csoportszoba berendezési tárgyai
- Játéktárgyak
- Ősz témaköre: időjárás jellegzetességei, öltözködés, zöldségek, gyümölcsök,
- Mosdó, fürdőszoba berendezései, cselekvések: kézmosás, fürdés, fogmosás, törölközés, stb.
- Tisztálkodás eszközei: Szappan, törölköző, fogkefe, fogkrém, pohár, wc-papír, fésű
- Konyha berendezési tárgyai: tűzhely, konyhaszekrény, mosogató, hűtőszekrény,
- Tél témaköre: Mikulás ünnepkör feldolgozása, téli időjárás jellegzetességei, Karácsonyi készülődés
- Család, családtagok
- Farsangi készülődés

- Önkiszolgálás, étkezés, terítés –vendégségbe megyünk
- Otthoni munkák - házimunkák
- Tavasz témakör: Tavaszi időjárás, tavaszi öltözködés, virágok, Húsvéti készülődés, tavasszal termő zöldségek, gyümölcsök
- Anyák napja
- Közlekedési eszközök
- Házi állatok
- Állatkerti állatok
- Nyár témakör: nyári időjárás, nyári öltözködés, virágok, nyáron termő zöldségek, gyümölcsök

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

A gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlődés eredményességét.

Az óvodáskor végére az anyanyelvi fejlesztés hatására szeretnénk elérni, hogy minden gyermek:

- Tudjon, merjen szóban megnyilatkozni szűkebb és nagyobb közösségben esetleges beszédhibája és (vagy beszédzavara ellenére is.
- Érezzék a beszéd örömét, törekedjenek a tiszta beszédre.
- Aktív és passzív szókincse bővüljön.
- Alakuljon ki rövid és hosszú távú memóriája.
- Az egyes- és többes számot használja helyesen.
- Gondolatait grammatikailag is helyes mondatokban tudja megfogalmazni.
- Alakuljanak ki a pszichikus képességei: szándékos figyelem, feladattudat, feladattartás.
- Tanuljanak meg minél több gyermekverset, mondókát, kiszámolót.

Játékra nevelés

A játék belső indítékok alapján létrejövő önkéntes tevékenység, amelyben a gyermek élményeit, vágyait dolgozza fel, közben ismereteket és készségeket sajátít el. A játék tükrözi a kisgyermek fejlettségét, és az ismeretek bővülésével változik a játék minősége is. Minél bonyolultabb a játéktevékenység, annál magasabb szinten segíti a gyermek készségeinek fejlődését.

Az óvodai nevelés tartalmának egyik legfontosabb sajátossága a játékra építettség. **A játék semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma.** Maga a tevékenység egyben örömforrás, melyben a kisgyermek levezeti a benne levő feszültséget.

Az óvodás korban a játékfajták mindegyike mindvégig jelen van.

Célja:

- játékkedv felkeltése,
- egymás melletti tevékenykedés megtanulása,
- együttes játék örömeinek felfedeztetése,
- elemi szerepjátékok kialakítása
- mozgás, megfigyelőképesség, figyelem, emlékezet, beszéd, képzelet fejlesztése,
- ismeretnyújtás, ismeretszerzés a környezet tárgyairól,

- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása,
- játéktevékenység örömforrásának biztosítása,
- mintakövetés,
- önálló kitartó játék kialakítása.

Feladata:

Az együttjátszás élménye, a szabályok, a szituációk közös tevékenység során jönnek létre, így a játék egyben a szocializáció fő színtere.

Biztosítani kell a gyermekek számára érdeklődésüknek és életkoruknak megfelelő játékokat, játékszíntereket. Törekedni kell a nyugodt játék kialakítására.

Tartalma:

- Finommotorikát fejlesztő játékok elsajátítása:
 - ki-be pakolás, válogatás, csoportosítás,
 - építés vízszintesen, soralkotás,
 - építés függőlegesen, építés minta után,
 - illesztés, fűzés,
 - ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel.
- Mozgásos játékok játszása –segítséggel.
- Szerepjáték elemeinek kialakítása
 - baba ringatása, altatás, öltöztetés,
 - közlekedés, utazás,
 - orvos, beteg
 - fodrász, főzés, takarítás, boltos.
- Játék a szabadban.
 - homokozás, hintázás,
 - csúszdázás, mászókázás, futkározás.

Minden olyan szabadban végezhető játék- tevékenység, amit a mozgásállapotuk egyedül vagy segítséggel lehetővé tesz.

Fontos a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör, hogy figyelmüket a játéktevékenységre tudják összpontosítani. Fontos a minél hosszabb, megszakítás nélküli játékidő biztosítása.

A játéktevékenységeken keresztül, a játék tartalmának gazdagításával is törekszünk a külvilág megismertetésére, a sokirányú tapasztalatszerzés elősegítésére.

Mindenfajta játékban nagy szerepe van az utánzásnak, melyben a mozgáskorlátozott gyermek részére az ép gyermek megfelelő példát tud nyújtani. Ez a szerep pozitív élménnyel gazdagítja a gyermekek személyiségét.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

Az élettani fejlődés és az óvodai közösség hatására minden kisgyermek változik. Ügyesednek, fejlődnek társas kapcsolataik, a kudarcot jobban tűrik, sikerélményekhez jutnak.

Óvodáskor végére elvárható, hogy tudjanak elmélyülten játszani. Alapvető szabályokat tartsanak be, vegyenek részt a közös játékban. Tudjanak egyszerű építményt konstruálni, ne zavarják társaikat, ne rombolják le társuk munkáját.

Alkalmazkodjanak társaikhoz, tudjanak lemondani valamiről, legyenek képesek együtt játszani. Fejlődjön szem-kéz koordinációjuk, mozgáskészségük (nagymozgás, manipuláció, egyensúly). Törekedjenek a konfliktusok kerülésére, elviselésére. Ismerjék meg az alapvető játékokat, válasszanak maguk játékeszközt, használat után egyedül vagy segítséggel tegyék a helyére.

Vizuomotoros készség fejlesztése

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. A gyermek a külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, cselekvésein keresztül tükrözi, amit pedig nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázolás elsősorban kifejezési eszköz, érzelmek, gondolatok, ismeretek közvetítője, a gyermek személyiségének megnyilatkozása.

Az ábrázoló tevékenység során a gyermek valamit alkot, valamit létrehoz, valamit kifejez, de nem az alkotás végeredménye a fontos, hanem az örömteli cselekvés, az önálló munka, elképzeléseinek megvalósítása.

A vizuális nevelés során kialakulnak azok a képességek, amelyek a többi nevelési területre és az egész személyiségre hatással vannak. Fejlődik általa a képi plasztikai kifejezőképesség, a téri tájékozódás, a képzeletvilág, a fantázia, a kreativitás. Nő az önbizalom, az önismeret. Fejlettebb lesz a szem-kéz koordináció, fejlődik a finommotorika. A környezethez való viszony pozitívan megváltozik.

Ábrázolás közben a gyermek olyan készségek birtokába jut, amelyek az írás előkészítésében rendkívül fontosak.

Célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása,
- kéz izomerejének erősítése,
- célirányos kézmozgások kialakítása,
- szem-kéz koordináció kialakítása,
- ujjak tapintásérzetének fokozása,
- csukló, az ujjak laza mozgatása,
- látás- tapintás-mozgásérzet együttes szabályozása,
- dominancia kialakításának segítése,
- testséma fejlesztése,
- ábrázolás eszközeinek és a különböző technikák megismertetése,
- téri tájékozódás fejlesztése,
- analízáló-szintetizáló készség kialakítása,
- alapszínek és egyszerűbb formák megismertetése.

Feladata:

A gyermekek téri, formai és színeképzeinek fejlesztése, esztétikai érzékük alakítása különböző anyagok és egyszerű munkafogások, technikák megismertetése.

- vizuális megfigyelőképesség fejlesztése,
- ábrázoló kedv felkeltése,
- különböző eszközök fogása, elengedése-használatuk megtanulása.

A fejlesztés folyamatjellegű és alkalmazkodik a gyermekek egyéni sajátosságaihoz, fejlettségi szintjéhez, a gyermek érdeklődéséhez.

Halmozott fogyatékkal élő gyermekek esetében:

- Mozgáskorlátozott gyermekeknél a legfontosabb, hogy megtaláljuk a kényelmes, biztonságos, helyes ülést, melyben „ellazulva tud alkotni”, melyben nem akadályozzák az esetleges kóros reflexei, tónusbelővelései.
- A kóros izomtónus negatív irányban befolyásolja a képi kifejezés lehetőségeit. A hypotóniás elváltozások megnehezítik az anyagok, eszközök megfogását. A hipertóniák, spazmusok - ezzel ellenkezőleg - a tárgyak elengedését gátolják. Így gyakran a finom mozdulatok elvégzése gáttá válik. Így gyakran a finom mozdulatok elvégzése gáttá válik.
- A mozgásában korlátozott gyermek - a mozgás akadályozottsága miatt kevesebb ismerettel rendelkezik a szűkebb és tágabb környezetéről, a világról - nem tapasztalja meg kellő mértékben. A percepció zavarai - a nem megfelelő megismerő funkciók - miatt torzulhat a környezetről alkotott kép, hibás vagy hiányos információk juthatnak el a gyermekhez, mely jól lemérhető az ábrázolásában is.
- A térformák és síkbeli képek alakítása kisebb-nagyobb akadályokba ütközik a kéz tökéletlensége, az izmok nem megfelelő működése, a koordinációs zavar, az ízületek elváltozásai, illetve a mozgástervezés finommotorika zavarai miatt.
- Probléma lehet, hogy a gyermek gondolkodásában sokkal előrébb jár, mint amit mozgásállapota szerint meg tud alkotni, ez sorozatos kudarcélményhez, frusztrációhoz vezethet.
- Speciális problémával állunk szemben a felső végtag hiányának esetén. Ilyenkor általában speciális segédeszközöket kell beszerezni. Különleges a probléma akkor, amikor éppen a hiányzó oldal lenne a domináns. Ilyen esetekben nagyon körültekintően kell eljárni, mert hasonló a helyzet, mint az „átszoktatott balkezesek” esetében. A teljes felső végtag hiányakor pedig a száznak vagy a lábnak kell átvenni és pótolni a hiányzó funkciókat.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

A gyermekek önként és örömmel ábrázoljanak. Tudjanak rövid ideig türelmesen, helyhez kötötten tevékenykedni. Alakuljon ki kétujjas fogásuk, helyes ceruzafogásuk. Szükség esetén speciális háromszögletű vastag ceruzával vagy ceruzafogó segítségével tudjanak ábrázoló tevékenységet folytatni. Tudják betartani a papírhatárt, munkájukban balról-jobbra haladjanak. Alakuljon ki a helyes nyomaték, a kezesség. Fejlődjön a látási, tapintási, mozgási érzékelés összerendezettségük.

Zenei nevelés alapjai

Célja

Az óvodai zenei nevelés célja a gyermekek élményhez juttatása, zene iránti érdeklődésük felkeltése, zenei ízlésük formálása. Az intellektuális képességzavart mutató gyermek fejlesztésében azért van különösen nagy szerepe a zenének, mert általa a személyiség olyan rétegei, olyan részei is megérinthetők, amelyeket a szavak nem érnek el.

Az óvodai zenei nevelés fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékezetét, harmonikus mozgását. Fontos alapokat ad a személyiség fejlesztéséhez.

A gyermekeknek a zenei élmények befogadásához elsősorban személyes kapcsolatokra van szükségük, nagyon fontos számukra a közös játék öröme, ezért lényegesek óvodáskorban a mozgáshoz kötött dalok.

A mozgás és a dal ebben a korban egybefonódik, a dal ritmusa, lüktetése mozgásra csábít.

A dalos - táncos játékok mozgásformái kedvező feltételeket teremtenek a gyermekek mozgásának fejlődéséhez.

A gyermekek mozgási képességeivel egy időben fejlődnek az értelmi képességei is.

A zenei anyanyelv szorosan kapcsolódik az anyanyelvi neveléshez, hiszen ritmusában, hangsúlyában, hanglejtésében, szerkezetében azt követi.

A népi mondókák, énekes játékok emberi kapcsolatokat tükröznek, viselkedésformákat örökítenek meg. A kultúra, a hagyományörzés átadásának, a nemzeti identitás kialakításának fontos eszközei:

- zenei hallás fejlesztése, ritmusfejlesztés,
- gyermekek érzelmi életének alakítása, gátlások oldása,
- zenehallgatás megszerettetése.

Feladata:

A zenei érdeklődés felkeltése, az ízlés, az esztétikai fogékonyság és a zenei anyanyelv kialakulásának segítése. A családi nevelés során a szülő gyakran mesél, biztosítja gyermekének a mozgás-lehetőségeket, de általában ritkán énekel. Az óvodában a mondókák segítségével a helyes beszéd ritmusának és a hang lejtésének gyakoroltatására, elsajátítására nyílik lehetőség, ez a gyermekek nagy részénél fokozottabban szükséges lehet. A ritmusfejlesztés során elsődleges az egyenletes ritmus hangoztatása, érzékeltetése. A közös éneklés örömszerző hatása miatt a fogyatékossgal élő gyermeket mindig vonjuk be az énekes játékokba; akár külső segítség – szomatopedagógus (konduktor, pedagógiai asszisztens, dajka stb.) igénybevételével. Ezeknél az óvodásoknál meg kell találnunk azt a hangszert, amin játszani tud, azt a módszert és technikát, amivel meg tudja azt szólaltatni. A mozgástempó gyorsítására is ösztönözni kell, de erőltetni sosem szabad!

Halmozott fogyatékossgal élő gyermekek esetében:

- A ritmus és a tempó érzékelése és főképpen pontos utánzása, visszaadása esetenként nem tökéletes. Sokszor már az érzékelésüknél probléma jelentkezik, mely az egyéb területeken jelentkező (hallási, látási) percepciós zavarokból, illetve ezeken keresztül a tökéletlen, hiányos megismerésből ered. Előfordulhat, hogy a problémát az okozza, hogy a gyermek nem tudja a mozgást jól kivitelezni.

- Az énekek, mondókák mozgással való kísérése általában a mozgáskorlátozottság miatt akadályokba ütközik, vagy módosul. Mivel a mozgásában korlátozott gyermek sok esetben nem képes a mozgás pontos kivitelezésére, az ének, a mondóka tanulása is nehezített, illetve pontatlan lehet, több időt vehet igénybe.
- Halláskárosodott gyermekeknél a hallási percepció zavarával állunk szemben, az észlelés pontatlan, esetleg hiányos lehet. Ezt okozhatja a hallószerv sérülése, vagy az agyi feldolgozás tökéletlensége.
- A hangszeres játék minden olyan esetben nehezített, amikor a felső végtag sérült, mert a hangszereket a gyermek nem tudja jól megfogni, és használni.
- A tempóváltást, a gyorsabb - lassabb különbségét az észlelési zavarokból adódóan nem mindig ismerik fel, mert saját mozgásuk során sem tapasztalják meg minden esetben ezeket a különbségeket.
- A térforma alakítása során egymáshoz nagy mértékben kell alkalmazkodni, viszont a fogyatékossgal élő gyermek mozgása lassabb, célmozgása, koordinációja pontatlanabb, térérzékelése gyengébb lehet.
- Az esetleges légzési és artikulációs problémák - főként az ICP-s gyermekeknél - az éneklésben jelenthetnek akadályt.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

Ismerjék fel a tanult énekeket, szívesen vegyenek részt dalos játékokban, szívesen énekeljenek, vagy hallgassanak gyermekdalokat. Ismerjék fel a környezetükben előforduló zörejeket, hangokat és tudják azokat megnevezni. Ismerjék fel társaik beszédhangját. Ismerjenek 15-20 mondókát, kiszámolót. Tudjanak egyenletes lüktetéssel, egyszerű dobbal kísérni.

Munkajellegű tevékenységek – önkiszolgálásra nevelés

Célja:

Mindennapos tevékenységi forma. A mindennapos tevékenység- gyakorlás folyamatában lépésről-lépésre alakítjuk ki a gyermekek önálló feladatvégzését. A sikerrel végrehajtott munka, ösztönző motiváló hatása a személyiség fejlődésében kiemelkedő szerepet kap (önállóság, eredményre törekvés, kitartás, fegyelmezettség, szabályok betartása, munkamegosztás, együttműködés, figyelem). A munka elősegíti a gyermekek önértékelési képességének és társas kapcsolatainak fejlődését. A közösség által elismert munka öröme a közösségi kapcsolatok elősegítője.

- apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése a napi tevékenység végzés folyamatában,
- verbális utasítások megértése, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- alapvető higiénés szokások kialakítása,

Feladata:

A gyermekek kezdetben segítséggel, később minél önállóbban, öntevékenyen végezzenek munkajellegű tevékenységeket. Megismerjék a munkafázisok sorrendiségét, képesek legyenek átélni a munka fontosságát és örömet.

- Étkezési szokások kialakítása:

- Naposi teendők kialakítása: asztal letörlése, terítés, szalvéta hajtása, terítés folyamatának megismerése, végzése.
 - Étkezés utáni teremrendezésben való közreműködés.
 - Kanálhasználat megtanítása, később villahasználat elsajátítása.
 - Pohárhasználat megtanítása, szalvéta használata.
 - Kérés, megköszönés.
 - Ügyesebb gyermekeknél ételből való szedés.
 - Rágás megtanítása, helyes tempó elsajátítása.
- Tisztálkodási szokások kialakítása:
 - Étkezés előtt és után, valamint wc-használat utáni kézmosás megtanítása, kéztörlés, fogápolás, szobatisztaságra nevelés.
 - Vízcsap nyitása-zárása, Szappanhasználat, utána kézöblítés.
 - Saját törülköző felismerése, Önálló kéz-és arcmosás majd szárazra törlése.
 - Fésülés tűrése, majd önálló próbálkozás.
 - Orrfújás megtanítása, zsebkendő használat igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.
 - Öltözés - vetkőzés:
 - Együttműködés öltözéskor - vetközéskor.
 - Egyszerűbb ruhadarabok levétele segítséggel majd önállóan.
 - Bizonyos ruhadarabok teljesen önálló le- és felvétele.
 - Szobatisztaságra nevelés:
 - Jelzés megtanítása: után jelzés, majd mutatás, hangadás, stb.
 - Kérdésre szükséglet jelzése, majd jelzés önmagától, ha felismerte a szükségletet (képes legyen visszatartani addig, míg wc-re ér).
 - Biliről wc-re szoktatás.

Halmozott fogyatékkal élő gyermekek esetében:

A mozgássérült gyermekek általában kevésbé tudnak részt venni a munka jellegű tevékenységekben, de ők is képesek rá. Gondot jelenthet, hogy a segédeszköz használata miatt foglalt a kezük, vagy a helyváltoztatás még nem eléggé stabil, túlzottan leköti figyelmüket. Azonban fokozatosan ők is el tudják sajátítani - speciális eszközökkel és személyi segítségadással - ezeket a tevékenységeket. Nagy öröm számukra, mert érzik, hogy rájuk is számítnak, sikereik vannak, mely az önbizalmukat növeli, az ép környezetbe való integrálódásukat nagy mértékben segíti. Fontos, hogy a gyermekek csak olyan munkafeladatokat végezzenek, amelyek megfelelnek életkori és fejlettségi sajátosságaiknak. Kiemelkedően fontos a folyamatossága, a légköre, a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkabeosztás és az elvégzett munka értékelése. Fokozottabb odafigyelést igényel a gyógypedagógusok részéről a gazdaságos munkafogások, művelési sorrendek megtanítása. Minden gyermek elsődleges feladata a saját személyével kapcsolatos önkiszolgálás megtanulása. Ne végezzünk el helyettük semmilyen tevékenységet, amelyekre ők maguk is

képesek. Legyünk mindig türelmesek, hagyjunk időt a munkavégzésre. A szülők figyelmét hívjuk fel arra, hogy a gyermeknek az önállóság elérése érdekében nagyon fontos az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása is.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

Az óvodáskor végére az önállóság terén különböző fejlettségi szintre jutnak el a gyermekek. Ez nemcsak a gyermekek életkorától függ, hanem fiziológiai érettségüktől (szobatisztaság), mozgásos ügyességétől (öltözés) és értelmi állapotuktól is. Önállóságuk gátja lehet a mozgáskoordinációs zavar. Az a gyermek lesz sikeres az iskolában, aki „egyszerű” feladatokat önállóan is el tud látni maga körül (wc-használat, öltözködés, önkiszolgálás, közlekedés).

Az a gyermek, aki korai életszakaszától kellő alkalmat és megfelelő segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, magabiztosabban válik önállóvá, hamarabb illeszkedik be új környezetébe. A program első számú és legfontosabb fejlesztési célja az integráció, a társadalomba történő beilleszkedés előkészítése.

Egyéni fejlesztés

A gyermekek speciális nevelési szükségletéhez, a képességstruktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülés specifikus **kooperatív** fejlesztés, a szakemberek team munkájában.

Célja:

Támogató, megerősítő, tehetséggondozó fejlesztő tevékenység, melyet a tanulási nehézségek leküzdése érdekében végzünk. Az egyéni fejlesztések során, a hiányosságokból adódó problémák hatékony, terápiás jellegű megoldása a cél. Egyénre szabott fejlesztési folyamatokkal és célokkal valósítjuk meg, hogy minden gyermek a maga ütemében fejlődhessen, figyelembe véve speciális szükségleteit és fejlettségi szintjét. Végso célunk mindenkit eljuttatni lehetőségei csúcsára.

A gyermeki személyiség pozitív irányú fejlesztése, kibontakoztatása és a sérülésekből adódó hátrányok leküzdése valamint az integráció megvalósulása az elérendő cél.

Feladata:

Az egyéni hiányosságok következtében a rossz beidegződések javítása, a jó mozdulatsor kialakítása. A fogytékosságból adódó állapotváltozás több területet érinthet egyszerre, ezért több területen kell fejleszteni a gyermekeket.

A mozgásfejlesztés a testkép, testfogalom, testséma kialakításával kezdődik. Fontos a két testfél összerendezett mozgásának kialakítása, a térbeli tájékozódás az utánzókézség fejlesztése, a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása.

A beszédfejlődést segítő gyakorlatok beillesztése a foglalkozásokba elengedhetetlen, hiszen lehetnek olyan gyermekek, akiknek a kommunikáció, a beszédprodukció nehézséget okoz. Hangutánzó gyakorlatokkal, a beszédszervek ügyesítésével, a passzív és aktív szókincs bővítésével, a beszédmegértés kialakítására kell törekedni.

A megismerő tevékenység fejlesztése talán a legfontosabb terület, hiszen érzékelés, észlelés, tapasztalatok útján szerzünk információkat környezetünkről. Ehhez azonban szükségünk van a

megfigyelőképessegre, kitartó figyelemre, emlékezetre. Játékosan, a gyermeki kíváncsiságra és érdeklődésre alapozva fejlesztjük ezeket a területeket.

A vizuomotoros koordináció gyakorlataival elősegítjük az ujjak ügyesebbé válását, a szem-kéz koordináció javulását. Az ábrázolási kedv felébresztésével kialakíthatjuk a helyes ceruzafogást (segédeszközzel, ceruzafogó vagy speciális háromszögletű ceruza alkalmazásával), az írásnyomatékokat.

3.5. Az óvoda kapcsolatrendszere

Család és óvoda

A gyermek elsődleges és meghatározó nevelési színtere a család. Az óvodáé a kiegészítő szerep, a nevelési hiányosságok pótlása.

A szülő - pedagógus kapcsolatában érződnie kell, hogy minden a gyermek fejlődése érdekében történik, és ebben elsődleges partner a szülő, még abban az esetben is, ha a tipikustól eltérő nevelési szokásokat alkalmaznak.

A kapcsolatban éreztetni kell

- az empátikus hozzáállást;
- a segítő szándékot;
- az egymás mellé rendeltséget;
- a kölcsönös tapintat kötelezettségét;
- az információk intimitásának voltát;
- a kölcsönös nyitottság szükségességét;
- a folyamatos és szükséges információ átadás kötelezettségét.

A kapcsolattartás óvodán belüli szervezési keretei

Ismerkedés az óvodával

A szülőknek lehetőséget kell adni, sőt szorgalmazni kell, hogy gyermekükkel a beszoktatás előtt látogassanak el az óvodának abba a csoportjába, ahova a gyermek felvételt nyert.

Beszoktatás

A gyógypedagógiai óvodában kizárólag a szülővel közösen és fokozatosan valósítható meg a beszoktatás. Időtartamát az óvónő határozza meg általában a szülővel egyetértésben. A beszoktatás több szintén történik. Nagyon fontos, hogy a csoportszobán kívüli helyiségek (egyéni és kiscsoportos fejlesztő helyiségek, tornaterem, udvar) megismerésekor is jelen legyen a szülő, mindaddig, ameddig ezt a pedagógus és a gyermek igényli.

Napi kapcsolattartás

Fontos, hogy a mindennapi - a gyermeket érintő - eredményekről, problémákról állandó tájékoztatás történjék mind a szülők, mind a pedagógusok részéről. Fontos a szükségletekkel

kapcsolatos információ, az esetleges gyógyszerhatás várható következményének jelzése, amely a gyermek viselkedését, figyelmét befolyásolhatja.

Nyílt napok

Célja a gyermek közösségben való megnyilvánulásainak megismertetése, kapcsolatainak, tevékenységformáinak megismertetése a szülőkkel. A nyílt napok történhetnek a szülő kérésére vagy a pedagógusok javaslatára.

Helyszínei: óvodai csoportszoba, fejlesztő helyiségek, udvar, tornaterem.

Fogadó órák, team megbeszélés

Célja a személyre szabott információ csere, segítségadás, tanácsadás, javaslattevés, döntéshozatal. Történhetnek - hasonló módon a nyílt napokhoz - a szülő kérésére, a pedagógusok javaslatára. A fogadóórák időpontjait minden esetben előre egyeztetni kell!

Szülői értekezlet

A szülők közös véleményalkotásának, javaslattevésének fóruma, mely az egész óvodát, illetve csoportot érinti.

Szülői klub

Intézményünkben negyedévente szülői klubot kezdeményeztünk, a szülők által kért és általunk fontosnak ítélt területekről, témákról a képességfejlesztés lehetőségeiről tartunk előadásokat, módszertani bemutatásokat.

Közös programok

Ünnepek, megemlékezések, kirándulások, kulturális események, hagyományok ápolása az integráció elfogadásának egyik eszköze lehet. Lehetőséget teremt pl. a családok problémáinak, értékrendszerének, nevelési elveinek kölcsönös megismerésére.

Külső kapcsolatok

- Orvosok: szakorvosok, pszichiáter, pszichológus
- Védőnő, iskolaorvos
- Pedagógiai szakszolgálat pszichológusa
- Országos, megyei szakértői bizottságok
- Gyermekjóléti szervezetek, szociális szolgálat
- Szakmai szervezetek
- Gyógypedagógiai intézmények, bölcsődék, óvodák tapasztalatcsere céljából
- Civil szervezetek, támogató partnerek
- Óvodák
- Iskolák

Minden szülőnek törvény adta joga a szabad iskolaválasztás, mely joggal általában a szülők élnek is. Az iskolaválasztás segítése céljából, bemutatjuk intézményünk iskolai egységét, pedagógiai programját és megismertetjük a helyi lehetőségekkel.

3.6. Gyermek- és ifjúságvédelem

A törvényi változások következtében az intézmény ifjúságvédelmi felelőse látja el az óvodai gyermekvédelmi feladatokat, de a gyermekkel kapcsolatba kerülő pedagógusok feladata is bármilyen probléma észlelése esetén a megfelelő jelzések, intézkedések megtétele. A gyermekek szüleit tájékoztatjuk az őket megillető többletjuttatásokról és segítjük a hátrányos helyzetű családokat a törvényi lehetőségek figyelembe vételével.

A gyermekvédelmi tevékenység célja:

- A problémák minél előbbi felismerése, kiszűrése.
- A problémás esetek megfelelő helyre irányítása (pszichológus, Pedagógiai Szakszolgálat Gyermekvédelmi Szolgálat, stb.)

Súlyos problémák, melyekre figyelni kell:

- Fizikai bántalmazás a családban,
- A gyermek szexuális zaklatása,
- Szülői vagy felnőtt felügyelet elmaradása,
- Súlyos elhanyagolás, gondatlanság,
- Hajléktalanság, nem megfelelő lakáskörülmények,
- Pszichés bántalmazás, szülői lelki terror,
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás,
- Megállapítható alkoholizmus a családban,
- Értelmi fogyatékos szülő a családban,
- Nevelési-oktatási intézményből való indokolatlan hiányzás,
- Alacsony jövedelmi viszonyok.

Gyermekvédelemmel kapcsolatos óvodai szakfeladatot ellátó gyógypedagógusi kompetenciák:

- Az óvodában nem jelentkezett, 5. életévét betöltött és a KEM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottság véleménye alapján is javasolt gyermekek távolmaradásának jelzése.
- A hátrányos helyzetű gyermekek nyilvántartása.
- Alanyi jogon járó étkezési kedvezményben részesülők és a térítésmentes étkezésre jogosultak igazolásának bekérése.
- Kapcsolattartás a családsegítő gyermekvédelmi szervezetekkel.
- A szülők által jól látható helyen közzé tesszük ezen szervezetek elérhetőségét.

2. ISKOLAI NEVELÉSI PROGRAM

Pedagógiai programunk törvényi alapja a nemzeti köznevelésről szóló **2011. évi CXCV. törvény (Knt.) 6. fejezete**, a nevelési intézmények működéséről szóló **20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 6. fejezete**, a Nemzeti Alaptantervről szóló **110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet**, a kerettantervek kiadásáról szóló **51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet és ennek mellékletei**, illetve a **Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról** szóló **110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet** módosításáról; továbbá a **Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve**.

A szakképzésről szóló **2011. évi CLXXXVII. törvény**, a **14 (2013. (IV.5.) NGM rendelet** a szakképzési kerettantervekről, **valamint a 12 (2020. (II. 7.) Korm. rendelet** a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról.

Nevelő és oktató munkánkat a **2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról** szóló törvény, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló **2011. évi CXII. törvény** keretében végezzük. Szakmai és ehhez kapcsolódó – törvényben előírt – egyéb feladatainkat **az iskolai tankönyvellátás** rendjéről szóló **17(2014. (III.12.) EMMI rendelet** valamint az iskola-egészségügyi ellátásról szóló **26/1997. (IX.3.) NM rendelet** szabályozza.

1. Az iskola alapelvei, értékek, célok

1.1. Alapelvek

Legfontosabb alapelv a gyermekközpontúság, a tanulók individuumként történő kezelése, amely a fejlesztés során a sérülésspecifikus adottságokat figyelembe veszi.

A komplexitás elve magában foglalja a mozgásfejlesztés, kommunikáció, kognitív fejlesztés, személyiségfejlesztés együttes, egymást erősítő és kiegészítő alkalmazásait.

Együttműködés elve: a komplex rehabilitációs és rehabilitációs ellátás érdekében elengedhetetlen a partnerek, illetve a különböző szakemberek együttműködése.

A humanista értékrend prioritásának elve alapján, a tanulók megtanítása önmaguk és társaik elfogadására, megismerésére, megértésére.

A rugalmasság elvét középpontba helyezve a nevelés - oktatás különböző színterein a tanulók aktuális szintjéhez igazíthatók az elsajátítandó ismeretek.

Az értékelés, önértékelés folyamatára jellemző a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése.

A módszertani megújulás elve szerint a tanulók esélyegyenlősége egyéni bánásmóddal, differenciált foglalkoztatással segíthető elő, amelynek igazodnia kell adottságaikhoz, körülményeikhez, és arra kell irányulnia, hogy a tanulók – az egyéni segítség útján – önállóan tudjanak részt venni minden tevékenységben.

Pozitív iskolai klíma kialakításának elvét szem előtt tartva pedagógiai tevékenységünk alapja, hogy sok pozitív élmény érje a gyermekeket, hogy életterük, az iskola kellemes, barátságos esztétikus

legyen. Változatos, élmény dús iskolai életéről, a szabadidő hasznos és tartalmas megszervezéséről gondoskodunk.

Alapvető mind pszichés, mind pedig egészségügyi és fizikai szempontból a biztonság és állandóság megteremtésének elve, olyan szeretetteljes és motiváló légkör kialakítása, amelyben a tanulók szívesen együttműködnek a pedagógusokkal és más szereplőkkel.

A nevelés – oktatás - fejlesztés, gondozás és az egészségügyi ellátás során érvényesüljön a demokratikus szellemiség elve, felkészítve ezzel a tanulókat a felelős állampolgári szerepre. A tanulók készüljenek fel arra, hogy szabadon kifejezzék véleményüket, önálló döntéseket hozzanak, vállaljanak felelősséget önmagukért, tetteikért és azok következményeiért.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelési-oktatási folyamatát a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint szervezzük:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- segítő megkülönböztetéssel a tanulók egyéni támogatása, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve.

Fontos az alapelvek összhangjának erősítése.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának eltérő elveit a 6.2. mellékletek 1.számú melléklete tartalmazza.

1.2. Értékek

Nevelésünk meghatározó elemei azok az értékek, amelyeket a szülők, a tanulók, a fenntartó, és a társadalom oldaláról elvárásaként határozódnak meg. Ezen értékek közvetítői az iskola széles partneri környezetének szereplői: a pedagógusok, a szülők, a gyermeki személyiség identifikációját meghatározó kortárs csoport, akik személyes példájukkal, tapasztalataikkal, mindennapi életvitelükkel megfelelő hatásokban képesek befolyásolni a velük kapcsolatban lévő tanulók magatartását, viselkedését.

Pedagógiai munkánkat a humanista erkölcsi értékek, a nemzeti tudat, a demokratikus célok, a tanulók személyiségének fejlesztése, a korszerű technikai - technológiai szemlélet alapján határozzuk meg.

Nevelő - oktató munkánk egészét áthatja az értékalapú szemlélet központúság elve, amely az emberi magatartás alapvető értékein alapul: szeretet, bizalom, empátia, igazságosság, méltányosság, rend, szabadság, tudás, szolidaritás, egymás elfogadása, egyéniesítés, egyenlő bánásmód, egyéni sajátosságokhoz való igazodás (differenciálás).

Az iskola értékrendjében emberközpontú, humanista. Tanulóinak elsősorban az ember tiszteletén, megértésén és szükség szerinti segítésén, s a másság elfogadásán alapuló humanista értékekkel kell rendelkezniük, figyelembe véve azt, hogy a tanulót nem érheti semmilyen okból hátrányos megkülönböztetés.

Kiemelt értéként preferáljuk az aktivitást, kezdeményezőkézséget, döntési képességet, valamint az innovativitást, mert ezek olyan tulajdonságok, amelyek birtokában a tanulók irányítani képesek majd későbbi életüket.

1.3. Célok

A köznevelési rendszer alapvető célja elősegíteni a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni Kiemelt cél a nevelés - oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

Erre épülnek az iskolai nevelés-oktatás legfőbb célkitűzései:

Az 1–2. évfolyamon a fő cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógyypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen meg tapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3–4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra irányul. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni.

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközzintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. A differenciálásnak meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a tanulói képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

A középfokú oktatás célja, hogy felkészítse a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerőpiaci és társadalmi integrációra. Az iskolai képzés kiemelt célja támogatni a gyakorlati ismeretek elsajátítását, gyakorlási- kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

E cél eléréséhez szükséges feladatok: a tanuló sikeres továbbtanulási, szakma- elsajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.

1.4. Feladatok

A célokhoz igazodó, átfogó iskolai feladat a sérülésspecifikus gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítani a tanulásban akadályozott, az értelmileg akadályozott, a súlyosan és halmozottan sérült, a beszéd fogyatékos, mozgásfogyatékos, látásfogyatékos, hallásfogyatékos, az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók sajátos nevelési szükségletéből adódó általános, szakiskolai, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatást, fejlesztést és a terápiák alkalmazását.

A konkrét feladatok a célokból, alapelvekből következnek, amelyeknek a nevelő-oktató munka minden területén érvényesülnie kell.

Minden képzési szinten megjelenő feladatok

Adaptáció

Az intézmény pedagógusai a tanulók adottságainak, készségeinek, képességeinek, illetve speciális szükségleteinek megfelelően adaptálják a tananyagot, a különböző módszereket, eljárásokat és eszközöket.

- a gyermek anamnézise,
- egyéni fejlettségmérő, (Walter Straßmeier felmérőlap, Quill teszt)
- egyéni fejlesztési terv.

Kötelező nyomtatványok

- óvodai felvételi és előjegyzési napló
- gyermek egészségügyi nyilvántartása
- szakértői bizottsági vizsgálatkérő lap
- nyilvántartás gyermekbalesetekről

A foglalkozások heti rendszeressége, formája

foglalkozás neve	heti gyakorisága	formája
Anyanyelv-és beszédfejlesztés	mindennapos	csoportos, egyéni
Mozgásfejlesztés	mindennapos	egyéni
Vizuomotoros készség fejlesztése	min. heti 3	csoportos, egyéni
Játékra nevelés	min. heti 3	csoportos
Zenei nevelés alapjai	min. heti 2	csoportos
Babzsákos fejlesztés	min. heti 2	csoportos
Egyéni foglalkozás	min. heti 2	egyéni
Önkiszolgálásra nevelés	mindennapos tevékenység	csoportos, egyéni
Levegőztetés, szabad játék	mindennapos tevékenység	csoportos

A foglalkozások időtartama 10-20 perc, a gyermekek egyéni adottságaitól függően.

Az óvoda heti rendje

Tervezett tevékenységformák				
hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek
anyanyelv- és beszédfejlesztés				
mozgásfejlesztés	játékra nevelés	mozgásfejlesztés	játékra nevelés	játékra nevelés
zenei nevelés	vizuomotoros fejlesztés	zenei nevelés	vizuomotoros fejlesztés	vizuomotoros fejlesztés
babzsákos fejlesztés	mozgásfejlesztés	babzsákos fejlesztés	mozgásfejlesztés	mozgásfejlesztés
szabad játék, udvari játék				

Napirend

07.00 - 08.00 Gyülekező, szabad játék.

08.00 - 09.00 Önkiszolgálás. (tisztálkodás, reggeli)

09.00 - 09.30 Reggeli kör, mozgásfejlesztés, anyanyelv- és beszédfejlesztés

09.30 - 10.30 Képességfejlesztő foglalkozások.

10.30 - 10.45 Készülődés az udvarra, tisztálkodás, mosdóhasználat
10.45 - 11.45 Levegőzés, udvari játék, mozgásfejlesztés a szabadban.
11.45 - 12.15 Önkiszolgálás, kézmosás, ebéd.
12.15 - 14.15 Csendes pihenő.
14.15 - 14.30 Ébresztés, ágazás, mosdóhasználat.
14.30 - 15.00 Uzsonna.
15.00 - 16.00 Játék, hazabocsátás.

A napirend csupán egy keret, rugalmasan változik az adott igényeknek megfelelően.

A gyógypedagógus fejlesztő munkáját segíti a gyógypedagógiai asszisztens, aki a gyermekek szabad játékát is képes irányítani, segíteni.

A kötött foglalkozások, az önkiszolgálásra nevelés célzott foglalkozásai délelőtt zajlanak. A délutáni alvás után a gyakorlásra, szabad játékra van lehetőség.

Az egyes **foglalkozások időtartama** függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. Így 10- 15 - 20 perces foglalkozások lehetnek.

A foglalkozások azonos rítusok szerint indulnak (teremrendezés, énekes névsorolvasás, hiányzók felismerése, időjárás megfigyelése, stb.)

A gyógypedagógus törekszik a **játékosságra**, a gyermek életkori, fejlődésbeli különbségeinek figyelembevételére már a tervezés idején is.

A fejlesztés során folyamatos ellenőrzéssel győződik meg az eredményességről.

A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya biztosítja a gyermek optimális fejlesztésének, s a túlterhelés illetve üresjárat kiküszöbölésének.

A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve.

A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1 hét, vagy ennél hosszabb ideig is tarthat.

A gyermek fejlődési ütemének nyomonkövetése, értékelése

A pedagógus a tanév elején **pedagógiai megfigyeléseit** írásban rögzíti (fejlődési lap + pedagógiai jellemzés). Mindezek, és a gyermek gyógypedagógiai-pszichológiai-orvosi vizsgálati lelete alapján készíti el a gyermek **egyéni terápiás tervét**, s tervezi a csoport munkáját, figyelembe véve a gyermek fejlesztésébe bevont valamennyi gyógypedagógus szakember javaslatát.

Munkájára jellemző a **folyamatellenőrzés**: a pedagógiai vizsgálatot félévkor, évvégén megismétli.

A nevelőtestület **esetmegbeszélésein** team-munkában keresik a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek esetében. Ez a team kiegészülhet a gyermeket kezelő orvossal, pszichológussal.

A tanköteles gyermekek részére a KEM-i Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága jelöli ki a gyermek számára legmegfelelőbb iskolatípust és tanmenetet. A Bizottság véleménye, a gyermekkel foglalkozó pedagógus és a szülő véleménye alapján kezdi meg a gyermek tanulmányait. A tanulásban akadályozott gyermekek integráltan, többségi iskolában, vagy az

Kompetencia alapú oktatás

A kompetencia alapú oktatás a tanuló ismereteinek, tudásának, azok alkalmazási képességeinek és az alkalmazáshoz szükséges motivációt biztosító attitűdök összességének a fejlesztését célozza meg, amelyre a pedagógusok kiemelt hangsúlyt fektetnek.

Készség-, képességfejlesztés

A készségek a tevékenység automatizálódott összetevői. A készség kialakulásának folyamata gyakorlás révén valósul meg. A tanulók számára minden életkorban biztosítani kell annak lehetőségét, hogy adottságaikat, képességeiket a tantárgyi ismeretek elsajátításában, a sportban, a művészetekben, a tanórán kívüli tevékenységekben fejleszthessék, bemutathassák.

Kooperatív oktatás

A nevelés-oktatásban érzékelhető változások következtében a hagyományos ismeretszerzéssel szemben felértékelődik a kompetencia alapú tudás, amelynek elsajátítása természetes környezetben, életszerű tapasztalatok szerzésével történik. A majdani sikeres élethez leginkább szükséges kompetenciák, készségek kialakítása nevelési - oktatási feladatként jelentkezik. A kooperatív tanulásszervezés valamennyi tanulónál minden évfolyamon eredményesen alkalmazható.

Digitális oktatás, digitális kompetencia-fejlesztés

A digitális kompetencia-fejlesztés mind a pedagógusok, mind a tanulók célcsoportját érinti. A legfontosabb célunk a tanulók digitális kompetenciáit fejleszteni annak érdekében, hogy tudásuk megfeleljen a 21. századi elvárásoknak, növelve munkaerőpiaci esélyeiket. Ehhez nélkülözhetetlen a pedagógusok digitális kompetencia-fejlesztése is, amelyet a digitális munkaközösség támogat a következő feladatok megvalósításával:

- pedagógusok digitális kompetenciáinak fejlesztése;
- pedagógusok digitális módszertani kultúrájának fejlesztése;
- digitális pedagógiai módszertannal bíró/rendelkező tanárok számának növelése;
- digitális pedagógiai módszertani programcsomagok adaptálása, bevezetése.

A fejlesztés során a tanulók problémamegoldó képességeit, digitális kompetenciáit, különösen a matematika, természettudományos, életvitel és gyakorlat, informatika tantárgyak területein helyezzük fókuszba. A digitális oktatás támogatja a tanulók fogyatékosságukból adódó hátrányaik kompenzálását.

Projektoktatás

Tematikus (projekt) tanítás azon tanulásszervezési formák alkalmazását jelenti, amelyek során

- a tanulók együttműködve,
- érdeklődésük alapján kiválasztott témán,
- fokozott motiváltsággal dolgoznak,
- és eredményeként szélesebb körű érdeklődésre számító produktumot hoznak létre.

Mozgásnevelés

A mozgásnevelés az iskola alapvető feladata, amely az egész napot áthatja, és az iskolai tanulmányok időszakában a gyermekek, tanulók fejlesztésének alapját képezi. Egyénileg

adaptálható eljárásokból, módszerekből áll, életkor-, sérülés- és állapotfüggő, az elérendő-cél által meghatározott. A mozgásfejlesztés nem csupán a testnevelés és rehabilitációs tanórai foglalkozáson valósul meg, hanem a nevelés-oktatás, fejlesztés szinte valamennyi színterén (óraközi szünet, tanórába épített tevékenységek, sportprogramok, -versenyek, sportszakkör, stb.).

Kommunikáció-fejlesztés

Az iskola kiemelt feladat a kommunikációs kultúra fejlesztése. A tanulók többségénél kommunikációs nehézséggel, a beszéd területén érzékelhető funkciózavarral szembesülünk. Kiemelten foglalkozunk a kölcsönös kommunikációval, ami a szociális adaptáció fontos alapköve. Minden szakaszban külön tanórai foglalkozások segítik a kommunikációs készségek, képességek fejlesztését. A kommunikációs képességek fejlesztése magában foglalja a kommunikáció valamennyi területét, valamint kiegészül egyéb terápiás módszerek, eljárások alkalmazásával, és az augmentatív és alternatív kommunikációs fejlesztéssel a beszédakadályoztatással küzdő tanulók esetében.

1.4.1. Általános iskola feladatai

Erkölcsei nevelés feladatai

Alsó tagozat: A személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

Felső tagozat: A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése, gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásainak kompenzálása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Alsó tagozat: Az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri- és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az azokban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

Felső tagozat: Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, a tanuló lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki benne a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Alsó tagozat: Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Szociális attitűd kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

Felső tagozat: Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységében való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselet. A tanulói jogok és kötelességek (arányainak) tudatosítása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Alsó tagozat: A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagukra jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulásokat ismerik meg. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

Felső tagozat: Az éntudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerésére.

A családi életre nevelés

Alsó tagozat: Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, élmények, történetek, családi események feldolgozása. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásra utaltság tudatosítása.

Felső tagozat: A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásra utaltság, lelki közösség.

A testi és lelki egészségre nevelés

Alsó tagozat: A testi fejlettségnek, adottságoknak megfelelő egészségtudatos táplálkozás, a mértéktelenség, mohóság elkerülése, az önkorlátozás gyakorlása. Tisztálkodási szokások napi ritmusának kialakítása.

Felső tagozat: A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének megalapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Alsó tagozat: Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együttműködésre alapozott segítség és a segítség hatásainak megtapasztalása.

Felső tagozat: A szociális attitűd fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Alsó tagozat: A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

Felső tagozat: Mindennapi tevékenységeiben váljon általánossá a környezetkímélő, takarékos magatartás, alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció

Alsó tagozat: Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során a tanulók kipróbálhatják képességeiket.

Felső tagozat: A munka szerepe az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és

szellemi munkacsoportba, a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai felismerése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Alsó tagozat: Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

Felső tagozat: Részvétel a pénz kezelésében, a csoport (évfolyam) ezzel kapcsolatos tevékenységében, a családból hozott példákkal a célszerű gazdálkodás gyakorlása a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepének alapvető ismerete a mindennapi életben.

Médiatudatosságra nevelés

Alsó tagozat: Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatása, nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, mérlegelő gondolkodás alapozása.

Felső tagozat: A különböző médiumok, mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismerése, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások tudatosítása. Tudatosság kialakítása a válogatásban.

A tanulás tanítása

Alsó tagozat: A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

Felső tagozat: Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatív-interaktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

Kompetencia-fejlesztés feladatai

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötöttek, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompétenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák)

Alsó tagozat: Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelés-oktatás ezen szakaszában idegen nyelv oktatása még nem történik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére helyeződik.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Törekedni kell a digitális technológia kínált eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

Felső tagozat: Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínált eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, melyekhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciáinak fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban cél, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

1.4.2 . Szakiskolai feladatok

A szakiskolai oktatás felkészíti a tanulókat az egész életen át tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra. A tanulásban akadályozott tanulók közismereti oktatásának a szakiskolai képzésben kiemelt célja támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását és a sikeres szakmai vizsgára való felkészülést, gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására. A szakiskolai képzés gyakorlási, próbálkozási lehetőséget teremt a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel szervezéséhez, vezetéséhez. Támogatja a személyiség komplex, harmonikus fejlődését, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősödését, segíti a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlődését, teret enged a helyes és kívánatos társas kapcsolatok, viselkedési normák, szociális interakciók gyakorlásának.

A tanulásban akadályozott tanulók nevelése, oktatása közismereti és szakmai feladatokra épül, amelyre külön tanterv készült. A közismereti kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer a tanulásban akadályozott tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossgal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;

- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A sajátos nevelési igényű tanulók középfokú iskolai nevelése-oktatása céljából a szakiskola a többi tanulóval sajátos nevelési igénye miatt együtt haladni nem tudó tanulók felkészítését végzi. A szakiskolában a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti oktatás és szakmai oktatás, szakmai képzés folyik.

A szakiskolában a szakmai oktatás, szakmai képzés

- a képzési és kimeneti követelmények, valamint
- a programkövetelmény alapján készített speciális kerettantervre épülő helyi tanterv szerint folyik.

A szakiskolában a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX törvény (a továbbiakban: Szkt.) alapján kiadott szakmajegyzéken szereplő képzés, valamint az emberi erőforrások minisztere által közzétett szakiskolai képzési jegyzékszereplő két, illetve négyéves képzések oktathatók.

A szakiskolában 2, illetve 4 éves szakmákat oktatunk, azzal a kitétellel, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a 9. évfolyamot megelőzi egy 9/E előkészítő évfolyam.

Tanulóink esetében az adott képzésekhez készült képzési és vizsgakövetelmények, valamint programkövetelmények által meghatározott követelményeket a speciális kerettantervekben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni és számonkérni.

A szakiskolában használt helyi tantervek a szakképzési kerettantervekről szóló 30/2016. (VIII. 31.) NGM rendelet alapján készültek, rész-, illetve teljes szakképzéseket is tartalmaznak.

Szakiskolai képzéseink:

- Hegesztő 4 0715 10 08
- Fémipari gyártás előkészítő (4 0715 10 08 Hegesztő részs szakmája)
- Lakástextil-készítő (EF) (4 0723 16 03 Divatszabó részs szakmája)
- Textiltermék-összeállító (EF) (4 0723 16 03 Divatszabó részs szakmája)
- Parkgondozó (EF) (5 0812 17 06 Kertésztechnikus részs szakmája)
- Kerti munkás (EF) (5 0812 17 06 Kertésztechnikus részs szakmája)

Az előzetes szakirányú szakmai képesítés és szakirányú szakképesítés beszámíthatóságára az azonos óraszámú és tartalmú modulok esetén van lehetőség.

1.4.3. Készségfejlesztő iskola

A készségfejlesztő iskola 9-12. évfolyamon működik a közép súlyos értelmi fogyatékos, illetve azon enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára, akik a szakiskolai követelményeket nem tudták sikeresen teljesíteni.

A szakiskolai feladatok közismeretei és készségfejlesztő kerettantervek előírásaira épülnek.

A készségfejlesztő kerettantervek heti 4, 8, illetve 12 óraszámra készültek. A gyakorlati évfolyamokon a készségfejlesztő kerettantervek oktatására heti 20 óra (a hozzá tartozó szabad időkerettel) áll rendelkezésre. Ezen időtartamot kell az intézménynek a készségfejlesztő kerettantervek oktatásával kitöltenie, azaz a tanulónak a gyakorlati évfolyamokon egy 2-5 készségfejlesztő kerettantervből álló képzési egység elsajátítására van lehetősége.

A készségfejlesztő iskolai képzési kínálatunk kerettantevei:

- háztartástan-életvitel,
- textil- és fonalmentő,
- udvaros.

A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetők.

A készségfejlesztő kerettantervek sikeres elvégzése részszakképzettséget, illetve szakképzettséget nem tanúsít.

1.4.4. Fejlesztő nevelés-oktatást végző iskola

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai és területei csak didaktikai szempontból választhatók el egymástól, a nevelés, oktatás folyamatában egymást áthatva, komplexen érvényesülnek. Az egyes fejlesztési területek céljainak meghatározása és a pedagógiai tevékenység feladatainak összegzése a konkrét nevelési-oktatási helyzetekben rugalmasan, a tanulók egyéni sajátosságainak, a fejlődés egyéni ütemének megfelelően alakul.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulásának és nevelésének kiemelt feladata, hogy

- a tanulók a szükségleteiknek és képességstruktúrájuknak megfelelő nevelésben, oktatásban és fejlesztésben részesüljenek;
- a fejlesztés a megfelelő és szükséges tartalommal történjék, segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését és a megfelelően kialakított támogató környezetben a tanuló képességeitől függően a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az elvárások az egyéni teljesítőképességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a fejlesztő nevelés-oktatás keretében, a közösségi nevelés mellett kiemelt hangsúlyt kapjon az egyéni fejlesztés, törekedve azonban a kortárskapcsolatok kihasználására a szocializációs folyamatban;

- a fejlesztő terápiák programjai váljanak a rehabilitációs pedagógiai program tartalmi elemeivé.

A fejlesztő nevelés-oktatás területei:

- Kommunikáció (alapkompetenciák, a tanulás és a gondolkodás kompetenciái, kommunikációs és digitális kompetenciák, személyes és társas kompetenciák, társadalmi részvétel kompetenciái)
- Mozgásnevelés (alapkompetenciák, kommunikációs kompetenciák, személyes és társas kompetenciák)
- Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele. A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése (alapkompetenciák, a tanulás és gondolkodás kompetenciái)
- Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés. Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése (alapkompetenciák, kreatív alkotás és önkifejezés kompetenciái, munkavállalás kompetenciái)
- Érzelmi és szociális nevelés, az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása (alapkompetenciák, társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái, személyes és társas kompetenciák)
- Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, a megfelelő támogató környezetben az egyéni képességszint figyelembevételével a lehető legmagasabb szintű önállóság és önellátás képességének elsajátítása (beleértve a részvétel különböző szintjeit), az emberiség szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése (alapkompetenciák, kommunikációs kompetenciák, személyes és társas kompetenciák, a tanulás kompetenciái).

A Nemzeti alaptantervben meghatározott tanulási és nevelési célok, kompetenciaterületek a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetők, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg.

1. 5. A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai

A nevelő-oktató munkánk során az aktív tanuláshoz szükséges eszközöket és eljárásokat részesítjük előnybe, mert ezeken keresztül tudjuk leghatékonyabban bevonni tanulóinkat a tanulási tevékenységekben. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását.

A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Kihasználjuk a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket. Támogatjuk a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól

szervezett, együttműködésen alapuló tanulást. A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint

- a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása,
- a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás,
- a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.

A differenciált tanulásszervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása, amelyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenség-értelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. Az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

A tananyag feldolgozásánál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történik.

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé, amely alapvető elvárás a pedagógusoktól. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Ehhez a pedagógusoknak olyan gondolat- és tevékenységrendszerrel kell rendelkezniük, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszközgyűttesként kell megjelennie. A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást valósítunk meg a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait, egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

A fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerünk kiemelt jellemzői:

- a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje;
- az identitás és önismeret, mint szocializációs cél;
- párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, mérlegelés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás, mint tipikus tevékenységek; valamint
- a kíváncsiság, mint motiváció.

Fentiek alapján pedagógiai munkánk során leginkább alkalmazott eszközök, eljárások:

- Az oktatás folyamatának legfontosabb tervezési eszköze a helyi tantervhez, és az adott tanulócsoporthoz igazított éves tanmenet, amely rögzíti a tanulói értékelés formáit, időpontjait és a tanulók adottságaihoz, korlátaikhoz rugalmasan alkalmazkodó követelményrendszert. Helyi tantervünk tartalmazza az első két évfolyamon alkalmazott szöveges értékelés tartalmi szempontjait.

- A szociális kompetenciák, az egyéni-, illetve társas tanulás és a tanulói önállóság fejlesztése céljából páros, illetve csoportmunkát és kooperatív tanulási módszereket alkalmazunk. Ezek a tanulásszervezési eljárások kiegészítik, illetve a tanítandó tartalomtól függően hatékonyabbá teszik hagyományos nevelő-oktató munkánkat.
- A tanulók teljesítményének lehetőség szerinti növelése érdekében rendszeresen és sokoldalúan értékeljük a tanulásuk eredményességét.
- Mindennapi nevelési gyakorlatunkban kiemelkedően fontosnak tartjuk az alábbi magatartásformák kialakítását és megerősítését: kölcsönös megbecsülés, egymás iránti tisztelet, szellemi, fizikai vagy közösség szervezői munkavégzés, egyéni és közösségi értékővő magatartás, valamint segítőkészség tanuló vagy felnőtt iránt.
- A személyiségformáló funkciók alapján nevelési módszereinket az alábbiak szerint csoportosítjuk:
 - Szokásformáló eljárások (közvetlen gyakoroltatás, kölcsönös kortársi interakciók);
 - Példakép-eszményképformálás (magatartás-tevékenységi modellek közvetítése);
 - Meggyőzésformáló eljárások (tudatosítás, felvilágosítás).
- Nevelési módszereink a hatásszervezés módja szerint közvetett (a felnőtt tekintélyi személyek nevelő hatásaira optimalizált), vagy közvetlen (a kortársi interakciók nevelő hatásaira orientált) módszerek. Úgy véljük, hogy csak a két módszer csoport egymást kiegészítő alkalmazása teszi lehetővé a két alapvető fontosságú nevelési tényező (nevelő és kortárs csoport) formáló-fejlesztő hatásainak optimális hasznosítását.
- A sokoldalú és hatékony képzés és fejlesztés érdekében, valamint a tanulói érdeklődésre építve a következő tevékenységekkel egészítjük ki a tanórai foglalkozásokat:
 - különböző terápiák, módszerek (Frostig, Sindelar, Szenzoros integráció, konduktív pedagógiai)
 - napközi és tanulószoba, szakkörök (ezek között a pályaválasztásra és a szakmák megismerésére irányulók is megtalálhatóak),
 - házi versenyek, tehetségfejlesztő verseny,
 - közösségi programok, vetélkedők, alkotói pályázatok, sport csapatjátékok,
 - kirándulások, színházlátogatások.
- Az alkalmazott tankönyveket, iskolai taneszközöket az alkalmazhatóságuk és hatékonyságuk figyelembevételével választjuk ki és azokat rendszeresen felülvizsgáljuk. A tanórákon korszerű audiovizuális és elektronikus eszközöket használunk.
- Nevelő-oktató munkánkban a kor kihívását követve már az első évfolyamtól kezdődően bevezetjük a speciális módszertannal megvalósuló informatika oktatást.
- A kulcskompetenciák fejlesztését hatékonyan szolgálja iskolánkban a néptánc, tánc oktatása. Ennek érdekében jelenleg szakköri formában, a jövőben a művészeti nevelés sokoldalú és eredményes művelése érdekében művészetoktatási intézményekkel kívánunk együttműködni.

- Nevelő-oktató munkánk során figyelmet fordítunk a tehetségek felkutatására a különböző tanítási-tanulási helyzetekben, és értékelési eljárásainkkal fejlesztjük az adott területen tehetséges tanulóinkat, elősegítjük tehetségük kibontakoztatását.
- Motiváló és hatékony tanulószervezési eljárások (páros-, csoportmunka, kooperatív tanulószervezés) alkalmazása.
- Egyéni fejlesztést és megsegítést alkalmazunk a társaiknál nehezebben tanulóknál és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelési-oktatási feladatainak ellátásában. Ehhez pályázati forrásból folyamatban van egy szenzoros integrációs terápiára alkalmas terem kialakítása.
- Az iskola könyvtárát az anyagi lehetőségünk függvényében fejlesztjük és törekszünk az internetes oktatási lehetőségek hatékony alkalmazására az erre alkalmas területeken.

2. Személyiségfejlesztés és közösségfejlesztés

2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk kiemelkedően fontos - az oktatási és nevelési folyamat egészét átszövő - feladatának tekinti a személyiségfejlesztést. Az integráció vállalása az átlagosnál is hangsúlyosabbá teszi a gyermekek toleranciára és a másság elfogadására való nevelését. Annak megtapasztalását és megértését, hogy minden személyiség egyformán értékes és fontos.

A személyiségfejlesztés áthatja az iskolai élet minden területét, valamennyi tanórai és egyéb foglalkozást, szabadidős tevékenységeket.

A tantárgyakkal összefüggő személyiségfejlesztési feladatokat helyi tantervünk tartalmazza. Az ismeretek életkori és fejlettségi szinthez igazodó feldolgozása alapja a tanulók világszemléletének, világképének kialakításában. Az alapvető követelmények és a ráépülő differenciálás lehetővé teszik, hogy az iskolai és iskolán kívüli tevékenységek és a spontán tapasztalatok együttesen a személyiség kiteljesedését szolgálják.

A személyiségfejlesztés folyamatában két alapvető elvet vallunk:

1. A pedagógus a legfőbb személyiségfejlesztő: normaközvetítő, szokásformáló, szociális interakciókat szabályozó, készség-, képességfejlesztő.
2. A tanulók személyiségfejlesztése együttműködésben tud megvalósulni, amelybe be kell vonni magát a tanulót, kortárscsoport tagjait, a szülőket, családtagokat, a nevelési tanácsadó, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat szakembereit, egyéb szakembereket (pszichiáter, iskolai szociális munkás, stb.)

A személyiségfejlesztés csak a személyiség megismerésével, az ismertté vált egyéni sajátosságok, képességek, készségek figyelembevételével valósítható meg. Egyrészt a lehető legmélyebben meg kell ismerni a tanulókat, másrészt fel kell készíteni a diákokat arra, hogy

önmagukat is megismerjék, képessé váljanak önmaguk alakítására is. Alapfeltétel tehát, hogy a tanuló alanya is, tárgya is legyen a személyiségfejlesztésnek.

Személyiségfejlesztési céljaink:

- A fejlődési lehetőségeket alapul véve a tanulói személyiség sokoldalú kibontakoztatásának segítése.
- A lehető legmélyebben megismerni a tanulók személyiségét, egyéni sajátosságait.
- Felkészíteni diákjainkat önmaguk megismerésére, és alakítására, hogy munkaerőpiacra felkészülten lépjenek ki.
- Eredményes életvezetéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése.

A személyiségfejlesztés során kiemelten fontosnak tartjuk az alábbi értékek kifejlesztését, elmélyítését. Arra törekszünk, hogy ezek az értékek a tanulók tudatában, magatartásában, cselekedeteiben egyensúlyba kerüljenek.

Biológiai lét értékei	Az „én” harmóniájának értékei	Társas kapcsolat értékei	Humanizált társadalom és világkép értékei
az élet tisztelete az egészség fontossága	önismeret önbizalom önbecsülés önművelés	tisztelet szolidaritás szeretet tolerancia	hazaszeretet hazai és egyetemes kultúra értékeinek megbecsülése, tiszteletben tartása
kulturált életmód	önfegyelem	empátia	
kiegyensúlyozott életvitel	aktivitás	megbízhatóság	másság elfogadása
	kitartás	alkalmazkodás	
	akaraterő	együttműködés	
	felelősségtudat tűrőképesség	nyitottság	

Ezeknek az értékeknek a kifejlesztése során pedagógiai munkánk során figyelembe vesszük és alkalmazzuk a következőket:

- testi, lelki, szellemi fejlesztés egységét,
- életkori sajátosságoknak megfelelő terhelést,
- differenciálást,
- fokozatosságot,
- következetességet,
- cselekvésre ösztönzést,
- belső motivációkra építést,

- hatások, módszerek, eszközök összhangját.

Pedagógiai feladataink ennek érdekében:

- olyan oktató-nevelő munka végzése, amely figyelembe veszi az egyes tanulók fejlettségét, lehetőségeit, érdeklődését, amelynek során egyértelmű elvárásokat fogalmazunk meg, és ezek a tanulók személyiségének tiszteletben tartásával párosulnak;
- olyan iskolai élet szervezése és működtetése, amelyben a szellemileg, testileg fejlődő tanulók szükségletei minél jobban megvalósulnak;
- a tanulók testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi képességeinek fejlesztése;
- a tanulói tevékenység folyamatos követésével az iskola befejezése után is tartó motiváltság kifejlesztése;
- a reális énkép kialakítása, a sikerorientált magatartás megalapozása;
- a családi életre nevelés fontosságának kiemelése.

Intézményünk pedagógusai a leglényegesebb feladatokra koncentrálnak különböző módszereket és eljárásokat dolgoznak ki az eltérő személyiségek eltérő irányú fejlődési szükségleteinek kielégítésére.

Személyiségfejlesztő nevelési feladatok, tevékenységek

Az értelem fejlesztése

Célunk az egész életen át tartó tanulásra nevelés, feladatunk, hogy erre alkalmassá tegyük a tanulókat.

Ennek területei:

- a tanulási motívumok, képességek fejlesztése,
- a tanulás tanulása/tanítása,
- az egyes tantárgyak tanulmányának speciális sajátosságaival való megismertetés az információszerzés és információfeldolgozás.

Módszere:

- elsődlegesen a csoportmunka és az egyéni foglalkozás,
- egyéni tanulói napirend készítése (osztályfőnöki segítséggel).

A kognitív képességek ill. intellektuális készségek közül kiemelten fontosnak tartjuk a logikus gondolkodás, a gondolkodási stratégia fejlesztését és az intelligencia fejlesztését.

Az érzelmi élet fejlesztése

Célunk, hogy tanulóink önismerete fejlődjön, hogy felfedezze saját belső értékeit, hogy érzelmi világuk gazdagodjék, elmélyüljön.

Ehhez fontosnak tartjuk az érzelmi élet fejlesztését, az empátia és tolerancia elsajátíttatását, a szociális érzékenység fejlesztését. A tevékenység színtere az osztályfőnöki óra, valamennyi tanórai foglalkozás, és a szabadidős tevékenységek.

A tanulás megszerettetéséhez érzelmi motivációra van szükség, amelyet elsődlegesen a sikerélmények biztosításával tudjuk fejleszteni. Az érzelmi motiválás valamennyi tantárgy, illetve az osztályfőnöki tevékenység keretében megvalósítható.

A személyiségfejlesztő tevékenység során igyekszünk az esztétikai igény kialakítására. Az igényt elsődlegesen a művészeti tárgyakat tanítók alakíthatják, de segítik tevékenységüket a szabadidős programokat szervező pedagógusok is.

Törekszünk a demokratikus szemléletmód kialakítására, a másság elfogadtatására – kihasználva az osztályfőnöki órák, az ön- és társismereti foglalkozások lehetőségeit.

Az életvezetés alakítása a személyiség fejlődése érdekében

Célunk olyan sokoldalú személyiség kialakítása, aki képes rugalmasan alkalmazkodni a folyton változó világhoz, a különböző szociokulturális környezethez, aki sajátos igénye mellett teljes életet tud élni. A mai elvárásoknak megfelelően sikerorientáltságra, pozitív gondolkodásra tanítjuk tanítványainkat.

Az életvezetés alakításának legfőbb színtere az életviteli tanórai foglalkozások, fejlesztő foglalkozások, projektnapok, projekthetek.

Az akarat fejlesztése

Az akarat nevelés terén fontosnak tartjuk a motivációs- és döntéskészség fejlesztését, a kompetencia határainak felismertetését, az akarat edzését.

Erre lehetőséget ad valamennyi tanórai foglalkozás, kiemelten az osztályfőnöki óra, az ön-és társismereti foglalkozások, fejlesztő foglalkozások, tanulmányi- és sportversenyek, vetélkedők, iskolai szereplések.

Fontos személyiségjegyek tartjuk a kezdeményezőkészséget, szervezőkészséget és az önbizalmat.

Fejlesztésük színterei: a szabadidős tevékenységek, az iskolai kulturális programok, a versenyek, pályázati kiírások, kiállítások, ahol a tanulók mindhárom fejlesztendő személyiségjegye fejlődik.

Az akarat fejlesztése során is legfontosabb a tanulók sikerélményhez juttatása, amely önbizalom-növelő hatású.

Lényeges, hogy a tanuló elhatárolódjon a deviáns magatartástól, a deviáns megnyilatkozásoktól.

Ezt szolgálhatják a prevenciós programok, amelyek megvalósításában a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek, az iskolaorvosnak, az iskolai védőnőnek, a szabadidős programok szervezőinek, az iskola teljes pedagógusközösségének vannak feladatai.

A viselkedés fejlesztése

A tanulók bevonása a pályázatok, versenyek, művészeti bemutatók és kiállítások rendezésébe kreativitásra ösztönöz, fejleszt az aktivitást, s ez fontos pedagógiai célunk.

Ugyancsak fontos célunk, hogy a tanuló figyeljen a környezetében zajló társadalmi eseményekre, szerezzon valós információkat, majd ezek alapján alkosson véleményt ezekről, illetve véleményét tudja kulturált módon megfogalmazni.

E cél megvalósításában segíthetnek az etika tanórai foglalkozások, az osztályfőnöki órák témái, a kommunikációs-önismereti tréningek, illetve az ezeket az ismereteket tanító pedagógusok.

Elengedhetetlennek tartjuk, hogy tanulóink megismerjék és tudják használni a korszerű információhordozókat, a korszerű technikai eszközöket. Ebben komoly feladat hárul az informatika tantárgyat oktató pedagógusokra.

Korunk kulturált magatartásához tartozik a megfelelő színvonalú kommunikációs készség, a verbális, a nonverbális, metakommunikatív jelzések helyes értelmezése. Ennek kialakításához, fejlesztéséhez iskolánkban felhasználjuk a fejlesztő foglalkozások, valamint valamennyi tanórai foglalkozás lehetőségeit és a szabadidős tevékenységet.

Kiemelt feladat az ön- és társismeret fejlesztése, a konfliktuskezelési módszerek és önvédő mechanizmusok elsajátíttatása, a kulturált viselkedés és megjelenés igényének kialakítása. Alakításuk, fejlesztésük az osztályfőnöki órákon, a szabadidős tevékenységek keretében, diákprogramok (DÖK, ifjúsági közgyűlés) szinterein, az iskolai kulturális és sportrendezvényeken valósul meg.

Kialakítandó, fejlesztendő személyiségjegyeknek véljük a természeti és épített környezet megbecsülését, követendő példának tartjuk a környezet védelmét megvalósító embertípust. Ezért fontosnak tartjuk a környezettudatos nevelést (osztályfőnöki órákon, a természettudomány, környezetismeret, etika tanórai foglalkozásokon), a környezetvédelmi versenyeken való részvételt.

Az etikus viselkedés kialakítása

A tanulókat meg kell tanítani élni jogaikkal és teljesíteni kötelezettségeiket. Célunk, hogy az ehhez szükséges felelősségtudat, feladattudat kialakuljon bennük.

Az etikus viselkedés alapja a megbízhatóság, őszinteség, amely az iskolai nevelés fókuszában van, és áthatja az iskola valamennyi színterét, kiemelten az etika tanórai foglalkozásokat.

A személyiségfejlesztés célja elégedett, belső harmóniában élő személyiség kialakítása, ennek érdekében támogatni a tanulókat a társas érintkezéshez szükséges készségek elsajátítása folyamatában, a hátrányos helyzettel való tudatos szembenézés során.

2.2. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A jó közösség kialakítása nevelési cél, és egyben eszköze, módszere, formája a személyiség minden oldalú fejlesztésének. A közösségi nevelésnek az iskolai és családi nevelés részeként kell megvalósulnia. Napjainkban felértékelődik a közösség szerepe a társadalmi elvárások tekintetében.

A közösségi magatartás formálása szempontjából fontos a morális magatartás és tevékenységformák gyakorlásán alapuló hatáseggyüttesek alkalmazása.

A közösségfejlesztési céljaink:

- a közösség demokratikus működési feltételeinek biztosítása, a társadalomba való beilleszkedés támogatása,
- a *társas együttélés* azon alapvető szabályainak elsajátíttatása, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenül szükségesek,

- a tanulók közösségben és a közösség által történő nevelésének, oktatásának, megszervezése, irányítása.

Közösségfejlesztés elvei:

- a pozitívumokra való támaszkodás,
- a gyerekek helyzetének, állapotának, értelmi képességének, fejlettségének figyelembe vétele,
- az egységes nevelési ráhatás érvényesítése,
- azonos és életszerű követelmények támasztása,
- a tervszerűség és céltudatosság elve,
- a nevelői irányítás indirekt, közvetett jellege,
- egységes, egymásra épülő szokásrend kialakítása,
- a közösség kialakítás folyamatában a tanulói önállóság fejlesztése.

A közösségfejlesztés fő feladatai:

- a szokások kialakítása terén egységes nevelői ráhatás és követelménytámasztás,
- a kölcsönös segítségadás,
- mintaközvetítés példaadással,
- meggyőződés formálása beszélgetéssel, felvilágosítással,
- harmonikus gyermek és felnőtt kapcsolatok kialakítása, megtartása,
- harmonikus társas kapcsolatok kialakításához szükséges tulajdonságok fejlesztése,
- iskolán kívüli kötődések figyelemmel kísérése,
- a gyermekek felkészítése és megtanítása a kulturált elutasító magatartási mintákra, a rossz és káros hatások felismerésére és elutasítására pl.: dohányzás, alkohol, drog.

A közösségfejlesztés szinterei:

Osztálykereteken belül, tanórai foglalkozások

A közösségfejlesztésben, a csoportban tanító összes pedagógusnak nagy szerepe van.

Osztályfőnöki óra

A közösség irányításában, alakításában meghatározó szerepe van az osztályfőnöknek. Folyamatos közvetlen kapcsolata eredményeként neki kell felismerni a tanulók problémáit, érzékelni és adekvát módon kezelni az esetleges devianciákat, megtalálni azokat a személyeket, akik a helyzet megoldásában segítséget adhatnak. Fontos a szerepe a családok bevonásában tanulók támogatásába, úgy, hogy a család és az iskola azonos értékrend mentén nevelje a gyermekeket. Ezért előfordul, hogy a családok nevelési kultúrájára is hatnunk kell.

Napközis/tanulószobai foglalkozások

A napközis foglalkozások tevékenységeinek kiemelt szerepe van a gyermekek egyéni, közösségi és harmonikus személyiségfejlesztésében.

Tanórán kívüli foglalkozások, szakkörök

A tanórán kívüli foglalkozások-szevezése során a tanulást, a kulturális, a manuális, a sport- és játékfoglalkozásokat, a közösen végzett tevékenységeket preferáljuk, amelyek erősítik a közösséghez való tartozást.

Iskolánkban a következő tematikus szakköri foglalkozások kerülnek meghirdetésre:

- sporttevékenységekkel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- zene, tánc tevékenységekkel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- művészetekkel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- készségfejlesztéssel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- hobbytevékenységekhez kapcsolódó szakköri foglalkozások.

Iskolán kívüli programok

A közösség fejlesztését szolgálják a pedagógusok által szervezett iskolán kívüli programok: színház, mozi, könyvtári programok, játékfoglalkozások, a közösen végzett tevékenységek erősítik a közösséghez való tartozást.

A tanórán kívüli foglalkozások közösségfejlesztő feladata, hogy a tanulók érdeklődésére és önállóságára építve fejlessze kreativitásukat és önfejlesztő hozzáállásra készítse őket, továbbá lehetőség nyílik az azonos érdeklődési körbe tartozó tanulók baráti kapcsolatainak kiépülésére is.

Diákönkormányzat

Az életkori sajátosságokat figyelembe véve iskolánkban az 5. évfolyamtól 12. évfolyammal bezárólag vesznek részt tanulóink tevékenesen a DÖK működésében. Az önálló tervezés, szervezés és véleménynyilvánítás formáival, valamint a demokratikusan működő társadalomban való tájékozódás alapjaival ismerkedhetnek meg és szerezhhetnek jártasságot saját ügyeik és szabadidős programok szervezése során, a jogok és kötelességek ismeretében.

Osztálykirándulások, táborok

Az egyén és a közösség fejlesztésének fontos színterei ezek, ahol a kulturált viselkedés és együttélés szabályainak megtanítása a szabadidő hasznos eltöltése során valósul meg.

A nyári napközis tábor diákjaink a város által szervezett táborban vehetik igénybe.

Rendezvények, ünnepségek

Az intézmény egészét átfogó rendezvényeink, ünnepségeink a közösségfejlesztésben jelentős szerepet töltenek be, a közös élmények, az összetartozás, a mintaadás és a kultúra közvetítésével.

Az intézmény egészét átfogó rendezvényeink és ünnepeink:

Nemzeti örökségünk megemlékezései és ünnepei:

- Március 15.
- Október 6.
- Emlékezés október 23-ára
- Nemzeti Összetartozás Napja: június 4.

Tantárgyakhoz kötődő hagyományok:

- Komplex Tanulmányi Verseny
- Házi tanulmányi versenyek
- Kulturális seregszemle
- Sportversenyek
- Rajzversenyek
- Szavalóversenyek
- Környezetvédelmi vetélkedők
- Népmese Napja

Rendezvények, hagyományok:

- Vásárok (rendszerint őszi, karácsonyi, tavaszi)
- Márton nap
- Pályaválasztási kiállítás
- Adventi műsorok
- Papírgyűjtés
- Farsang
- Föld Napja
- Kihívás Napja
- Kirándulások, táborok
- Projekt-témanapok, projektzáró események

Iskolai ünnepélyek:

- Éltes nap, Éltes hét
- Tanévnyitó és tanévzáró
- Szalagavató
- Ballagás
- Gyereknapi
- Anyák napja
- Karácsony

A tanuló fejlődésének jelentős alakítói az osztályközösségben kialakított emberi kapcsolatok és az értékrendek. A tanuló idejének legnagyobb részét osztályközösségében tölti, ezért meghatározó annak légköre, szellemisége, hatása a tanulók egymás között kialakuló kapcsolatrendszerre, viselkedési formáira. Az osztályközösség tevékenyen hozzájárul:

- az egyén (tanuló) közösségi magatartásának (ki) alakításához;
- az egyén (tanuló) véleményalkotó, véleménynyilvánító képességének fejlődéséhez;
- az egyén (tanuló) a közösségi normák elfogadásához, erkölcsi értékrendjének kialakulásához;
- egymás tiszteletben tartásához, a toleráns magatartás kialakulásához;
- mások gondjainak felismeréséhez és az együtt érző magatartás kialakulásához;
- az egyéni értékek felismeréséhez és megbecsüléséhez;
- az együttes munkavégzés előnyeinek és nehézségeinek megtapasztalásához;
- az egyén önértékelési, önbecsülési képességének fejlődéséhez.

A személyiség-, közösségfejlesztésben az intézményben foglalkoztatott valamennyi dolgozónak meghatározó a szerepe, hiszen megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával, társas kapcsolatával példaként áll a diákok előtt.

3. Egészségfejlesztési program

A teljes körű egészségfejlesztés iskolai programja a nevelési program szerves részét képező környezeti nevelési programmal összhangban, a NAT és a tantárgyi kerettantervek egyes kapcsolódó tartalmai alapján készült el, szem előtt tartva, hogy megvalósítása népegészségügyi, pedagógiai és össztársadalmi cél.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Intézményünk által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek, a tanuló és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Kiemelt figyelmet kell fordítunk a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek kiemelten:

- az egészséges táplálkozás
- a mindennapos testnevelés, testmozgás
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése.
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- a személyi higiéné.

Az egészséges életmódra vonatkozó támogató intézményi munkarendben és házirendben előírt szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező.

Közreműködünk a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk az iskola-egészségügyi szolgálattal, a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

3.1. A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

- információközlés, felvilágosító előadások, bemutatás:
 - baleset- és munkavédelmi oktatás (pedagógusoknak, diákoknak);
 - tantárgyakba épített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelés óra, környezetismeret óra, természetismeret óra, biológia óra;

- tanórai és azon kívüli foglalkozások során, nevelő-oktató tevékenységbe építetten, folyamatosan;
- különböző alkalmi kiadványok segítségével.
- prevenció, kötelező szűrővizsgálatok, szervezett speciális tanácsadás:
 - iskolaorvos, iskolavédőnő által végzett szűrések (látás, hallás, vérnyomás, testsúly stb.);
 - ortopédiai szűrések (lúdtalp, gerincferdülés);
 - fogorvosi szűrés;
 - 1. osztályosok szűrése;
 - állóképesség mérése (testnevelés órán);
 - drogprevenció (osztályfőnöki órán, meghívott szakemberek részvételével);
 - súlyos, kirívó vagy rendellenes magatartási megnyilvánulások esetén a tanuló, gyermekpszichológushoz, gyermekpszichiáterhez irányítása.
- közvetlen hatású iskolai tevékenységek:
 - az iskolai házirend és napirend alkalmazása, (viselkedés, öltözködés, életvitel stb.);
 - mindennapos testnevelés;
 - iskolai étkeztetés; büfé
 - szabadidős tevékenység (tömegsport, kirándulás, sportvetélkedők, játékszervezés, színházlátogatás stb.);
 - iskolai rendezvények (játsszóház, egészségnap stb.);
 - családlátogatások (osztályfőnök, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős).

Az iskola az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere, hiszen tanulóink esetében csupán itt nyílik mód az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és begyakorlására. Feladatunk, hogy az egészséges életmódra nevelés mindennapos gyakorlatával segítsük hozzá tanulóinkat egészséges testi és lelki állapotuk örömteli megéléséhez.

Tanulóinkat arra ösztönözzük, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a testi higiénára, a mozgásra. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, konfliktusaik kezelésére. Motiváljuk és segítjük tanulóinkat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Ez nagy kihívás, hiszen a szülők esetében gyakori a káros szenvedélyek gyakorlása, és gyakran már fiatal életkorú gyermekük számára is megengedik, vagy nem tiltják ezeket.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi részterületeken jelentkező hatások révén eredményezi a hatékonyság növekedését (indikátor-tényezők):

- a tanulási eredményesség javítása;
- az iskolai lemorzsolódás csökkenése;
- a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség elősegítése;
- a dohányzás, az alkoholfogyasztás, a kábítószer-fogyasztás és egyéb
- szenvedélyek elsődleges megelőzése;
- bűnmegelőzés;

- a társadalmi kapcsolatok javulása a kortársakkal, szülőkkel, pedagógusokkal;
- az önismeret és önbizalom javulása;
- az alkalmazkodó készség, a stresszkezelés, a problémamegoldás javulása;
- érett, autonóm személyiség kialakulása;
- a krónikus, nem fertőző megbetegedések elsődleges megelőzése.

3.2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély azonnali beavatkozás, amelyet a sérült személy (felnőtt vagy gyermek) kap valamely sérülésére vagy hirtelen egészségkárosodása miatt a mentők, orvosok, vagy más személyek megérkezése előtt. Az elsősegély célja az élet megmentése, a további egészségkárosodás megakadályozása, illetve a gyógyulás elősegítése.

Elsősegélynyújtó az a személy, aki elméleti és gyakorlati képzést adó tanfolyamot végzett és annak anyagából szakmailag ellenőrzött vizsgát tett.

Az elsősegélynyújtó kötelességei:

- gyorsan és biztonságosan felmérni a helyzetet, majd ezt követően megfelelő segítséget kérni;
- amennyire lehet, megállapítani a sérülés vagy betegség természetét;
- a fontossági sorrend betartásával azonnal elvégezni a helyes és halaszthatatlan beavatkozásokat;
- intézkedni arról, hogy a sérültet kórházba, orvosi rendelőbe, vagy haza szállítsák;
- a sérülttel maradni mindaddig, amíg átadhatja őt a megfelelő személynek;
- jelentést írni és átadni, további segítséget nyújtani, amennyiben az szükséges.

Az intézmény elsősegélynyújtás végzésére kötelezett dolgozói: a testnevelést tanító tanárok, az iskolatitkár, valamint a tűz- és balesetvédelmi megbízott.

Az iskola a szakemberek elméleti és gyakorlati tudásának segítségével, szakirodalom felhasználásával és a korábbi tapasztalatok alapján elkészíti és a dolgozókkal, tanulókkal ismerteti azokat az elsősegély nyújtási alapismereteket, amelyek révén segíthetik az elsősegélyt nyújtók munkáját.

A munka- és balesetvédelmi oktatáson túl elsősegély nyújtási alapismeretekben kell részesíteni minden osztályfőnöki munkakört betöltő, kirándulást vagy táborot szervező, illetve sporttevékenységet felügyelő gyógypedagógust és gyógypedagógiai asszisztenst.

Az alapvető elsősegély-nyújtási alapismeretek átadása, illetve elsajátítása tanítási órákon (osztályfőnöki, biológia-, életvitel órán) valósul meg.

Az elsősegély nyújtási alapismeretek oktatásának legfőbb célja, hogy a tanulók:

- ismerjék fel a vészhelyzeteket, baleset, sérülés esetén őrizték meg a nyugalmaikat;
- ismerjék meg az elsősegély nyújtás fogalmát, tudjanak gyorsan és belátóan cselekedni;
- ismerjék az iskolában előforduló sérüléseket és várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb segélynyújtási módokat;

- tudják, mikor, és hogyan kell mentőt hívni.

Az iskolai elsősegély nyújtási alapismeretek oktatásának formái, eszközei:

- háttér ismeretek oktatása (fogalmakkal, kérdőívekkel, esetleg projektfeladatokkal);
- képek, filmek és egyéb szemléltető eszközök felhasználása, bemutatók készítése;
- gyakorlati oktatás próbahelyzetekben, gyakorlati bemutatók.

Az elsősegély nyújtási alapismeretek oktatásának eredménye tanulóink tudásának és tájékozottságának bővülése, valamint az alábbi alapkészségek (kompetenciák) fejlődése:

- probléma-felismerés,
- gyors és hatékony cselekvés,
- mások iránti érzékenység,
- együttérzés a bajbajutottakkal.

4. A pedagógusok feladatai

A pedagógusok feladatai magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, a munkaköri leírásban, valamint az iskola más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.

A heti teljes munkaidő ötven százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidő) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások megtartása.

A kötött munkaidő neveléssel-oktatással lekötött munkaidő feletti részében a nevelést, oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatok, tanulói felügyelet, továbbá eseti helyettesítés ellátása.

4.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- a tanítási órákra való felkészülés, tanórai és egyéb foglalkozások megtartása,
- a tanulók dolgozatainak javítása, a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- tanulmányok alatti vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- vizsgák, tanulmányi versenyek, iskolai mérések megvalósításában való közreműködés,
- iskolai kulturális és sportprogramok szervezése, megvalósítása
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása (megbízás alapján),
- a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokban való közreműködés,
- szülői értekezletek, fogadóórák, konzultációk, esetmegbeszélések, nyílt napok megtartása,

- részvétel értekezleten, megbeszélésen, továbbképzésen, műhelymunkán, konferencián, rendezvényeken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és más elrendelt esetekben,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvényekben való közreműködés,
- a nevelőtestületben aktív részvétel, együttműködés a vezetőkkel, pedagógusokkal, mentorálás;
- tanítás nélküli munkanapon a vezetők által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- teljesítményértékelésben aktív és hatékony közreműködés, önértékelés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

4.2. Az osztályfőnöki munka tartalma

Az osztályfőnököt – az intézményegység-vezetővel, valamint a munkaközösségvezetővel való konzultációt követően – az intézményvezető bízta meg minden tanévben augusztus 31-ig, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai, tevékenységei:

- osztálya közösségének felelős vezetője;
- koordinálja az osztályába járó tanulók egyéni fejlesztési terveinek elkészítését, megvalósítását, ennek érdekében az osztályban dolgozó szakemberek együttműködését team megbeszélések szervezésével;
- a gyermekek, tanulók szakértői véleményében meghatározottak megvalósulását folyamatosan nyomon követi, nyilvántartja a dokumentum főbb információit, felülvizsgálatot kezdeményez;
- segíti osztálya tanulóit gondjaik megoldásában, véleményük kinyilatkoztatásában;
- az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit;
- munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire;
- együttműködik az osztály diákönkormányzati képviselőjével, segíti a tanulóközösség kialakulását;
- segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját, kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösség-képviselőjével;
- figyelemmel kíséri az osztály fegyelmi helyzetét;
- minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti;
- szülői értekezletet, fogadóórát, konzultációt, nyílt napot, bemutató órát, esetmegbeszélést tart;
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása;
- segíti és nyomon követi osztálya kötelező iskolaorvosi vizsgálatát;

- kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az intézmény gyermek és ifjúságvédelmi felelőseivel;
- tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében;
- javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére;
- az iskolaorvosi szolgálat bevonásával figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát, errő szükség esetén tájékoztatja az osztályban tanító pedagógusokat;
- közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek megszervezésében, ellátásában;
- felkészíti a tanulókat a továbbtanulásra, pályaorientációs tevékenységeket végez;
- szakiskolai osztályfőnökként kapcsolatot tart a tanulók gyakorlati és elméleti oktatóival, figyelemmel kíséri fejlődésüket;
- együttműködik az intézmény belső és külső szakembereivel;
- a szülőt, törvényes képviselőt rendszeresen tájékoztatja a tanuló iskolai teljesítményéről, eredményeiről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatos problémákról, az iskola döntéseiről a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről;
- részt vesz a gyermekvédelmi munkában, különös tekintettel a hátrányos és veszélyeztetett gyermekekre, tanulókra;
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat.

5. A kapcsolattartás rendje

Az eredményes iskolai nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, ennek nyomán pedig a gyermeki személyiség harmonikus fejlődése.

5.1. A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái

- a szülőket a főigazgató és az intézményegység-vezető tájékoztatja az iskolai Szülői közösség ülésein, az iskola életéről, az éves munkatervről, az aktuális feladatokról, a munkatervben megfogalmazott célok eléréséről, a feladatok teljesítéséről, ezek változásairól;
- az osztályok számára szervezett szülői értekezletek (Munkaterv alapján) egy tanévben háromszor, illetve rendkívüli esetekben, amelyek feladata a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása.
- az osztályfőnökök feladata:
 - a szülők folyamatos tájékoztatása az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről;
 - az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról;
 - gyermekük tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról;
 - a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről;

- az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról;
- a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola vezetősége felé.

A szülők és gyógypedagógusok együttműködésének alapvető módja a tájékoztatás, értesítés és meghívás. Ezek célja a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, valamint a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

Formái és eszközei:

- személyes tájékoztatás;
- írásbeli tájékoztatás a tanuló tájékoztató füzetében, üzenő füzetben;
- elektronikus tájékoztatás a KRÉTÁBAN, illetve tanulói csoportok szülői platformjain (messenger, viber, stb.);
- az iskola honlapján.

A szülők és pedagógusok közötti kapcsolattartás egyéb formái:

- Iskolahívogató foglalkozások, amelyek az iskola, illetve annak nevelési-oktatási programja iránt érdeklődő szülők számára olyan ismerkedő-bemutatóközös összejövetelek lehetőségét biztosítják, amelyek játékos programjaiba gyermekük is bekapcsolódhat.
- Fogadóórák, amelyek lehetőséget biztosítanak a szülők és a gyógypedagógusok személyes találkozására, ezen keresztül pedig egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének konkrét tanácsokkal történő megsegítésére. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes és hasznos eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.).
- Nyílt tanítási órák, amelyeken a szülők betekintést nyerhetnek nevelő- oktató munka mindennapjaiba, személyesen is megismerhetik a tanítási órák menetét, közvetlenül tájékozódhatnak gyermekük és az osztályközösség iskolai életéről.
- Családlátogatás, amelynek feladata a gyermek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.
- Pályaválasztási tanácsadás, amelynek feladata a szülők és a tanulók tájékoztatása a felvételi eljárásról, a továbbtanulási lehetőségekről.

A szülői ház és az iskola együttműködésének további lehetőségei:

- közös iskolai és iskolához kötődő rendezvények (osztálykirándulás, teadélután, közös főzés, karácsonyi ünnepség, stb.) szervezése a szülők és gyógypedagógusok részvételével;

A szülők a – jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított – tanulói jogok, valamint saját jogaik érvényesítése érdekében szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselőik útján az főigazgatóhoz, az intézményegység-vezetőhöz, az adott ügyben érintett gyermek osztályfőnökéhez, az iskola nevelőjéhez, a diákönkormányzathoz fordulhatnak.

A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban, egyénileg vagy választott képviselőik útján tehetik fel, illetve közölhetik az főigazgatóval, az intézményegység-vezetőjével, pedagógusaival vagy a Szülői közösséggel, amelyekre 10 munkanapon belül érdemi választ kell kapniuk.

5.2. A tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái

- az intézményegység-vezető a tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, illetve az aktuális feladatokról személyesen havonta, az iskolai honlapon és a faliújságon keresztül folyamatosan tájékoztatja;
- a diákönkormányzatot segítő tanár, valamint a diákönkormányzat vezetője (elnöke) havonta tájékoztatja a tanulókat az iskolai élet őket érintő eseményeiről, képviselt vagy vállalt feladataik teljesítéséről illetve a havi iskolai osztályok közötti tisztasági verseny eredményéről;
- az osztályfőnökök osztályuk tanulóit folyamatosan, illetve a hetente esedékes osztályfőnöki órákon személyesen, szükség esetén a tájékoztató-, illetve az üzenő füzetben keresztül is tájékoztatják;
- a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a tanulót, valamint annak szüleit a szaktanárok a tájékoztató füzetben folyamatosan tájékoztatják.

A tanulók a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított jogaik érvényesítése érdekében – szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik útján – a főigazgatóhoz vagy az intézményegység-vezetőjéhez, az osztályfőnökökhöz, az iskola nevelőihez, a diákönkormányzathoz vagy a Szülői közösséghez fordulhatnak.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban, egyénileg vagy választott képviselőik útján közölhetik a főigazgatóval, intézményegység-vezetőjével, nevelőivel, a nevelőtestület egészével, vagy a Szülői közösséggel, amelyekre 10 munkanapon belül érdemi választ kell kapniuk.

5.3. Az intézmény pedagógusainak kapcsolattartása

Az intézményi éves munkatervben megfogalmazott feladatok ellátásához elengedhetetlen a különböző feladatellátásban dolgozó pedagógusok és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők együttműködése.

Az együttműködés kiemelt formái:

- nevelési értekezlet egy aktuális témáról, esetleg külső előadó bevonásával;
- intézményegységi, munkacsoporti, munkaközösségi megbeszélés az elkövetkező időszak legfontosabb teendőiről, illetve lehetőség egy-egy aktuális téma megvitatására;
- szervezetfejlesztő programokon való részvétel;
- team megbeszélés az egy-egy gyermekkel foglalkozók bevonásával, szülővel, egyéb külsős szakemberekkel, gyámmal;
- házi továbbképzés egy-egy aktuális témában, belső vagy külső előadóval;
- körlevelek (előnyben részesítve az e-mailt), hirdetőtábla, intézményi levelezőrendszer kommunikációs csatornái;
- a különböző intézményegységekben dolgozó kollégák együttműködése kifejezetten fontos feladat az intézményegységek közötti átmenetkor (óvodából iskolába lépés, alsó tagozatról felső tagozatra lépés, középfokú iskolába kerülés): információk átadása, problémák, igények jelzése.

5.4. Az intézmény egyéb partnereivel történő kapcsolattartás formái

Az intézmény szakszerű és színvonalas működését külső szervezetekkel történő rendezett és rendszeres munkakapcsolatokon keresztül biztosítja. Kiemelt kapcsolatot tartunk fenn az alábbi szervezetekkel:

- Tatabányai Tankerületi Központ
- Győri Pedagógiai Oktatási Központ
- Tatabányai Szakképzési Centrum
- Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (gyermek- és ifjúságvédelem);
- Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Tatabányai Erőmű Kft.
- Vértes Agórája
- GAMESZ
- Komárom-Esztergom Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Szakértői Bizottságok (megyei, országos)
- Civil szervezetek

Az intézmény a Knt. 25. § (5) bekezdésében előírt rendszeres egészségügyi vizsgálatokat az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26(1997. (IX. 3.) NM rendelet alapján orvosi, védőnői, valamint fogorvosi és fogászati asszisztensi ellátással biztosítja.

Az iskolaorvost feladatainak ellátásában az intézményegység-vezető segíti, a közvetlen előkészítő és adminisztrációs munkát az iskolatitkár végzi. Az iskolaorvos munkájának ütemezését minden év szeptember 15-ig egyeztetni az főigazgatóval vagy az intézményegység-vezetőjével. A tanulók-szűrővizsgálatának tervezetét október 15-ig kifüggeszti az iskola nevelői szobájában.

A fogorvos és a fogászati asszisztens minden tanévben elvégzi a tanulóknál a fogbetegségek szűrését (fogszuvasodás, szabálytalan fogazat stb.). Az osztályok időbeosztását az főigazgatóval vagy az intézményegység-vezetővel szeptember 15-ig egyeztetik, a közvetlen előkészítő és adminisztrációs munkát az iskolatitkár végzi.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásával kapcsolatos feladatok megszervezéséért, a feladatok szakszerű elvégzésének ellenőrzéséért a fejlesztésekért felelős munkaközösség-vezető a felelős. Feladat- és felelősségi körébe tartozik az ezen ellátás elvégzésébe bekapcsolódó szakértői bizottságokkal történő kapcsolattartás is.

Az intézmény figyelemmel kíséri a tanulók veszélyeztetettségének megelőzésével és megszüntetésével kapcsolatos feladatokat. A gyermek- és ifjúságvédelem a tantestület tagjainak, – az osztályfőnököknek kiemelten is – feladata. Ezen tevékenység végzése során az főigazgató a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 69. § (2)(f) bekezdésében meghatározott feladatok ellátására gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst bíz meg a feladatok koordinálásával. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn a Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

5.5.A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

Az intézményi döntések folyamatában a tanulók a diákönkormányzaton keresztül vesznek részt.

A tanulókat az iskola életéről, az őket érintő valamennyi kérdésről az iskola vezetői, a diákönkormányzatot segítő pedagógus és az osztályfőnökök tájékoztatják.

- A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselőire, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik.
- Az iskolai diákönkormányzatnak minden tanuló tagja, a 5. osztálytól kezdve választható a diákképviselőbe. A diákönkormányzat véleményét a tanulók kikérhetik minden olyan esetben, amely az osztályok közül legalább kettőt érint.
- Az értelmi fogyatékos tanulóink érdekképviselői munkájához elengedhetetlen a diákönkormányzatot segítő pedagógus személye, aki szervező, koordináló tevékenységével segíti a diákönkormányzat működését.
- Az együttműködés az iskolai közösségen belül lehetőséget teremt a tanulók önrányító, önellenőrző tevékenységére, a közösségi érdekképviselő gyakorlására.
- Biztosítja a tanulók véleménynyilvánítási, egyetértési és döntési jogát, választási lehetőségét.
- Felelősségvállalásra, a demokratikus joggyakorlásra nevel.

A diákönkormányzat az iskola tanulóinak érdekvédelmi és jogérvényesítő szervezete. A diákönkormányzatnak célirányos tevékenységéhez szervezettségre van szüksége. Demokratikus úton választja tisztségviselőit, hozza létre szerveit, amelyek a közösség megbízásából hivatottak a problémák megvitatására, a határozathozatalra.

Jogait a hatályos jogszabályok tartalmazzák, a jog gyakorlásának módját pedig saját szervezeti működési szabályzata foglalja magába, amelyet az intézmény belső működésének szabályzatai között kell őrizni. A működéséhez szükséges feltételeket az főigazgató biztosítja.

A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

A diákönkormányzat szervezeti és működési szabályzatát (amelyet az iskolai SZMSZ tartalmaz) a diákönkormányzat készíti el és a nevelőtestület hagyja jóvá. Az iskolai

diákönkormányzat élén – a szervezeti és működési szabályzatában meghatározottak szerint – választott diák-önkormányzati vezető áll.

A diákönkormányzat érdekérvényesítő funkciója mellett hangsúlyozott szerepet kap az öntevékenységre, önszerveződésre történő nevelés is, amelynek keretében el kell érni, hogy a tanulók – a győgyepedagógusok segítségével – a fejlettségüknek megfelelő szinten, önállóan intézzék saját ügyeiket.

A diákönkormányzat tevékenységét a diákönkormányzatot segítő tanár támogatja és fogja össze, akit ezzel a feladattal – a diákközösség javaslatára – a főigazgató bíz meg határozott, legfeljebb ötéves időtartamra. A diákönkormányzat minden tanévben – az iskolai munkatervben meghatározott időpontban – közgyűlést tart, amelynek összehívását a diákönkormányzat vezetője kezdeményezi. A diákközgyűlés napirendi pontjait a közgyűlés megtartása előtt 15 nappal nyilvánosságra kell hozni.

A diákönkormányzat véleményét – a hatályos jogszabályok szerint – be kell szerezni:

- az iskolai szervezeti és működési szabályzat jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt;
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt;
- ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor;
- a házirend elfogadása előtt;
- esetlegesen adományként kapott a diákoknak juttatott pénzeszközök felhasználásakor.

A diákönkormányzat véleményét a fentieken túl ki kell kérni a következő esetekben:

- a tanulók közösséget érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az iskolai sportkör – a munkaterv részét képező – szakmai programjának megállapításához,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
- az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben,
- az iskolai étkeztetés keretében biztosított ételek minőségéről.

A diákönkormányzat feladata:

- olyan, a közösség érdekein alapuló közös és konkrét célok kijelölése, amelyek nem sértik az egyéni érdekeket, azokkal összhangban vannak;
- a kialakított gyakorlat szerinti hagyományos közösségi feladatok, közösségépítő tevékenységek továbbfejlesztése, a régiek mellett új hagyományok teremtése;
- olyan rendezvények szervezése, amelyek értékes kulturális vagy társas élményekkel gazdagítják a közösség tagjait, erősítve, fejlesztve magát a közösséget is;
- a közösség iránti felelősségérzet, felelősségtudat kialakítása, fejlesztése;
- a közösség érdekeit szolgáló, cselekvésre ösztönző tevékenységek szervezése;
- olyan közösség kialakítása, fejlesztése, amely büszke saját sikereire, értékeli a más közösségektől őt pozitív módon megkülönböztető tulajdonságait.

A kapcsolattartás formái

Tanulóközösség - DÖK között

a diák képviselőn keresztül történik az információk közvetítése.

DÖK - Pedagógusok - Iskolavezetés között

a DÖK vezetőjén, a segítő pedagóguson keresztül történik az információátadás.

A DÖK működése

- az iskola főigazgatója a DÖK vezetőségének ülésén, a diákközségi ülésen évente legalább egyszer részt vesz,

- kéthavonta iskolagyűlést szervez,
- a diákönkormányzat vezetője a DÖK ülésein keresztül tájékoztatja a diákokat,
- az osztályfőnökök folyamatosan segítik a DÖK munkáját a diáképviselőn keresztül,
- a tanulók kérdéseiket, véleményüket szóban, vagy írásban, egyénileg, a DÖK-segítő pedagóguson keresztül, választott képviselőik útján közölhetik az iskola főigazgatójával, tantestületével.

Évente egy alkalommal a DÖK rendelkezik tanítás nélküli munkanappal, amit a gyermeknap megszervezésére használunk fel.

Ezen kívül a DÖK tagjai segítik az iskola szabadidős tevékenységeinek, rendezvényeinek megvalósítását.

6. A jogviszony létesítés és a felvételi eljárás szabályai

A jogviszony létesítés és az intézményi felvételi eljárás a mindenkor érvényben lévő jogszabályok betartásával történik.

- Intézményünkbe a felvétel szabályozott: a beiskolázás a pedagógiai szakszolgálat véleménye alapján történik.
- A tanulók más iskolából való átvételéről a szülő kérelme alapján – a bizonyítvány bemutatásával – a tanuló szakértői véleményének figyelembevételével a főigazgató dönt.
- A felvétel elutasítása csak abban az esetben lehetséges, ha az adott osztály, csoport létszáma elérte a jogszabályban meghatározott maximális létszámot.
Ebben az esetben a gyermeket, tanulót előjegyezzük.

A felvételnél előnybe részesítjük a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat.

Intézményünk gyógypedagógiai intézmény, ebből adódóan nem rendelkezik felvételi körzettel. A gyermekek, tanulók felvételekor előnybe részesítjük a Tatabánya településen, illetve Tatabányai járás területén élő gyermekeket, tanulókat.

6.1. Felvétel óvodába, általános iskolába

A jogviszony létesítésekor be kell mutatni:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót, lakcímet igazoló hatósági igazolványt, TAJ kártyát, adókarttyát;
- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
- a gyermek szakértői véleményét;
- a szülő/gondviselő személyi azonosítót, lakcímet igazoló hatósági igazolványt, TAJ kártyát, adókarttyát;
- olyan orvosi, egészségügyi vizsgálati eredményeket, amelyek szükségesek lehetnek a gyermek megfelelő nevelése, oktatása, fejlesztése során;
- egyéb hivatalos dokumentumokat (hátrányos helyzet igazolása, gyámhatósági ügyiratok, külön élő szülők esetében a kiskorú gyermek szülői felügyeleti jogának igazolását alátámasztó dokumentum).

6.2. Felvétel középfokú iskolába

A jogviszony létesítéskor be kell mutatni:

- a szakértői bizottság továbbtanulási javaslatát tartalmazó szakértői véleményt,
- egészségügyi alkalmassági javaslatot.

A gyermekek, tanulók felvétele, átvétele a tanítási év során folyamatos.

7. Magasabb évfolyamba lépés feltételei

Tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az iskola helyi tantervében – az adott évfolyamra és minden tantárgyra - meghatározott követelményeket legalább „elégséges” szinten teljesítette.

A pedagógusok a tanulók teljesítményét, előmenetelét a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével rendszeresen érdemjeggyel értékelik, félévkor és a tanítási év végén – kivéve a tanulásban akadályozott tanulók esetében az első évfolyam egészét és a második évfolyam első félévét, valamint az értelmileg akadályozott tanulók esetében az 1-4. évfolyamon - az érdemjegyek és évközi teljesítménye alapján meghatározott osztályzattal minősítik.

A nevelőtestület osztályozó értekezleten a pedagógusok által megállapított év végi tantárgyi osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján a főigazgató mentesíti az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írhatja elő.

A követelmények elérésében mutatkozó hiányosságok megszüntetése céljából élni kell a fogyatékos tanulókat megillető hosszabb időkeretek alkalmazásával, az egyéni haladási ütem és fejlesztés tervezésével, az intenzív megsegítés formáival, terápiás lehetőségekkel a pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs órákon és a tanítás-tanulás egész folyamatában.

Amennyiben a tanuló egy vagy két tantárgyból „elégtelen” érdemjegyet szerzett, javítóvizsgát tehet, kivéve, ha az osztályozó értekezleten az őt tanító tanárok egyöntetűen évfolyamismétlésre javasolják. Három, vagy annál több tantárgy esetén az osztályt ismételni köteles a tanuló.

Az első évfolyam végén osztályismétlés csak szülői kérésre vagy 250 órát meghaladó mulasztás esetén lehetséges.

A 2-12. évfolyamon a magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak minden tantárgyból osztályozóvizsgát kell tennie, ha:

- az intézmény vezetője felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól;
- az intézmény vezetője engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírt időnél rövidebb idő alatt teljesítse;
- egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott (az osztályozó értekezleten az őt tanító tanárok egyöntetűen megállapítják, hogy nem tudják értékelni),
- vagy az egyes tantárgyak esetében a tantárgy éves óraszámának több mint 30%-ban hiányzott (az adott tantárgyat tanító tanár megállapítja, hogy nem tudja értékelni);
- egyéni munkarendben tanuló diák.

A halmozottan sérült, enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekekre, tanulóra a fenti értékelési rendszerben leírt alapelvek, szempontok alkalmazandók, az enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók tantervi követelményei alapján.

A halmozottan sérült tanulók - akiknél az enyhe értelmi fogyatékoság mellett társuló fogyatékoságok is jelen vannak (autizmus spektrum zavar, kommunikációs akadályozottság, hallássérülés, látássérülés) - tantervi haladását a szakértői bizottság írja elő.

Értékelésük nehezített, a számonkérés csatornái is akadályozottak. Ezen tanulók esetében a tanulóval foglalkozó pedagógusok a vezetővel egyeztetve a szülő kérésére eldöntheti, hogy a tanuló fejlődését szövegesen értékeli.

Az értékelés során:

- nem minősít, hanem fejlődési állapotról számol be,
- számba veszi, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött,
- megjelenik, hogy a gyerek saját lehetőségeit mennyire aknáztta ki.

Mindezt az Nkt. 54. § (4) bekezdésben foglaltakra tekintettel, az Nkt. 54. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérően értékeljük ezen tanulók teljesítményét. Félévkor és év végén is egyénre szabott fejlődési beszámolót kapnak kézhez a halmozottan sérült gyerekek és szüleik. Az

értékelési szempontok összetettek, nem egy-egy tantárgyra, hanem a gyermek egész személyiségének fejlődésére koncentrálnak.

Az egyéniesített nevelés és oktatás/különös nevelés tantárgyi értékelése is szövegesen történik.

Szöveges értékelés:

- felzárkóztatásra szorul
- megfelelően teljesített
- jól teljesített
- kiválóan teljesített
- kitűnő

A szakiskola magasabb évfolyamba lépés feltételei

A 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről 39.§ alábbi pontjai alapján:

„(3) Ha a tanulónak a szorgalmi időszakban teljesítendő gyakorlati képzésről való igazolt és igazolatlan mulasztása egy tanévben meghaladja az adott tanévre vonatkozó összes gyakorlati képzési idő (óraszám) húsz százalékát, a tanuló tanulmányait csak az évfolyam megismétlésével folytathatja. Ha a gyakorlati képzést tanuló szerződés keretében gyakorlati képzést folytató szervezet végzi, az évfolyam megismétléséhez a gyakorlati képzést folytató szervezet hozzájárulása is szükséges.

(4) Ha a tanuló szorgalmi időszakon kívüli összefüggő szakmai gyakorlati képzésről való igazolt és igazolatlan mulasztása meghaladja az összefüggő szakmai gyakorlati képzési idő (óraszám) húsz százalékát, a tanuló az évfolyam követelményeit nem teljesítette (magasabb évfolyamra nem léphet). Az igazolatlan mulasztás nem haladhatja meg az összefüggő szakmai gyakorlati képzési idő (óraszám) öt százalékát. Az igazolatlan mulasztást a tanuló pótolni köteles.

(5) Ha a tanuló mulasztása a (3) bekezdésben meghatározott mértéket eléri, de igazolatlan mulasztása nincs és szorgalma, elért teljesítménye alapján a mulasztását a következő tanév megkezdéséig pótolja és az előírt gyakorlati követelményeket teljesíteni tudja, mentesíthető az évfolyam megismétlésének kötelezettsége alól. Az évfolyam megismétlése alóli mentesítés kérdésében a szakképző iskola nevelőtestülete a szakképző iskola pedagógiai programja részét képező szakmai programban meghatározottak szerint dönt, gyakorlati képzést folytató szervezetnél folyó gyakorlati képzés esetén a gyakorlati képzést folytató szervezet javaslatára.

(6) Ha a tanuló igazolt és igazolatlan mulasztása az összefüggő szakmai gyakorlatról meghaladja az összefüggő szakmai gyakorlati képzési idő (óraszám) húsz százalékát, de

a) igazolatlan mulasztása nincs, vagy

b) az igazolatlan mulasztása nem haladja meg az összefüggő szakmai gyakorlati képzési idő (óraszám) öt százalékát és az igazolatlan mulasztását pótolta,

és a következő tanév megkezdéséig pótolja az előírt gyakorlati követelményeket, a tanuló magasabb évfolyamra léphet, amennyiben a gyakorlati képzés szervezője ezt igazolja. A magasabb évfolyamra lépés kérdésében a gyakorlati képzés szervezőjének javaslatára a szakképző iskola nevelőtestülete dönt.”

Ha a tanuló gyakorlatról történő hiányzása (igazolt és igazolatlan) meghaladja az összes gyakorlati idő (óraszám) húsz százalékát a tanuló a tanév követelményét nem teljesítette magasabb évfolyamba nem léphet. Azonban ha a tanuló hiányzása eléri ugyan a húsz százalékot, de igazolatlan hiányzása nincs és teljesítménye alapján várható, hogy a mulasztást pótolni tudja mentesíthető az évfolyam megismétlése alól.

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása az összefüggő szakmai gyakorlaton meghaladja az összefüggő szakmai gyakorlati képzési idő (óraszám) öt százalékát, a tanuló az évfolyam követelményeit nem teljesítette, magasabb évfolyamba nem léphet.

9. Iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Az iskolaváltás, a tanuló átvételének szabályai megegyeznek a felvételi eljárás szabályaival, azzal az eltéréssel, hogy a tanulónak különbözeti vizsgát kell tennie, ha az iskolánkban alkalmazott tantervektől eltérő tanterv alapján tanult a felvételt megelőzően.

A jogviszony létesítéskor be kell mutatni:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót, lakcímet igazoló hatósági igazolványt, TAJ kártyát, adókarttyát;
- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
- a gyermek szakértői véleményét;
- a szülő/gondviselő személyi azonosítót, lakcímet igazoló hatósági igazolványt, TAJ kártyát, adókarttyát;
- olyan orvosi, egészségügyi vizsgálati eredményeket, amelyek szükségesek lehetnek a gyermek megfelelő nevelése, oktatása, fejlesztése során;
- egyéb hivatalos dokumentumokat (hátrányos helyzet igazolása, gyámhatósági ügyiratok, külön élő szülők esetében a kiskorú gyermek szülői felügyeleti jogának igazolását alátámasztó dokumentum);
- elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt;
- az előző iskola által kiadott értesítés iskolaváltoztatásról nyomtatvány.

Az iskolaváltást egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával, felzárkóztató foglalkozásokkal, egyéni ütemű tanulás biztosításával támogatjuk.

9. Az ismeretek számonkérésének rendje

Az ellenőrzés nem csak a tanuló munkáját értékelő és motiváló rendszer, hanem egyben folyamatos visszajelzés a tanári munka hatékonyságára is.

9.1. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatásának rendje, az ismeretek számonkérésének rendje

A nevelő és oktató munka kiemelt feladata a gyermekek, tanulóka tanuló tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzése és értékelése, amely írásbeli, szóbeli és gyakorlati beszámoltatás formájában történik.

Az előírt követelmények teljesítését a pedagógusok – az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően – a tanuló szóbeli felelete és megnyilatkozásai, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

Az elméleti jellegű tantárgyak ellenőrzésénél:

- a pedagógusok a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrzik;
- az egyes témakörök végén – szükség esetén közben is – a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.

Az elméleti jellegű tantárgyakból negyedévente legalább egy egész órás, szummatív jellegű dolgozatot kell íratni. A feladatsorokat és az azokhoz tartozó javítókulcsot a tantárgyat tanító gyógypedagógusnak a következő tanév végéig meg kell őriznie, ellenőrzés és a szülő tájékoztatása céljából.

A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése és értékelése érdekében a tantárgyat tanító gyógypedagógusok rendszeresen ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában:

- az ének-zene, a rajz és vizuális kultúra, az informatika, a technika tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva;
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

A testnevelés követelményeinek elsajátítását gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzzük.

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítménye hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez. Emellett figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött – az előző értékeléshez képest (hozzáadott pedagógiai érték).

9.2. Otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Iskolánkban az otthoni felkészüléssel kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

- a házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás (képesség- és képességfejlesztés), valamint a tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása, amely elsősorban a napközi/tanulószobai foglalkozáson részt vevő tanulók esetében az iskolában megtörténik. Azon tanulók, akik nem vesznek részt napközi/tanulószobai foglalkozásokon az otthoni felkészüléskor készítik el a házi feladatot;
- a házi feladatok differenciáltak, figyelembe véve tanulóink eltérő képességeit;
- az írásbeli és szóbeli feladatok lehetőséget kell, hogy adjanak a tananyag megértésére, elmélyítésére, a kérdésfeltevés gyakorlására;

A házi feladat mindig az adott osztály, tanulócsoport, és az adott tanuló képességeinek megfelelően kerül meghatározásra. Elkészítése lehetőség szerint a napközi, tanulószoba ideje

alatt valósul meg. A szülők, illetve a családi háttér nem minden esetben teszi lehetővé a gyógypedagógiai oktatásban részt vevő tanulókkal való otthoni gyakorlást.

Iskolánkban a házi feladatok meghatározásával kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

- a tehetséges, érdeklődő tanulók szorgalmi, illetve gondolkodást igénylő és fejlesztő feladatokat kaphatnak;
- a tanulók hétvégére, valamint a tanítási szünetek idejére – a szokásos (egyik óráról a másikra esedékes) feladatokon túl – nem kapnak sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot;
- a nagyobb terjedelmű feladatok (verstanulás, fogalmazás, kiselőadás, gyakorlati munkák stb.) teljesítésére arányosan több időt (munkanapot) kell biztosítani;
- az iskolai szünetek időtartamára kötelező olvasmány feladható.

9.3. Napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Az 1-4. évfolyamon a napközi otthonos tanulók a délutáni önálló tanulás keretében az iskolában, nevelői irányítással, mennyiségi – indokolt esetben minőségi – ellenőrzéssel készítik el házi feladataikat.

Az 5-6. évfolyamon az egy tantárgyból feladható házi feladat megtanulásának, elkészítésének időtartama nem haladhatja meg a fél órát. A tanulók órarendjét és napi házi feladatait úgy kell meghatározni, hogy a következő tanítási napra történő felkészülésük maximum másfél óra alatt megvalósítható legyen. Ezen elvárás teljesülését, betartását az osztályfőnök koordinálja.

A 7-8. és a 9-12. évfolyamon az egy tantárgyból feladható házi feladat megtanulásának, elkészítésének időtartama nem haladhatja meg a fél órát. A tanulók órarendjét és napi házi feladatait úgy kell meghatározni, hogy a következő tanítási napra történő felkészülésük maximum két óra alatt megvalósítható legyen. Ezen elvárás teljesülését, betartását az osztályfőnök koordinálja.

10. A tanulmányok alatti vizsgák

Iskolánkban a tanuló a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése értelmében az alábbi, tanulmányok alatti vizsgákat teheti le: osztályozó, javító, különbözeti vagy pótló vizsga.

Osztályozó vizsgát kell tennie az évfolyamon tanult minden tantárgyból (kivéve a Szakértői Bizottság általi szakvéleményben meghatározottak) a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól (külföldi tartózkodás, egyéni munkarend, egyéb állapot, stb.);
- engedélyt kapott arra, hogy az adott tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget;

- igazolt és igazolatlan mulasztásai együttesen meghaladják a 250 tanítási órát, vagy egy adott tantárgy éves óraszámának 30 %-át, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben érdemjeggyel nem értékelhető. Amennyiben az igazolatlan mulasztások száma meghaladja a 20 tanórát, a nevelőtestület megtagadhatja az osztályozóvizsga letételének engedélyezését (*EMMI rendelet 51. § (8) bekezdés*), ez esetben a tanuló évfolyamismétlésre kötelezett.

Az osztályozó vizsgák időpontja: az általános iskolán az első félév utolsó napját megelőző 15 nap (félévi), illetve a második félév utolsó napját megelőző 15 nap (tanév végi) és a szakképző évfolyam utolsó évében a tanév zárását megelőző 5 napban. A vizsgára jelentkezés határideje: december 12. (félévi), illetve május 8. (tanév végi), illetve az osztályozó vizsga első napját megelőző 30 nappal.

Az osztályozó vizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei megegyeznek a helyi tanterv tantárgyra és évfolyamra vonatkozó követelményeivel, a vizsgán nyújtott teljesítmény értékelésének elvei megegyeznek a tanulók tanítási év alatti szóbeli feleletükre, írásbeli teljesítményükre vagy gyakorlati munkájukra vonatkozó értékelési elvekkel.

Tanuló átvételekor, a tanuló szükség esetén (pl. korábban nem tanult tantárgy, nem megítélhető tantárgyi teljesítményszint stb.) – az főigazgató döntése alapján – különbözeti vizsgára kötelezhető az átvétel, illetve a tanulótól elvárt tanév alatti teljesítmény pontos kijelölése érdekében. A különbözeti vizsga tananyaga és az értékelés megegyezik az osztályozó vizsga tananyagával és értékelésével, de iskolánk megfelelő türelmi idő biztosítása, valamint egyéni segítségnyújtás mellett szervezi azt meg.

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha:

- a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott;
- az osztályozó vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A tanuló javítóvizsgát az főigazgató által meghatározott időpontban, az augusztus 15-től augusztus 31-ig terjedő időszakban tehet. A bizonyítvány kiadásával egyidejűleg a javítóvizsgák időpontjáról, valamint a helyi tanterv által tartalmazott tantárgyi minimális követelményszintről a javítóvizsga előtt álló tanuló és szülei levélben kapnak tájékoztatást.

Pótló vizsgát tehet az a tanuló, aki az osztályozó vagy különbözeti vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a választást befejezné (*20/2012 EMMI rendelet 64. § (4) bekezdése alapján*).

A tanulmányok alatti vizsgák részletes szabályait a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 65-73. §-ai tartalmazzák, ezek értelmében:

- az főigazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolításáért;
- a legalább háromtagú vizsgabizottság elnökét és tagjait az főigazgató jelöli ki oly módon, hogy a bizottságnak tagja legyen az adott tantárgyat tanító pedagógus;
- a vizsgabizottság elnöke felelős a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért;
- egy vizsganapon egy tanulóra vonatkozóan legfeljebb három írásbeli és három szóbeli vizsgát lehet megtartani;

- a vizsgákról jegyzőkönyvet kell készíteni, amit az főigazgató, a vizsgabizottság elnöke és tagjai írnak alá;
- a vizsga jegyzőkönyvéhez csatolni kell a vizsga iratait (vázlat, feladat, egyéb dokumentumok stb.).

Az osztályozó és a javítóvizsga tananyaga a helyi tantervben szereplő tantárgyaknak megfelelő témaköröket kell, hogy tartalmazza.

10.1. A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, részei

Általános iskola – tanulásban akadályozott tanulók számára

Tanulásban akadályozottak				
Évfolyam	Tantárgy megnevezése	Tantárgy számonkérési formája		
		Szóbeli	Írásbe li	Gyakorla ti
1.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	ének-zene	x		x
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	testnevelés	x		x
	technika és tervezés	x		x
2.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	ének-zene	x		
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	testnevelés	x		x
	technika és tervezés	x		x
3.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	környezetismeret		x	

	ének-zene	x		x
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	testnevelés	x		x
	technika és tervezés	x		x
4.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	környezetismeret		x	
	ének-zene	x		x
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	testnevelés	x		x
	technika és tervezés	x		x
5.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	történelem		x	
	testnevelés	x		x
	hon és népismeret		x	
	természettudomány		x	
	ének-zene	x		x
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	technika és tervezés	x		x
6.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	történelem		x	
	ének-zene	x		
	földrajz		x	
	természettudomány		x	
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra		x	x

	testnevelés	x		x
	technika és tervezés	x		x
7.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	történelem		x	
	természettudomány		x	
	ének-zene	x		
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	technika és tervezés	x		x
	testnevelés	x		x
	angol		x	
8.	magyar nyelv és irodalom	x	x	
	etika	x		
	matematika		x	
	történelem		x	
	állampolgári ismeretek		x	
	természettudomány		x	
	ének-zene	x		x
	vizuális kultúra	x		x
	digitális kultúra	x		x
	technika és tervezés	x		x
	testnevelés	x		x
	angol		x	

Általános iskola – értelmileg akadályozott tanulók számára

Értelmileg akadályozottak				
Évfolyam	Tantárgy megnevezése	Tantárgy számonkérési formája		
		Szóbeli	Írásbeli	Gyakorlati

1.	olvasás-írás	x	x	
	játékra nevelés	x		x
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	önkiszolgálás	x		x
2.	olvasás-írás	x	x	
	játékra nevelés	x		x
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	önkiszolgálás	x		x
3.	olvasás-írás	x	x	
	játékra nevelés	x		x
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	életvitel és gyakorlat	x		x
4.	olvasás-írás	x	x	
	játékra nevelés	x		x
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	életvitel és gyakorlat	x		x
	környezetismer et		x	
5.	olvasás-írás	x	x	
	számolás-mérés		x	

	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	életvitel és gyakorlat	x		x
	környezetismer et		x	
	állampolgári ismeretek	x		
6.	olvasás-írás	x	x	
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	mozgásnevelés	x		x
	életvitel és gyakorlat	x		x
	környezetismer et		x	
	állampolgári ismeretek	x		
7.	olvasás-írás	x	x	
	számolás-mérés		x	
	ének-zene	x		x
	ábrázolás- alakítás	x		x
	kommunikáció	x		
	testnevelés	x		x
	életvitel és gyakorlat	x		x
	környezetismer et		x	
	hon- és népismeret	x		
	digitális kultúra	x		x
	állampolgári ismeretek	x		
8.	olvasás-írás	x	x	
	etika	x		

számolás-mérés		x	
ének-zene	x		x
ábrázolás- alakítás	x		x
kommunikáció	x		
testnevelés	x		x
életvitel és gyakorlat	x		x
környezetismeret		x	
hon- és népismeret	x		
digitális kultúra	x		x
állampolgári ismeretek	x		

Szakiskolai tanulók számára

Szakiskola				
	Tantárgy megnevezése	Tantárgy számonkérési formája		
		Szóbeli	Írásbe- li	Gyakorla- ti
Közi smer eti	Testnevelés	x		x
	Digitális kultúra		x	x
	Állampolgári ismeretek	x	x	
	Pályaorientáció	x	x	
	Magyar nyelv és irodalom		x	
	Matematika		x	
	Vizuális kultúra		x	
	Természettudomány		x	
	Angol		x	
	Hegesztési gyakorlatok III.		x	x
Szak mai (Heg. + Fémi pari)	Hegesztési gyakorlatok IV.		x	x
	Gépészeti feladatok gyakorlata		x	x
	Hegesztési gyakorlatok I.		x	x
	Gépészeti feladatok gyakorlata		x	x

	Hegesztési gyakorlatok II.		x	x
	Munkavédelem, munkahelyi egészség és biztonság		x	x
	Hegesztési gyakorlatok II.		x	x
	Hegesztési alap-gyakorlatok		x	x
	Elsősegélynyújtás gyakorlat		x	x
	Hegesztési alapismeretek		x	x
	Hegesztési ismeretek I.		x	x
	Hegesztési ismeretek II.		x	x
	Hegesztési ismeretek III.		x	x
	Hegesztési ismeretek IV.		x	x
	Gépészeti feladatok		x	x
Szak mai (Lak ástex til)	Ruhaipari anyag- és áruismeret	x		
	Lakástextíliák gyártástechnológiája	x		
	Anyagvizsgálatok gyakorlat		x	
	Lakástextíliák készítése, javítása gyakorlat			x
Szak mai (Par kgon dozó)	Növényismeret gyakorlat		x	
	Kertfenntartás gyakorlat		x	x
	Műszaki alapismeretek gyakorlat		x	
	Termesztési ismeretek gyakorlat		x	
	Kertfenntartás gyakorlat			x
	Kertfenntartás műszaki ismeretei gyakorlat		x	
	Műszaki alapismeretek		x	
	Munkavállalói ismeretek		x	
	Növénytan		x	
	Termesztési ismeretek		x	
	Növényismeret		x	
	Kertfenntartás		x	
	Növényismeret		x	
	Növénytani ismeretek		x	
	Szakmai alapo- zó ismeretek		x	

Készségfejlesztő iskolai tanulók számára

Készségfejlesztő iskola				
	Tantárgy megnevezése	Tantárgy számonkérési formája		
		Szóbeli	Írásbeli	Gyakorlati
Közismereti	Testnevelés	x		x
	Digitális kultúra		x	x
	Kommunikáció		x	
	Ábrázolás-alakítás		x	
	Számolás-mérés		x	
	Környezet- és egészségvédelem		x	
	Etika		x	
	Életvitel és gyakorlat		x	
	Ének- zene	x		
Szakmai	Gyakorlati képzés előkészítése		x	
	Irodatechnikai eszközök használata		x	x
	Udvaros	x		x
	Kert- és parkápoló		x	

10.2. Alkalmassági vizsga szabályai

Iskolánk tanulóival szemben csak olyan alkalmassági vizsgát alkalmazhat, amelyet a tanulói jogviszonyra vonatkozó jogszabály ír elő, vagy amely tanulói jogviszonyra vonatkozó szabályban meghatározott jog gyakorlása illetve kötelezettség teljesítése érdekében szükséges. Többcélú intézményünkben a középfokú beiskolázás során kerül sor a tanulók szakmai alkalmassági vizsgálatára, amelynek célja annak véleményezése, hogy a tanuló alkalmas-e a szakmai képzés sikeres teljesítésére. A szakmai alkalmassági vizsgát lefolytatását a sajátos nevelési igényű tanulók számára készült szakiskolai oktatás, képzés kerettantervi követelményei írják elő.

A szakmai alkalmassági vizsgát az egészségügyi alkalmassági követelmények megállapításával történik, amelyet az iskolaorvos végez el a képzésbe történő belépéskor.

A szakmai alkalmassági vizsgát eredményei a következők lehetnek:

- igen,
- nem,
- igen, az alábbi feltételekkel.

A szakiskolánkban nincs írásbeli és szóbeli felvételi vizsga.

11. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos tevékenységek rendje

Intézményünkben minden gyermek, tanuló kiemelt figyelmet igénylő, ezen belül sajátos nevelési igényű:

- mozgásszervi fogyatékos,
- beszéd fogyatékos,
- halmozottan fogyatékos,
- autizmus spektrum zavar,
- egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő,
- értelmi fogyatékos: enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos,
- érzékszervi fogyatékos: hallási fogyatékos, látási fogyatékos.

Az elsődleges fogyatékoság mellett gyakori egyéb, más fogyatékoság társulása, amely sérülésspecifikus nevelést, oktatást, fejlesztést igényel pedagógusaink részéről. Az értelmi fogyatékoság mellett szignifikánsan növekszik (az elmúlt öt évben háromszorosára emelkedett) az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók száma.

A pedagógiai feltételek tekintetében fel kell készülni, mind a szakember - ellátottság, tárgyi és infrastrukturális feltételek biztosításával, osztály-, csoportszervezési módok változtatásával.

Mindezen sajátos nevelési igények mellett gyermekeink, tanulóink egyre nagyobb arányban küzdenek mentális, pszichés betegségekkel, amely folyamatos iskolapszichológusi, pszichiáteri szakember ellátást igényel.

A gyerekek, tanulók mentális megsegítéséhez iskolapszichológus szakember szükséges, a pszichiátriai kezelést a térségben egy gyermekpszichiáter látja el szakorvosi rendelés keretében, ahová a szülők jelentkeznek.

Szoros kapcsolatot tartunk a gyermekpszichiáterrel, mivel gyermekeink, tanulóink 20-30 %-a folyamatos ellátást igényel, rendszeres a gyógyszeres kezelés alatt áll.

Ezen gyermekek nevelése, oktatása jelentős kihívást jelent, figyelmük nehezen köthető le, súlyos viselkedés- és magatartási problémákkal küzdenek (ADHD, depresszió, deviáns viselkedés, stb.), szabályozási hiányosságokkal rendelkeznek meglévő fogyatékoságuk mellett.

A sajátos nevelési igényű tanulóink egyéni fejlesztése egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs-rehabilitációs tanórai foglalkozás keretében történik a köznevelési törvényben meghatározott órakeret terhére (*Nkt. 6. melléklet*), egyéni fejlesztési terv alapján.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítése az osztályfőnök felelőssége, aki koordinálja a gyermekek, tanulók fejlesztési folyamatában részt vevő gyógypedagógusok munkáját, akik a fejlesztési tervet közösen, team munkában készítik el az adott fejlesztési területekre.

A fejlesztési terv alapját a szakértői bizottsági vélemény, a tanévre szóló tanmenet tartalmi elemei, valamint a tanuló mérési eredményei képezik.

Az egyéni fejlesztési terv időbeli hatályai:

- elkészítés szeptember 30-ig (szeptember, október, november, december hónapokra)
- fejlesztés eredményeinek értékelése (írásban) január 01-15 között
- szülők tájékoztatása a fejlesztés eredményeiről január 15-31 között
- a fejlesztési terv felülvizsgálata és elkészítése (január, február, március, április, május hónapokra) január 15-31 között
- a fejlesztés eredményeinek értékelése (írásban) június 01-15 között
- szülők tájékoztatása a fejlesztés eredményeiről június 15-25 között.

A rehabilitációs-rehabilitációs órákon történő gyermek, tanuló fejlesztési eredményességének felülvizsgálatára tanév közben január közepén kerül sor. Ekkor az osztályfőnök koordinálásában a gyermek, tanuló egyéni fejlesztésében részt vevő pedagógusok, szakemberek team megbeszélés formájában írásban értékelik a gyermek, tanuló fejlődését, és javaslatot tesznek a további fejlesztésére vonatkozóan.

Az intézményben a rehabilitációs, rehabilitációs órák felosztása (egyéni vagy csoportos formában) tanév elején a tanulók szakértői bizottsági javaslata alapján történik. A csoportok kialakítását és az órát tartó gyógypedagógus hozzárendelését a vezetők, munkaközösség-vezetők végzik.

A rehabilitációs-rehabilitációs órák csoportbontásra, felzárkóztatásra és tehetségfejlesztésre is felhasználhatók.

Az intézményben minden gyermek, tanuló számára kötelező az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs-rehabilitációs tanórai foglalkozás.

A foglalkozások megszervezése során alkalmazott elvek:

- az egyéni fejlesztési tervet úgy kell elkészíteni, hogy figyelembe kell venni a tanuló adott évfolyamára, a helyi tantervben megállapított, tantárgyi követelményeket, és a tantárgyakat tanító gyógypedagógusok az egyéni fejlesztési terv tartalmait beépítik a tanórai foglalkozásokba;
- az egyéni fejlődési folyamat értékelése a hozzáadott pedagógiai érték elve alapján történik;
- az egyéni fejlesztési terv elkészítésének koordinálást az osztályfőnökök végzik;
- a rehabilitációs, rehabilitációs órakeret felhasználható csoportbontásra:
 - nagylétszámú osztályok esetében a bizonyos tantárgyak tekintetében
 - az integráltan tanuló középsúlyos fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek, tanulók külön fejlesztésére,
 - tantárgyi korrepetálásra, felzárkóztatásra (felső tagozat, középfokú iskola)
 - tehetségfejlesztésre (felső tagozat, középfokú iskola).
 - osztályon belüli differenciálásra, csoportos, páros és egyéni foglalkozásokra.

A rehabilitációs rehabilitációs tanórai foglalkozások kiemelt céljai, feladatai:

- A 4. osztályból az 5. osztályba, illetve a 8. osztályból a 9. osztályba történő átmenet megkönnyítése;
- az értelmi, érzelmi és akarat tényezők figyelembe vételével reális önismeretre nevelés;
- a tanulási eredménytelenség, a lemorzsolódás csökkentése;
- sajátos, a probléma által indokolt tartalmak, követelmények kialakítása;
- egyéni megsegítés, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődés értékelése;
- a szakmai képzés, oktatás eredményességének biztosítása a szakmai tantárgyakat oktatók bevonásával;
- közismereti és szakmai tantárgyakat oktató pedagógusok együttműködése a tanórai és fejlesztő tevékenységek területén.

Kiemelt jelentőségű a magatartás-problémák, a beilleszkedési zavarok, vagy az aszociális, súlyos esetben antiszociális magatartásformákra utaló tünetek, tünetcsoportok korai felismerése. Ezek a következők lehetnek:

- agresszív viselkedés, a környezet felé irányuló magatartászavar (rendbontás, nyugtalanság, hazudozás, bántalmazás, lopás stb.);
- a szociális fejlődés zavarai (kapcsolatteremtés, alkalmazkodás, beilleszkedés problémái);
- regresszív magatartás (visszahúzódó, passzív, félénk, érzékeny, autoagresszív viselkedés);
- önértékelési zavarok, szorongások, félelmek, tic;
- a kognitív, motoros, figyelmi funkciók romlása, teljesítményromlás, észlelési elégtelenség;
- az addigi viselkedésének negatív irányú indokolatlan megváltozása;
- szabályok betartásának teljes elutasítása.

A fenti tünetek tartós megjelenésénél az osztályfőnök feladata a kapcsolatfelvétel a tanuló családjával a körülmények feltárása érdekében, s – amennyiben szükséges –, konzultáció az iskola pszichológusával, majd pszichológus általi vizsgálat, javaslat esetén gyermekpszichiátriai vizsgálat kezdeményezése. A feltárt körülmények, a pszichológusi szakvélemény vagy a pszichiáteri javaslat alapján a szükséges lépések, segítségnyújtási formák megbeszélése után a kiemelt figyelem melletti segítség kezdése a szülő bevonása mellett.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulóink kiemelt figyelemben részesülnek. A szülőknek javasoljuk és biztosítjuk, hogy gyermekük vegye igénybe a napközi vagy tanulószobai foglalkozást. A felzárkóztatásra vagy tehetséggondozásra esetükben is nagy hangsúlyt helyezünk.

Tehetséggondozás keretében tanulóink nagy számban vesznek részt házi tanulmányi versenyen, több tantárgy esetében, valamint sikeresen készülünk és veszünk részt az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára meghirdetett komplex tanulmányi versenyen (6., 7. évfolyam). Amennyiben lehetőségünk adódik tanulóinkat térítésmentes táborozásba vonjuk be, ezzel is a szabadidő hasznos eltöltését támogatva számukra. Az iskola gyermek-és ifjúságvédelmi felelőse nyomon követi az életkörülményeik változását. Szükség esetén kapcsolatba lép a család- és gyermekjóléti szolgálattal, más civil szervezetekkel (Vöröskereszt, Máltai Segítő Szolgálat, stb..).

A tehetségfejlesztés színterei:

- tanórán, osztályon belüli (differenciálással):
 - képességek szerinti csoportok létrehozása (a tanulók aktuális felkészültsége alapján szerveződő, nyitott, átjárható csoportok);
 - egyéni képességekhez igazított többletfeladatok nyújtása;
 - gazdagítás és elmélyítés (nem több ismeret elsajátíttatása, hanem önállóságot, kreativitást igénylő feladatok végzése);
 - motiválás
- tehetséggondozó órákon:
 - házi tanulmányi verseny;
 - Komplex tanulmányi verseny
- szabadidős tevékenységek:
 - szakkörök;
 - iskolai, megyei, országos versenyek (fontos személyiségfejlesztő hatásuk van - egészséges versenyszellem, önértékelés, sportszerűség, kudarcűrés);
 - napközi, tanulószobai, szabadidős foglalkozások, ahol tanulóink „kipróbálhatják” magukat (környezeti- és vizuális kultúra, bábozás, emberismeret, illem, kommunikáció, művelődés, önművelés, barkácsolás, kézművesség,);
 - az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
 - felkészítő programok;
 - közösségi programok.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során felmerülő bármilyen jellegű probléma, helyzet, akadály esetén esetmegbeszélést kezdeményezünk az érintettek bevonásával (tanuló, pedagógusok, szülők, szakemberek). Az esetmegbeszélés igényét az osztályfőnököknek kell jelezni a vezetők felé, akik egyetértést követően értesítik a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst és felkérlik az esetmegbeszélés megszervezésére.

Az esetmegbeszélés módszerét alkalmazva hatékony eredményeket tudunk elérni a gyermekek, tanulók nevelését, oktatását, fejlesztését veszélyeztető, hátráltató körülmények, problémák megszüntetésében.

12. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A családi élet válságos időszakában a gyermekek kerülnek a leginkább kiszolgáltatott helyzetbe. A segítségadás azokban az esetekben a legnehezebb, amelyekben a család nem biztosít megfelelő erkölcsi háttérrel, a szülők életvitele negatív példa a gyermek előtt. Gyakori jelenség, hogy ezekre a hiányosságokra – a tanuló rendhagyó magatartása, megnyilatkozásai nyomán – csak későn derül fény. Ezekben a nehéz esetekben a tanuló fokozott törődést, figyelmet igényel.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma emelkedik. Ezért is indokolt, hogy a gyermek- és ifjúságvédelem átfogja az iskolai élet egészét, biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő-óvóintézkedéseket tegyen a rászorulóknak érdekében.

Ezt a tevékenységet a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős koordinálja, aki folyamatos kapcsolatot tart az osztályfőnökökkel és a munkaközösség-vezetőkkel, szükség esetén családlátogatást kezdeményez a veszélyeztető okok feltárása érdekében és folyamatos kapcsolatot tart a különböző gyermekvédelmi szervezetekkel.

A gyermekvédelmi tevékenységekhez kapcsolódó feladatok:

- a tanulók elemi szükségletei (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) meglétének figyelemmel kísérése;
- a tanulók egészséges fejlődéséhez szükséges nevelési légkör kialakításának lehetőség szerinti elősegítése a családon belül és azon kívül;
- a tanulók egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátásuk biztosítása az iskolaorvosi szolgálaton és az iskola fogászati rendeléseken keresztül;
- a tanulók intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, egyéb foglalkozások, étkezés stb.);
- segélykérlemmel kapcsolatos tanácsadás;
- a tanulók eredményeinek folyamatos figyelemmel kísérése, rendszeres iskolába járásuk ellenőrzése, szükség esetén szabálysértési eljárás kezdeményezése.

A gyermeket veszélyeztető helyzetben minden pedagógusnak gyors és hatékony intézkedést kell tennie.

Ilyen esetekben megvizsgálandó:

- hogy a családi minta, törődés, érzelmi kötődés mennyire szolgálja a tanuló erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését;
- hogy mennyire ellenőrzött a tanuló tevékenysége, szabadideje;
- hogy használ-e a tanuló az egészségére káros anyagokat, életmódja veszélyezteti-e a fejlődését;
- hogy folyamatos ellenőrzést igényel-e a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett környezetben nevelkedő tanulók otthoni életformája, ellátása, pihenése;
- hogy szükséges-e rendszeres segítségnyújtás a tanuló tanulmányainak befejezéséhez, pályaválasztásához és eredményes beiskolázásához;
- hogy tudunk-e olyan érzelmi kötődést biztosítani, amelyben a gyermek őszintén feltáráshatja problémáit.

Iskolánk pedagógiai munkáján belül az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- felzárkóztató és a tehetséggondozó foglalkozások;
- differenciált oktatás és képességfejlesztés;
- a pályaválasztás segítése, a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek);
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése;
- családi életre történő nevelés és titokszoba működtetése;
- napközis és a tanulószobai foglalkozások;

- iskolai étkezési lehetőségek;
- egészségügyi szűrővizsgálatok;
- a tanulók szabadidejének megszervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok);
- szülőkkel való együttműködés, folyamatos kapcsolattartás;
- tájékoztatás a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a családokkal, az illetékes Polgármesteri Hivatallal, a Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálattal, az iskolaorvossal és az iskolai védőnővel.

13. Bázisintézményi működéssel kapcsolatos feladatok

Intézményünk referencia intézmény, amelynek keretében szolgáltatást kínálunk az érdeklődő iskolák, intézmények számára. Mindez a több éves közös -, és külön nevelési tapasztalatokra épült, a gyakorlatban is kipróbált és jól hasznosítható szolgáltatási elemeket tartalmazza.

Szolgáltatási kínálatunk:

- Jó gyakorlatok közreadása
- Hospitálási lehetőség a tanórákon, a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és a tanórán kívüli foglalkozásokon: kooperatív tanulási technikák, tanórai differenciálás
- Felsőoktatási intézmény hallgatói számára gyakorlóterület és mentori szolgáltatás biztosítása
- Önfelkészítő iskolai gyakorlat –belső hospitálások
- Szakmai műhelymunkák
- Team-munka
- Intézményközi együttműködés
- Intézményi jó gyakorlatok
- IKT eszközök és módszerek a mindennapi pedagógiai gyakorlatban
- Értelmi fogyatékos tanulók (enyhe, közép súlyos) mérési eszköztára.

Intézményünk és szakembereink elkötelezettek a referencia intézményként működés irányában, amely beépül és megjelenik a mindennapi munkánkban, mint stratégia. Ennek tudatos alapját képezik a munkaközösségi értekezletek és szakmai műhelymunkák keretében megvitatott témák, feladatok.

Négy Jó gyakorlattal rendelkezünk, amelyek a pedagógiai tevékenységek több területén használhatóak.

Kidolgozott jó gyakorlataink:

1. **Jó gyakorlat megnevezése:** Teamwork - szakmai műhelymunka a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók nevelési, oktatási problémáinak megoldására.

A jó gyakorlat célja a tanulási sikertelenséggel küzdő tanulók, az őket tanító pedagógusok, és szülők szakértői-szakmai támogatása az iskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében.

Célcsoport: kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók, integráló pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, szülők.

Intézménytípus: óvoda, általános iskola, középfokú intézmények.

A jó gyakorlat rövid leírása: A tanulási sikertelenséggel küzdő gyermekek, diákok problémáinak megoldására „Teamwork” szakmai műhelyfoglalkozás tartására kerül sor a gyermek, tanuló nevelésében, oktatásában részt vevő szereplők bevonásával: intézményvezetők, pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusok, szülők, egyéb szakemberek. A műhelyfoglalkozás alkalmával szakmai team munkában egy-egy nevelési, oktatási, módszertani probléma mentén megoldási javaslatok kidolgozására kerül sor a tanulási, tanítási sikertelenség megszüntetése érdekében. A kidolgozott megoldási javaslatok megállapodás formájában rögzítésre kerülnek, amelyek megvalósítását az érintett résztvevők tekintetében az EGYMI utazó gyógypedagógusai követik nyomon.

A jó gyakorlat alkalmazási területei:

- a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség
- pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése
- kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás.

A jó gyakorlat megosztásának formája: szakmai műhelymunka

A jó gyakorlat

- o **humán-erőforrás igénye:** EGYMI utazó gyógypedagógusi hálózat vezetője, aki a szakmai műhelymunka koordinátora; az érintett gyermek/tanuló köznevelési intézményének vezetője, pedagógusai (osztályfőnök, tanítók, szaktanárok), együttnevelést támogató pedagógusok, pedagógiai szakszolgálat szakemberei
- o **eszközigénye:** tanterem/képzőterem/tárgyaló/konferencia terem, projektor, laptop, flipchart tábla
- o **időigénye:** előkészítés 2 óra, szakmai műhelymunka 2 óra, visszacsatolás, nyomon követés 4 óra

2. A jó gyakorlat megnevezése: Gyógypedagógiai kutyaaterápiás foglalkozás

Célja: Tanulási sikertelenséggel küzdő tanulók fejlesztése, motiválása terápiás kutya bevonásával

Célcsoport: kiemelt figyelmet igénylő tanulók, integráló pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, szülők

Intézménytípus: óvoda, általános iskola, középfokú intézmények

Jó gyakorlat alkalmazási területei:

- A tanuló személyiségének fejlesztése:

- a felelős állattartásra nevelés
- felelősségtudat támogatása
- szorongás, depresszió, félelem oldása
- stressz oldása
- új kapcsolatok kialakításának segítése
- helyes viselkedés kialakítása
- empátia fejlesztése
- fizikai, érzelmi, szociális és kognitív funkciók fejlesztése
- Tanulás támogatása
 - a tanulók motivációs szintjének növelése
 - beszédkedv felkeltése, növelése
 - kommunikáció
 - problémamegoldás

A jó gyakorlat rövid leírása: A tanulóknak, pedagógusoknak, szülőknek bemutató óra keretében gyógypedagógiai kutyaterápiás foglalkozás tartása a terápiás kutyával. A tanulók komplex gyógypedagógiai fejlesztésének rendkívül hatékony motivációs "eszköze" a terápiás kutya. A tanulók azon kívül, hogy megismerkednek az állatokhoz való közeledés "titkaival", megtanulják a felelős állattartás szabályait. A kutyaterápiás foglalkozás támogatja a felelősségtudatot, oldja a stresszt, a szorongást, segíti a gyermeket a szocializációban, az új kapcsolatok kialakításában. Odafigyelésre, helyes viselkedésre tanítja a gyermekeket, valamint rendkívül hatékonyan fejleszti a fizikai, érzelmi, szociális és kognitív funkciókat. Mindezek mellett kiemelkedő hatása van a tanulás támogatására, a gyermekek, tanulók belső motivációjának növelésére.

Jó gyakorlat megosztásának formája: bemutató élmény foglalkozás

A jó gyakorlat

- **humán-erőforrás igénye:** bemutató óra vezetője, terápiás kutyafelvezető, terápiás kutya
- **eszközigénye:** tanterem csak székekkel, csomagolópapír ív, saját eszközök
- **időigénye:** bemutató foglalkozás 45 perc

3. A jó gyakorlat megnevezése: Érzékenyítő tréning az elfogadásért

Célja: Az integrált nevelést, oktatást megvalósító intézményekben a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók társadalmi elfogadásának segítése. Szemléletváltás, befogadó környezet alakítása a döntéshozók (fenntartó), a pedagógusok, a szülők, valamint a gyermekek, tanulók körében.

Célcsoport: kiemelt figyelmet igénylő tanulók, integráló pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok, szülők, intézményvezetők, fenntartó képviselői

Intézménytípus: óvoda, általános iskola, középfokú intézmények

Jó gyakorlat alkalmazási területei:

- a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel

küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség fejlesztése

- pedagógiai folyamatok támogatása
- társadalmi érzékenyítés, attitűdformálása

A jó gyakorlat rövid leírása:

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók köréből elsősorban a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fogyatékoságának elfogadása érdekében érzékenyítő tréning megtartására kerül sor, abban a szűkebb környezetben (osztály, csoport, a gyermeket, tanulót nevelő, oktató pedagógusok, szülők), ahová a gyermek bekerül. A tréning során szituációs helyzeteket teremtünk, amelyek alkalmat biztosítanak a különböző fogyatékoságok tapasztalati úton történő megélésére. A tréning során a résztvevőknek úgy kell feladatokat, tevékenységeket teljesíteniük, hogy az adott, ép funkciónk mesterséges akadályoztatottsága révén ériék el a sikeres teljesítményt. A feladatok után irányított beszélgetés történik a résztvevőkkel, mit éltek meg, mit éreztek, hogyan hatott rájuk – kérdések mentén. A fogyatékoságról empirikus úton szerzett élmények, ismeretek alkalmasabbá teszik az embereket a fogyatékkal élők elfogadásra, befogadásra.

Jó gyakorlat megosztásának formája: érzékenyítő tréning

A jó gyakorlat

- o **humán-erőforrás igénye:** 3-5 fő gyógypedagógus
- o **eszközigénye:** tantermek, speciális eszközök, segédeszközök:
Érzékszervi akadálypálya esetén: - Ujj ABC jelkártyái, csokoládé, papír, toll, szemkendő, kötél vagy spárga, illatminták, kés, villa, banán, homályosított szemüveg, vakokat, gyengénlátókat segítő oktatási és segédeszközök. Értelmi akadálypálya esetén: - feladatlapok, technikai összerakó játék Mozgássérült akadálypálya esetén: - alkarsín, térdcsín, kerekesszék, fásli vagy kendő, fűzős cipő, zokni, flakon, pohár, iskolatáska, füzetek, könyvek, tolltartó, zsámolyok vagy lépcső Beszéd akadályozottsága esetén: - papír, toll, magnó.
- o **időigénye:** előkészítés 2 óra, tréning minimum 2 tanóra, visszacsatolás minimum 1 tanóra

3. A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁST VÉGZŐ ISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA

1. Bevezetés

Intézményünkben 2012/13-as tanévben indítottunk először súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók számára fejlesztő nevelés-oktatási ellátást nyújtó csoportot a szülői igények és a tanulók megfelelő nevelése, oktatása, fejlesztése végett.

A súlyos és halmozott fogyatékoság jellemzői meghatározzák a fejlesztő iskolai oktatás célját, alapelveit és feladatait. A rehabilitációs pedagógiai program iskolai körülmények között olyan fejlesztést nyújt, amely törekszik képessé tenni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek.

2. A fejlesztő nevelés-oktatás programja

2.1. Törvényi háttér

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

15. § 1) A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár vagy terapeuta, konduktor, konduktor-tanító, konduktor-gyógypedagógus, konduktor(tanító) vagy konduktor (gyógypedagógus) foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni.

4) A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be fejlesztő csoportokba.

(5) Ha a tanuló - a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint - iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Az egyéni fejlesztés megszervezhető

a) otthoni ellátás keretében,

b) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.

2.2. A fejlesztő nevelés-oktatás

A fejlesztő nevelés-oktatást, fejlesztést egyrészt a köznevelési törvényben, másrészt 32(2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve (III. melléklete) kiadásáról megfogalmazott ajánlásoknak megfelelően kell megszervezni. Az oktatás szervezeti és tartalmi struktúráját az intézmény a helyi adottságoknak és szükségleteknek megfelelően alakíthatja.

2.3. A rehabilitációs pedagógiai program

A fejlesztő nevelés-oktatás alapdokumentuma a rehabilitációs pedagógiai program és a tanulók egyéni fejlesztési tervei.

A rehabilitációs pedagógiai program elkészítésénél figyelembe kell venni:

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit, a gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát,
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának Irányelvét,
- a szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- az intézmény fenntartójának minőségfejlesztési programját vagy a maguk választotta minőségfejlesztési eszköztárat.

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész életet végigkísérő állapot. Jellemző rá, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem, és az érzékelés-észlelés (minimálisan két területén) súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar tapasztalható. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló tevékenységében erősen akadályozott, ezért speciális segítséget igényelnek minden téren és minden területen.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében nevelés-oktatásra van szükségük.

Az életminőségük javításához, személyiségük kibontakoztatásához nevelésre-oktatásra van szükségük. Minden érintett (szülők, család) számára fontos hogy a súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók iskolai helyszínen és többnyire iskolai keretek között részesüljenek nevelésben, oktatásban a többi azonos életkorú diáktársukhoz hasonlóan.

Rehabilitációs pedagógiai programunkban a fentebb említett jogszabályoknak megfelelően, a helyi adottságoknak és szükségleteknek megfelelően biztosítjuk a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelését-oktatását.

2.3.1. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt céljai és sajátosságai

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok úgy értelmezhetők, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulhatnak meg. Ennek során folyamatosan szem előtt kell tartani:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételeit, amelyek:

- A tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű – akár vegetatív, a fizikai állapotváltozás legelemibb szintjén zajló – megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése
- A tanuló és a gyógypedagógus közti partneri kapcsolat fokozatos kialakítása
- Következetes együttműködés
- Kommunikációs lehetőségeik kipuhatolása, feltárása és kiaknázása
- Mindennapi cselekvésekre alapozottság
- A tanulás része és színtere az alapszükségleteik kielégítése is

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tanulási sajátosságai

Tanulás

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelése oktatása során a tanuló és a gyógypedagógus közös tanulási folyamaton megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát, egymás megértésének lehetőségeit tanulják, és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják. Itt a tanulás és tanítás célja az egyes képességek, funkciók fejlődésének elősegítése és adott tevékenységek megtanítása.

Tanulási sajátosságai:

Kötődés a tárgyakhoz és a jelenhez: elsődleges feladat a világ tárgyainak, jelenségeinek és személyeinek „elérhető” közelségbe vitele, a különböző tevékenységeknek a fogyatékos gyermek számára értelmessé, jelentőségteljessé tétele a tevékenység végrehajtásához elengedhetetlen motivációs szint megteremtése érdekében.

Cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság: minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy lehetővé váljon a szemléletes-cselekvéses tanulás „megfigyelés–próba–szerencse–utánzás” útján. A tanulási szituációt és tartalmakat több oldalról megerősítő, szemléltető – nem verbális, metakommunikációs és verbális – jelzésekkel lehet kiegészíteni. A tevékenységek rögzítése és emlékezetbe idézése hatékonyabb, gyorsabb, ha az adott helyzetet és tartalmat – a gyermek számára a tevékenységet érthetőbbé, megragadhatóbbá, felfoghatóbbá tevő –komplex kommunikációs stratégiákkal erősítik meg.

Tevékenységtanulás kis lépésekben: a tevékenységeket kis lépésekre kell bontani. A mindenkori tevékenységláncolatot (például öltözködés, főzés, terítés, étkezés stb.) teljes egészében célszerű tanítani, s ebből érdemes kiemelni egy-egy részletet, amit aktuálisan célzottan lehet gyakoroltatni. Később építhetők fel a tevékenység további elemei.

Tevékenységtanulás segítséggel – speciális irányítás és vezetés biztosítása a problémás tevékenységelem aktív végrehajtásához: a pedagógus csak és kizárólag annyi segítséget nyújtson, amennyi feltétlenül szükséges. A verbális segítségadás, szükség szerint non verbális jelzésekkel – gesztusok stb. – kiegészítve, majd a bemutatás és az utánzásra ösztönzés

következik. A komolyabb motoros illetve értelmi problémákkal küzdő gyermekeknél a bemutatás utáni próbálkozás már kiegészül motoros segítségadással. A személyes segítségadás mellett – szükség esetén – döntő jelentősége van a rehabilitációs segéd- és segítő eszközöknek, amelyek kiválasztása személyre szabottan, a cselekvési kompetenciát és a tevékenység jellegét szem előtt tartva történik. A segítségnyújtást fokozatosan kell csökkenteni. A cél, hogy a gyermek a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

A spontán tanulási szándék gyengesége: kiemelt jelentősége van a megfelelő tanulási motiváció kialakításának, amelynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat kialakítása és a tanuló ismerete. Ez megalapozza a reális célok kitűzését. A tevékenységeket célirányosan, értelmes szituatív összefüggésekbe helyezve célszerű gyakoroltatni. A tanulási és cselekvési motiváció eredményes, ha a tevékenység elvégzésének hatása a gyermek által várt újabb tevékenység. Ehhez társul a pedagógustól kapott pozitív megerősítés, amelynek közvetlenül a tevékenységmozgáson sikeres befejezése után kell következnie. A megerősítés kezdetben intenzív, később a külső megerősítés fokozatosan leépíthető.

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése

A személyiség fejlődésének és kibontakozásának alapfeltétele, hogy a tanulóban kialakulhasson az identitástudat, önmagukat autonóm személyként, az emberi és dologi világ aktív résztvevőjeként tapasztalják meg. A személyes identitás elsőként a test megéléséhez, differenciált érzékeléséhez és észleléséhez, a saját személyiségnek a másiktól való elkülönítéséhez, önmaga egyedi, autonóm személyként való megtapasztalásához kötődik. Ezért a nevelés-oktatás kitüntetett és komplex feladata, hogy a tanulók pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és legszűkebb környezetükről, s e kettő egymáshoz való viszonyáról. Meg kell tanulniuk elkülöníteni magukat más személyektől, s a testséma kiépítése révén meg kell tapasztalniuk testük és – ezzel párhuzamosan – személyiségük határait. A fejlesztő nevelés-oktatás során az egyes tartalmakat koncentrikusan, egymásra építve, egymásra vonatkoztatva és egymásból kifejtve kell tanítani úgy, hogy a gyermekek a tágabb környezet megismerése során mindig saját közvetlen tapasztalataikra és a már korábban megismert szűkebb környezetre támaszkodhassanak. Lehetővé kell tenni számukra az eltérő szenzoros modalitások (látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás) közötti összefüggések megtapasztalását, illetve az ugyanazon modalitások által közvetített eltérő tartalmak elkülönítését.

Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A tanulóknak a gyermek- és pubertáskort, az ifjú- és felnőttkort, végül az időskort jellemző tulajdonságok kibontakoztatásához segítségre van szükségük, hiszen számukra csak igen korlátozottan adóttak a változó életszakaszokkal fellelő szükségletek és igények kielégítéséhez szükséges képességek.

Testi és lelki egészség

A testi és lelki egészség a személyes életminőség és jóllét egyik meghatározó eleme. A súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek életében a károsodások komplex együttese van jelen. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának központi feladata az alapszükségletek kielégítése, a jó testi és lelki közérzet megteremtése, amelynek minden eleme

az iskolai nevelés-oktatás alapvető, pedagógiai jelentőséggel bíró feladata is, hozzátartozik e szükségletek megélését és differenciált kielégítését szolgáló alapfeltételek megteremtése, kielégítésük kommunikatív, pedagógiai és terápiás elősegítése, az önállóság és az egészséges életmódra nevelés feladatainak programba építése.

Információs és kommunikációs kultúra

A tanulóknak kommunikációjukban, a szabadidő eltöltése és a művelődés terén, valamint későbbi életük során egyaránt szükségük lehet különféle kommunikációs eszközökre illetve a modern informatikai és számítástechnikai eszközökre, amelyeknek különösen nagy jelentőségük van az alternatív és augmentatív kommunikáció (a hiányzó kommunikációs készségek kompenzálása során) terén, a mindennapos helyzetekben való eligazodás, a személyi függetlenség és az önállóság biztosításában. Ezért különösen indokolt, hogy a informatikai és számítástechnikai eszközök kellő súlyt kapjanak.

Hon- és népismeret – európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a világot mindenekelőtt testi tapasztalataikon keresztül ismerik meg. Ezért fejlesztésükben kitüntetett helyet foglal el a kommunikáció, a szociális interakció, a másik ember megértésének és önmaguk kifejezésének kölcsönösen egymásra épülő fejlesztése.

2.4. A tanulók felvételének, átvételének általános és helyi szabályai

A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanévnek az első napjától, amelyben május 31-ig a hatodik életévét betölti (szülő kérésére december 31-ig), fejlesztő nevelésben-oktatásban teljesíti tankötelezettségét gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben egyéni vagy csoportos formában.

A heti fejlesztő foglalkozásokat a szakértői bizottság javaslata alapján kell megszervezni, de ez nem lehet kevesebb heti 20 óránál, indokolt esetben szülő kérésére, ha a gyermek állapota megengedi ennél több vagy kevesebb is lehet (Knt. 15.§ (3)).

A fejlesztő nevelés-oktatásban tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a 16. életévét, és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a 23. életévét (Knt. 15.§ (4)).

A tanuló, ha nem tud iskolába járással részt venni ebben az oktatási formában, akkor tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztésben teljesíti. Ez megszervezhető otthoni ellátásban és abban az intézményben, amely ápolja, gondozza a gyermeket (Knt.y 15.§ (5)).

A tanulót minden esetben érvényes szakértői bizottsági javaslattal (tartalmazza intézményünk kijelölését is a feladatellátásra) lehet felvenni vagy átvenni más intézményből.

A felvétellel, átvétellel egy időben fontos a szülőkkel történő beszélgetés, a szülők kikérdezése a tanulóról és annak speciális szükségleteiről.

2.5. Csoportalakítás, csoportlétszám

A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulók csoportba sorolásáról az intézmény vezetője dönt (nevelőtestület véleményének kikérésével).

A fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolai csoport létszáma a 20(2012. (VIII.31.) EMMI rendelet alapján legfeljebb 6 fő lehet.

A fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodó, a tankötelezettség alatti rehabilitációs célú, az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat. A nevelés-oktatás fejlesztési területeinek tartalma tanítási évfolyamokra nem tagolódik, a pedagógiai munka szakaszolása a tevékenység tartalmi kínálata az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálásában, koncentrikus bővítésében jelenik meg. (20(2012.EMMI 140.§ (4))

A tanév 12. hetéig minden tanulóra el kell készíteni az egyéni fejlesztési tervet.

2.6. A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek

„A súlyos-halmozott fogyatékoság olyan állapot, amelynek hátterében rendszerint a korai életszakaszban (méhen belüli életben vagy a születés körül), ritkábban a későbbi életkorban bekövetkező súlyos, átható, komplex sérülés áll, ami rendszerint a központi idegrendszert (elsősorban a fejlődésben és érésben lévő agyat) is érinti.

A komplex károsodás következményeként rendkívül változatos formában megjelenő, összetett tünet-együttes alakul ki, ami a személyiség fejlődésében jelentős eltéréseket, a tevékenységben (aktivításban) súlyos akadályozottságot, és a társadalmi életben, való részvételben (participáció) súlyos hátrányokat okoz.

A fejlődés eltérése és a tevékenység akadályozottsága a motoros, a kommunikációs funkciók és e kettővel szoros kapcsolatban álló értelmi funkciók területén a legszembevetőbb.

A motoros (mozgás) funkciók területén a fejkontroll és a tekintés kontrolljának hiánya, a felegyenesedés, állás, helyváltoztatás képességének súlyos nehézségei, vagy hiánya, a végtagok (kar, kéz, láb) működésének súlyos zavarai, a komplex mozgásminták koordinációjának zavarai és a beszédszervek funkciózavarai fordulnak elő. A motoros funkciózavarok következtében minden mozgásaktivitást feltételező tevékenység területén akadályozottság figyelhető meg.

A kommunikációs funkciók területén a kifejező (hangzó) beszéd hiánya, a nonverbális és (vagy metakommunikatív jelzések alkalmazásának bizonytalanságai, a beszédértés nehezen megítélhető szintje a kölcsönös kommunikációs megértés zavarát, akadályozottságát vagy hiányát okozzák. Ebből következően a környezettel való kapcsolatfelvétel és az együttműködés nehezített, ami a társadalmi beilleszkedés szempontjából jelent hátrányt.

Mivel a súlyos és halmozódó károsodások miatt a súlyosan-halmozottan fogyatékos személyek aktivitásukban a fejlődés kezdeti (gyakran a szenzomotoros vagy pszichomotoros fejlődési szakasznak megfelelő) szintjét mutatják, az értelmi funkciók eltéréseit elsősorban a szenzoros (érzékelési-észlelési) vagy szenzomotoros, és az emocionális-szociális funkciók területén észlelhetjük.

A szenzoros funkciók területén az érzékelés-észlelés organikus és pszichés jellegű kiesései, az ingerek felfogásának és feldolgozásának alacsony szintű képessége, az érzékletek és a mozgásminták, illetve viselkedésformák összehangolásának hiányos képessége, a túlérzékenység, vagy az alacsony ingerküszöb okozhat nehézséget.

Az emocionális-szociális funkciók területén külön megfogalmazást nyer több feltűnő magatartásforma (agresszív (autoagresszív viselkedés), a túlérzékenység, a személyektől és

tárgyaktól való elvonatkoztatás-képességének hiánya vagy zavara, a hangulati-labilitás, és az inadekvát érzelmi kitörések (pl. nevetés(sírás).

Mindezekhez az eltérésekhez társulhatnak még különböző krónikus betegségek, fokozott görcskészség (epilepszia), tartós gyógyszeresedés és egészségügyi terápiás szükséglet, megnövekedett balesetveszély és halálozási rizikó. Ezek további súlyosbító, személyiségfejlődést, nehezítő feltételeket teremthetnek.” (Márkus 2005, 140-141.).

3. Nevelési program

A súlyos, halmozott fogyatékoság pedagógiai következményei meghatározzák a fejlesztő nevelés-oktatás célját, feladatait, s az alkalmazott alapelveket is.

3.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai céljai, feladatai, alapelvei

Céljai:

- képessé tenni a tanulókat a szűkebb és tágabb környezetük egyéni képességeiknek megfelelő megismerésére,
- képessé tenni a tanulókat saját mindennapi élményeik megélésére, tevékenyebb részvételére,
- képessé tenni a tanulókat egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és megélésére.

Feladatai:

- a családban már kialakított szokások, jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az iskolai életbe való lehetőség szerinti beépítése és fejlesztése,
- a kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek bővítése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására,
- elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről,
- a kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására.
- a tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása,
- szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése
- szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése,
- szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek kapcsolat segítése érdekében.

Alapelvei:

A kommunikáció és az interakció elve a kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatban. A kommunikáció és az interakció kiegészíti és erősíti egymást, csökkenti a pedagógus és a tanuló közti távolságot. Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a szociális kapcsolatok, a kommunikatív viszony emberhez méltó alakulását, hozzájárul a

csoportban történő nevelés megvalósításához, és segít a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulásában és fenntartásában.

A normalizáció és a participáció elve: olyan életfeltételek és modellek megteremtése, amelyek a legjobban hasonlítanak az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintához. Ennek alapja, hogy az életkörülményeiket kell úgy alakítani, hogy abban képességeik maximumát nyújtva és lehetőségeihez mérten teljes emberi életet élhessenek (életritmus, tapasztalatok az életszakaszokról, az emberi méltóság tiszteletben tartása, szexualitás előkészítése, visszaélésekkel szembeni védekezés). A tanulók nevelési elvei az általánosan elfogadott nevelési elvekre épüljenek. Ha a tanuló fejlődése során bebizonyosodik, hogy magasabb követelmények teljesítésére is képes, lépéseket szükséges tenni a fogyatékosság típusának megfelelő gyógypedagógiai intézményben történő továbbhaladásra.

A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve, amely szerint az egyéni szükségletek feltérképezésére épülő sokoldalú komplex fejlesztés, nevelés és oktatás valósulhat meg, a részvétel, az átélés, a befogadás és az élmény pedagógiai hatásai által.

A kooperáció és a tudatosság elve, a tanulóval szembeni elvárások mindene esetben következetesek és tudatosak legyenek, mindez a tanulók biztonságérzetét növeli. A kooperáció (együttműködés) a pedagógus és a tanuló közös tevékenysége a tanítási-tanulási folyamatban.

A differenciálás és az individualizáció elve. A súlyosan halmozottan fogyatékos tanulók heterogén csoportot alkotnak, ezért fejlesztésükhöz differenciálásra van szükség, mégpedig egyéni tanulási terv alapján.

4. Fejlesztő program a súlyosan halmozottan sérült tanulók részére

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt területei csak didaktikai szempontból választható el egymástól, a nevelés, oktatás folyamatában egymást áthatva, komplexen érvényesülnek. Az egyes fejlesztési területek céljainak meghatározása és a pedagógiai tevékenység feladatainak összegzése a konkrét nevelési-oktatási helyzetekben rugalmasan, a tanulók egyéni sajátosságainak, a fejlődés egyéni ütemének megfelelően alakul.

4.1. A fejlesztés területei

4.1.1. Kommunikáció

A másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése.

A fejlesztés elsődleges célja a gyermekek és környezetük közötti kapcsolat kialakítása, a kommunikációs lehetőségek alapfeltételeinek feltárása és megteremtése, az önálló kommunikációs repertoár fokozatos kiépítése.

Ebből eredően a fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők:

1. Báramely megnyilvánulás és testi – akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő – állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása:

- a megnyilvánulások közlésként való értelmezése

- az egészségi állapotban bekövetkező változások kommunikatív megközelítése
- testi kommunikáció: a gyermekek elsődleges eszköze a testük, hiszen számukra a világ és a másik ember ezen a szinten válik megélhetővé. Ezért az oktatási tartalmakat azok testi dimenziójában kell hozzáférhetővé tenni.

2. A tanulók és a gyógypedagógus közti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, valamint a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése:

- bizalmas és bensőséges kapcsolat kialakítása. A bizalomteljes kapcsolat megtapasztalása a gyermek igényeihez és életkorához illeszkedően – pl. néven szólítás, kézbevétel, simogatás, a gyermek jelzéseinek figyelembevétele és az arra adott válaszok – biztosítható.
- a kommunikációs igény felkeltése, megerősítése: a gyógypedagógus törekedjen a tanulók figyelmének megtartására a tanulók által feldolgozható jelekkel, adjon adekvát, megfelelően időzített feleletet a tanulók reakcióira, hangadásaira, kísérje az egyes helyzeteket beszéddel, folyamatosan visszatérő elemekkel, adjon megfelelő időt és segítséget a tanulóknak a helyzet megértésére és az orientálódásra
- a kommunikáció folyamatosága: a gyógypedagógus forduljon a tanulók felé újra és újra minél több kommunikációs csatorna kihasználásával; fejezze ki önmagát, saját érzéseit és gondolatait, és erősítse meg a tanulóknak azt az érzést, hogy érdemes kommunikálniuk és kifejezniük magukat; minden megnyilvánulásnak tulajdonítson értelmet, és adekvát módon feleljen ezekre; a kommunikáció folytonosságát biztosítsa úgy is, hogy tapasztalatait rendszeresen megosztja a gyermekekkel foglalkozó többi személlyel, így a szülőkkel is. Ezzel teremtsen meg a lehetőségét annak, hogy a tanulók kommunikációs jelzései valóban integrálódhassanak mindennapjaikba.

3. A tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás):

- az alapszükségletek kielégítése: személyes higiéné, öltöztetés, vetkőzés, levegőzés, táplálkozás, ürítés. Legyen elsődleges szempont a gondozók számára a tanulók személyiségi jogai a gondozási feladatok ellátása közben.
- a fejlesztő gondozás: a fejlesztő gondozás során alakul ki az érzelmi kötődés, az elemi szociális kapcsolatok, a kommunikáció és az én, a személyes identitás első körvonalai.

4. Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása:

- kapcsolatfelvétel és üdvözlés
- mindennapos rutinhelyzetek egyezményes kifejezése
- a kommunikációs alapszabályok elsajátításának elősegítése
- az önálló döntéshozatal előkészítése: a gyógypedagógus biztosítson lehetőséget, hogy a tanulók akár szóban, akár bármely más kommunikációs eszközzel igent és nemet mondjanak, kifejezzék elutasításukat egy helyzettel, személlyel vagy tárggyal kapcsolatban.

5. *A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése:*

- a nyelvi eszközök folyamatos alkalmazása: a nevelési-oktatási helyzeteket beszéddel, énekkel, gesztussal kísérje hiteles emocionális tartalommal,
- a gyógypedagógus önkifejezése: az önkifejezéssel és a tanulók kommunikációjának motiválásával teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek saját cselekvéseiket egyre inkább a beszélt nyelv kontextusában ismerjék fel.

6. *Alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása:*

- kommunikációs eszköztár kiválasztása,
- konkrét helyzethez kötődő eszközök alkalmazása,
- elvont kommunikációra alkalmas eszköztárak alkalmazása: elsősorban azoknál a nem súlyosan értelmi fogyatékos tanulóknál eredményes, akik súlyos beszédzavaruk miatt nem képesek magukat beszéddel kifejezni.

7. *A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé és hozzáférhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása:*

- csoportos foglalkozások,
- az egymásra figyelés ösztönzése,
- a tanulók közti közvetlen kommunikáció támogatása.

8. *A tágabb – idegen – környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése:*

- a tágabb világra vonatkozó tartalmak közvetítése: természeti jelenségek, társadalmi jelenségek megismerhetővé tétele,
- iskolán kívüli foglalkozások szervezése,
- integrált programok szervezése.

4.1.2. Mozgásnevelés

A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók többsége – túlnyomó részben a központi idegrendszeri (agyi) sérülés domináns jelenlétéből fakadóan – súlyos fokban mozgáskorlátozott. E területen a nevelés, oktatás, fejlesztés célja a tanuló testsémája kialakulásának elősegítése, a mozgásszerv-rendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás megelőzése, és a mindennapos tevékenységek, valamint a tanulás, játék- és munkatevékenységek motoros feltételeinek kialakítása.

Ebből eredően a fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és(vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. *A szenzomotoros depriváció csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgattal (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával; az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos*

mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése:

- a saját test megélése és a testséma kialakítása,
- a tér és a téri viszonylatok megélése és tudatosítása: az önálló mozgásaktivitásra képes tanulók mozgásra ösztönözésével (gurulások, csúszások, forgások stb.) a gyógypedagógus segítse őket abban, hogy saját mozgásukról szenzoros visszajelzést kapjanak; a súlyosan mozgáskorlátozott tanulók esetében gondoskodni kell helyzetük megváltoztatásáról,
- testi kommunikáció alkalmazása,
- aktivitás felkeltése, motoros válaszadás ösztönzése.

2. Pozicionálás, testhelyzet-korrekción, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása:

- helyes testhelyzetek felvétele,
- gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása.

3. A mozgásfejlődés elősegítése a fiziológias mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig):

- fej- és törzskontroll, testhelyzetek kialakítása, megtartása,
- helyzet- és helyváltoztató mozgások kialakítása.

4. A kézhasználat, manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése:

- a manipuláció fejlesztéséhez szükséges előfeltételek,
- a kézfelület érzékelés-észlelésének fejlesztése,
- koordináció fejlesztése: szem-kéz, száj-kéz és két kéz koordinációjának kialakítása és fejlesztése a különböző testhelyzetekben,
- kézhasználat gyakorlása szituációhoz kötötten,
- segédeszközök.

5. A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

- pozicionálás,
- mozgásgyakorlatok végzése a kommunikáció kialakítása érdekében.

4.1.3. A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése. Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele

A fejlesztés feladata az érzékelhető és észlelhető világ megnyitása, a dologi és emberi világ rendjének felfedeztetése és a valóság-megismerés tágítása a magasabb rendű kognitív folyamatok bekapcsolásával.

Ebből eredően az oktatás egymásra épülő és (vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése

a) A külvilág felé való fordulás és a dologi világ megélésének elősegítése:

- közös irányultság egy közös világra: érdeklődés felkeltése, úgy, hogy pozitív módon reagáljon,
- ösztönzés az aktivitásra, a külvilág aktív felfedezésére,

- a szenzoros funkciók fejlesztése: szükséges minden érzékelési – vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus, propioceptív, olfaktórikus és az ízleléssel összefüggő – terület fejlesztése a következő szinteken: figyelem, érzékelés, észlelés, differenciálás, emlékezet, szerialitás.

b) Az önindította mozgás elősegítése és annak következményei: a gondolkodás későbbi műveletei az érzékszervi és a mozgásos struktúrák összekapcsolódásából erednek. Az észlelés és a mozgások koordinációjában a tanulás fontos szerepet játszik:

- a szenzoros és a motoros működések összekapcsolása,
- a tér felfedezésének elősegítése,
- az idő strukturálásának elősegítése,
- a természeti világ megismerése.

2. A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése.

A világot alkotó tárgyak és jelenségek rendszeres és gyakori megtapasztalásával a tanulóknál először emlékezeti képek alakulnak ki, majd állandósuló sémák, amelyek a képzelet segítségével előkészítik a fogalmak kialakulását. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók, különösen, ha az értelmi fogyatékoság súlyos fokban jelen van, rendszerint ezen a konkrét fogalmi szinten tudnak leginkább értelmi műveleteket végezni. Ha erre a szintre eljutottak, utalni tudnak a jelen lévő, a jelen nem lévő, az elmúlt vagy még meg sem történt eseményekre, dolgokra. A valóság ábrázolását mozdulatokkal, szimbolikus játékkal, tárgyakkal, képekkel, taktilis jelzésekkel és verbalitással szükséges elősegíteni.

- Az utánzás tanítása, utánzásra készítés: az utánzás ismételtetéssel kezdődik.
- Szimbolikus játékok alkalmazása: játéktárgyak beépítésének segítése egy szerepsituációba. Alkalom adása, hogy a tanulók a különböző mozdulatokkal, hangokkal, tárgyakkal jelölhessék és lejátszhassák a képzeletükben, emlékeikben élő valóságot, a szimbolikus játékon keresztül feldolgozhassák feszültségeiket is.
- A rajzolás elősegítése, a rajz fejlesztő hatása: ehhez szükség van egyéni segítségnyújtásra is.
- A verbális – vagy alternatív és augmentatív eszközökkel segített – önkifejezés.

3. Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése

Átmenet a ténylegesen elvégzett cselekvés és a csak fejben végzett értelmi műveletek szintje között. Emlékeik még mozgásosak, a reprezentáció új síkján még nem képesek rekonstruálni, amit a cselekvés síkján már megszereztek. Ha az önálló helyváltztatás nehezített, a téri megismerés elhúzódik, s a téri reprezentáció megjelenése is sokáig várat magára vagy teljesen el is maradhat.

Ebben a szakaszban a fejlesztő nevelés-oktatás feladatai a következők:

- A téri megismerés interiorizálásának elősegítése: a téri megismerés segítése személyre szabott segítség biztosításával. A bejárt, megismert teret jelölhetővé, lejátszhatóvá kell tenni. Kis lépésekben haladva, például a „hol van?” „merre találok?” „hová rajzoljam?” kérdések tudatosításával és sikeres megválaszolásának elősegítésével.

- A több szempontú gondolkodás elősegítése: a fejlesztés feladata annak kialakítása, hogy a tanulók egyszerre több szempontot is figyelembe és számba tudjanak venni.
- A decentráció elősegítése: A közös játék alkalmas arra, hogy a játéktevékenységek során az eltérő szempontok, a többi tanuló perspektívája felismerhető, belátható legyen, és a tanuló megértse, hogy más szemszögből másképpen mutatkozhat meg ugyanaz a dolog. Súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek között általában kevesen jutnak el ebbe a szakaszba.

4.1.4. Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés.

A zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások megtapasztalása és önálló létrehozása lehetővé teszi a tanulók számára a befogadás, a megértés komplex emocionális és kognitív formáinak megtapasztalását, valamint a kreatív alkotás, létrehozás lehetőségét nyújtja számukra. Fontos, hogy a tanulók megtapasztalják, hogy maguk is képesek pozitív módon adni valamit a világnak.

Ebből eredően a fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és(vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. *Az emberi lét esztétikai dimenziójának megnyitása, az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése:*

- elemi esztétikai élmények rendszeres megtapasztalásának segítése: Minden tanulónál törekedni kell annak felmérésére, hogy melyek azok az élményforrások, amelyek később beépíthetők szabadidős tevékenységének tartalmas eltöltésébe, és amely élményekből kiindulva lehet segíteni a tanulót a szabadidős tevékenységek kiválasztásában, a pihenésben, relaxálásban.
- a tevékenységekről felerősített szenzoros visszajelzések adása

2. *Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása:*

- művészi tevékenységek hozzáférhetővé tétele: zene, irodalom, terek kihasználása, különböző ábrázolási technikák beépítése játékosan támogatja a kreativitás élményének megtapasztalását
- a művészeti tevékenységek közösségi dimenziójának kiaknázása: olyan helyzeteket kell teremteni, amelyben a tanulók megélhetik a közösen végzett kreativitás, az együttgondolkodás kihívásait és élményét.
- a tágabb kulturális művészeti és esztétikai világ hozzáférhetővé tétele.

4.1.5. Érzelmi és szociális nevelés, az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára a szűkebb és tágabb közösségi életben való részvétel az egyik legnehezebben teljesíthető feladatot jelenti. A tanulóknak kezdetben lehetővé kell tenni, hogy önmagukat egyedi, autonóm lényként tapasztalják meg, és ilyenként képesek legyenek belépni egy közösségbe, és részt venni annak életében.

1. Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása:

- az anyáról való leválás kísérése, segítése,
- az emberi viszonyok kialakításának segítése: az iskolai nevelésnek meg kell adnia azt a biztonságot és védettséget, ami felbátoríthatja a gyermeket arra, hogy az általa megélt világtól a dologi világ s az abban élő személyek felé forduljon.
- a különböző élethelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása.

2. Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása:

- minden megnyilvánulás megválaszolása,
- a tanuló néven szólítása,
- a saját testiség megélése és az én megtapasztalásának segítése,
- az én megélése az önindította mozgásban és a passzív mozgás során keletkező élményekben,
- az aktív explorációs tevékenység segítése: a gyógypedagógus feladata, hogy segítse a tanulókat a világ jelenségei felé fordulásban, az élmények befogadásában, az érdeklődésüknek megfelelő emberek, dolgok és események megismerésében.

3. Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése:

- az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalásának elősegítése,
- a spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése,
- a szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatók leépítése,
- a tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése.

4. A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása:

- a figyelemfelkeltés lehetőségének biztosítása: a gyógypedagógus feladata, hogy tanulóként olyan szociálisan is elfogadható jelzést találjon és alakítson ki, amely alkalmas arra, hogy a tanuló felhívja magára a figyelmet,
- az üdvözlés formáinak tanítása,
- a kommunikáció fenntartásának segítése,
- az érzelmek kifejezésének segítése, a konfliktusok kezelése,
- csoporton belüli aktivitás ösztönzése.

5. A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása:

- a közösségi alkalmakban való aktív részvétel segítése,
- a megfelelő kapcsolatteremtés formáinak kialakítása,
- a tágabb világban való viselkedés szabályainak elsajátítása.

4.1.6. Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók testi szükségleteinek kielégítése, valamint az e területeken való önállóság megszerzésének elősegítése alapvető pedagógiai jelentőséggel bír, és nagymértékben hozzájárul a tanuló kommunikációjának, kognitív képességeinek – különösen az érzékelés és észlelés funkcióinak – fejlődéséhez. Az önkiszolgálás és az egészséges életmódra nevelés magában foglalja az alapvető biológiai szükségletek kielégítésének – a kommunikáció fejlődése szempontjából alapvető jelentőséggel bíró – kezdeti

lépéseit, a mindennapos tevékenységek tanítását és gyakorlását, valamint az emberi szükségletek életkoronként változó jellegének elismerését és megélésének segítségét, illetve azok kulturális vonatkozásainak elsajátítását.

Az önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés célja az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése, a mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása. E területek a megtanult készségek kitüntetett gyakorlóterepei, a rögzülés és általánosítás eszközei, s a természetes kommunikációs helyzetek legjobb modellhelyzetei.

A fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és (vagy egymást kölcsönösen feltételező) feladatai a következők:

1.A kiválasztási folyamatok (vizelet- és székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés:

- megfelelő táplálék biztosítása: a rendszeres és bőséges folyadékbevitel, a rostokban gazdag, változatos étrend biztosítása hozzájárul a mozgásszegény életmódból és a gyomor-béltraktus környékén tapasztalható izomműködési zavarokból fakadó ürítési problémák csökkentéséhez,
- pozicionálás és masszázs,
- szobatisztaság előkészítése és kialakítása.

2.A testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása (fürdés, zuhanyozás, hajmosás, mosakodás, fogmosás, körömvágás), a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása:

- a tisztálkodási szituációk kialakítása,
- pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása,
- a testápolás kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában,

3.Az öltözés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés:

- az öltözés, vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása,
- pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása,
- az öltözés, vetkőzés kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában,

4.Az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés. Az étkezés, az evés és ivás nem korlátozható a biológiai értelemben vett táplálékfelvételre, hanem legalább ugyanekkora arányban jelent lelki és szellemi örömforrást, s ezzel együtt szociális élményt. A minél aktívabb közreműködés elérése a cél:

- az étkezés optimális körülményeinek biztosítása,
- pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása,
- az étkezés jelentősége az egészségmegőrzésben, az egészséges életmód kialakításában: ügyelni kell az étkezési szituációban a legapróbb jelzésekre, testmozdulatokra, hogy elkerülhetők legyenek az esetleges balesetek (félrenyelés, hányás stb.), a megfelelő sűrűségű, állagú, méretű ételek segítik a rágást, a nyelést és a megfelelő emésztést.

5. Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása:

- az egészséges életmódra való igény belsővé válásának elősegítése,
- rendszeres mozgás és sportolás,
- segítségnyújtás a szexualitás megértése terén.

4.2 Foglalkozások (tantárgyak)

- Reggeli kör
- Szűkebb-tágabb környezet
- Irányított játék
- Mozdásnevelés (mindennapos)
- Önkiszolgálás
- Pihenés
- Egyéni fejlesztés

4.2.1. Reggeli kör

Cél: Egymás üdvözlése, köszöntése, egymás név szerinti megkülönböztetése, beazonosítása, társadalmi norma elsajátítása. Reggeli étkezéskor önálló étkezés tanulása, rágás kialakítása, pohárból ivás elsajátítása, közösségi élmény nyújtása. Étkezés után szájhygiénia (fogmosás) kialakítása.

Feladatok:

- megismertetni a csoport tanulóit név szerinti megkülönböztetéssel, én azonosság kialakítása
- reggelineél az intézmény étkezőjében a többi tanuló étkezési szokásának megtapasztalása, utánzása
- önálló étkezés, fogás, elengedés, szájhoz vétel
- pohárra ráfogás szájhoz vétel, ivás
- fogmosáskor száj nyitvatartása, öblítés kialakítása.

Módszerek:

- bemutatás
- cselekedtetés
- utánzás

4.2.2. Szűkebb-tágabb környezet

Cél:

A szűkebb és tágabb környezet jelenségeiről, szereplőiről, tárgyairól tapasztalatok megszerzésével az élet irányításának és folyamatosságának megélése. Az ebben való biztonságos tájékozódás fokozatos kialakulása.

Feladatok:

- megismerhetővé kell tenni a természeti és társadalmi környezet jelenségeit, eseményeit, tárgyait, személyeit konkrét élményeken keresztül, valóságos élethelyzetekben
- a megszerzett tapasztalatok újra élése, feldolgozása, elmélyítése játékos formában
- saját életben való aktív részvétel kialakítása

Módszerek:

- bazális stimuláció elemei
- a kommunikáció különböző eszközei
- bemutatás
- valóságba ágyazott szemléltetés
- játékosság
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- ellenőrzés, értékelés
- jutalmazás
- kreatív tevékenységek
- *Eszközök:*
- környezetünk tárgyai
- természet változásai, jelenségei, elemei
- növények
- állatok
- játékok
- hanghordozók, hangszerek
- mese, verses-mondókás könyvek
- képek, fényképek
- dia és video filmek
- kreatív tevékenységekhez szükséges alapanyagok
- interneten elérhető anyagok

4.2.3. Irányított játék

A gyermek fő alaptevékenysége a játék, amelyen keresztül ismeri meg környezetét, gyűjt tapasztalatokat, alakítja társas kapcsolatait, sajátítja el a helyes viselkedés formáit, fejlődnek kognitív képességei, érzelmi élete. A súlyos és halmozottan sérült gyermekek számára mindezt be kell mutatni, meg kell tanítani.

Célok:

- A játéktevékenység kialakítása, fejlesztése, örömének megismerése megélése.
- Motiválttá válás a játékra.
- Egyéni és csoportos játék megismerése, megélése, képességekhez mért aktív részvétel.
- Önálló játék kibontakoztatása.
- Közös játéktevékenység által szocializáció fejlődésének elősegítése, alkalmazkodóképesség kialakulása.
- Készségek és képességek fejlődése a játéktevékenységek folyamán.

Feladatok:

- játéktevékenység szintjének megfigyelése, megismerése, továbbfejlődés elősegítése
- minél szélesebb körű játékeszközök megismerése, ezekhez kapcsolódó játéktevékenységek megismertetése és megszerettetése
- aktív részvétel elősegítése csoportos és egyéni formában is
- játék és szórakozás örömeinek megélése az egyéni adottságokhoz igazodva
- érdeklődési kör és képességeknek megfelelő játékeszköz és tevékenységek, megfelelő időkeret biztosítása
- önálló játéktevékenységhez eszközkeresés és biztosítás, tervezetten és spontán szabadon választottan is
- a játék közös örömeinek megélésével kapcsolatok, közösségi érzés kialakítása
- a megszerzett élmények, tapasztalatok feldolgozása, rendszerezése, elmélyítése képességeik, készségeik fejlesztésére, ezáltal a személyiségfejlődés elősegítése
- kommunikáció kialakításának fejlesztése játék során egyénre szabottan
- az iskola osztályaival való közös foglalkozások szervezése

Módszerek:

- motiválás
- bemutatás
- együttjátzás, együtt cselekvés
- cselekedtetés
- ismétlés
- gyakoroltatás
- egyénre szabott segítségadás
- irányítás
- megerősítés
- játék
- bábozás
- énekes, mesés, zenés foglalkozás
- építés
- beszélgetés, augmentatív kommunikációs módszerek, eszközök alkalmazása
- bazális stimuláció elemei

Eszközök:

A környezetünkben található valamennyi tárgy lehet a játék, a foglalkozások eszköze:

- játéktárgyak
- használati tárgyak, pl. ruhadarabok, bútorok
- mozgásfejlesztő eszközök, sporteszközök
- bábok
- textíliák
- könyvek
- diafilmek
- társasjátékok, stb.

4.2.4. Mozgásnevelés

Minden nap megvalósul a konduktív pedagógiai nevelés keretében és a szenzoros terápiás eszköztár beépítésével. A két csoport tanulói mozgásállapotuk szerint (önállóan járók, mozgássérülésükből adódóan mozgásfogyatékosok) kerülnek egy-egy csoportba. Így az órarendben azonos időpontba kerülnek megszervezésre ezek a foglalkozások.

A mozgásnevelés foglalkozások éves konduktív pedagógiai komplex program alapján kerülnek megtartásra, amelyben a tanulók egyéni fejlesztése, egyéni differenciált feladat megoldása is rögzítésre kerül. A mozgásnevelés cél, feladat és eszköze a komplex programban megtalálható.

4.2.5. Önkiszolgálás

Magába foglalja az ebédeltetési, az ezzel kapcsolatos tisztálkodási és szobatisztaságra nevelési teendőket is. Mindez részletesen a 4.1.6. Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése részben található. Tanulóinkkal az étkezés az intézmény ebédlőjében történik a többi tanulóval közösen, saját állandó étkezőasztaluknál. A szobatisztaságra neveléskor a tanulói WC területén egy elkülönített, zárható külön mosdót használhatunk, amelyben az ellátáshoz szükséges eszközöket is tarthatjuk.

4.2.6. Pihenés

A pihenésre állapotuktól függően szükségük lehet gyermekeinknek, de időt tudunk biztosítani célzott egyéni fejlesztésekre is akár a csoportban, akár a csoporton kívül is. Mindez a délutáni időszakra tevődik és csupán azokat a tanulókat érinti, akik az ebédelés után is a csoportban maradnak szülői kérésre.

4.2.7 Egyéni fejlesztés

A gyermek egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámban milyen arányban vesz részt egyéni foglalkoztatásban, amely a csoportos foglalkozások keretén belül történik egyéni differenciálás formájában.

4.3. A pedagógiai munka tervezése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek sajátos nevelési és terápiás szükségleteiből, igényeiből adódóan nem lehet a nevelést és oktatást sem a tananyag struktúrája, sem tér- és időbeli elrendezése szempontjából egységesen kialakított szerkezetbe rendezni. A differenciált tervezőmunka ezért a nevelés-oktatás fontos elemét képezi. A pedagógiai munka szakaszolása a gyógypedagógiai tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálását, valamint koncentrikus bővítését jelenti, mindenkor szem előtt tartva a gyermek, tanuló adottságait, képességeit, sajátos nevelési igényét.

A tervezés legfontosabb lépése a tanulók alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoporthoz képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése.

A pedagógiai diagnosztikához a **Kiphard féle fejlődési skálát** és egy **általunk összeállított anamnézis és felvételi állapotra vonatkozó kérdőívet** használunk. A gyermek előzetes pedagógiai véleményeit, **orvosi, diagnosztikai dokumentumai** szintén segítik az alaposabb megismerést.

A tanulók diagnosztikus értékelése minden esetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a gyermek képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse. A pedagógiai diagnózis célja annak feltérképezése, hogy mit tud a gyermek, és azt hogyan tudja, illetve melyek a személyes szükségletei. Nagyon fontos alapos információk gyűjtése a gyermek megelőző élethelyzetéről, kialakult szokásairól, családi vagy intézményes nevelésük eddig elért eredményeiről és kudarcairól. A tervezés során elengedhetetlen annak figyelembevétele, hogy a tanuló maga és közvetlen környezete mit jelöl meg elsődleges hiányként, illetve milyen igényeket fogalmaz meg. A gyermek korábbi tapasztalatai mellett a diagnózis kitér a tanuló viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére is természetes és „mesterséges” helyzetben.

A pedagógiai diagnosztika a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem **folyamat-diagnosztikát** jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8–12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy alapos információkat szerezzünk a gyermekről, képességeiről az egyéni nevelési-oktatási terv és pedagógiai program elkészítéséhez, a célok, feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához. Különösen a csoportba, osztályba újonnan érkező tanuló esetében szükséges hosszabb megfigyelési időt szánni az egyéni tervezés előtt. A korábban már ismert tanuló esetében a következő évi egyéni nevelési-oktatási terv összeállítása előtt elegendő lehet rövidebb megfigyelési időszak a tanév kezdetén.

A pedagógiai vélemény az első megfigyelési időszak alkalmával a legrészletesebb, ez szolgál majd a félévi vagy év végi értékelés elkészítésének alapjául, amely a kiindulási helyzethez viszonyítva tartalmazza a változásokat. A pedagógiai véleményt célszerű minden tanév kezdetén kiegészíteni, hogy a gyermek fejlődése következtében megváltozott kiindulási helyzet alapján kerüljön sor az adott tanévre vonatkozó célkitűzések meghatározására.

A pedagógiai diagnózis és vélemény szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához. Ezeket egy tanévre adjuk meg, de az időintervallum gyermekenként változhat. A célok a gyermek fejlődése alapján módosíthatóak.

Az egyéni (individuális) nevelési – oktatási – fejlesztési terv a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll. Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban áll a csoport számára

kidolgozott éves tervvel és az adott tanévre készített heti ütemtervvel, csupán a módszerek, eszközök tekintetében jelennek meg az eltérések.

Az éves terv a nevelés tartalmait szem előtt tartva készül, a csoport tevékenységeit tartalmazza. Egy-egy tartalom megtartása legalább **két egymást követő évben** indokolt, az új elemek bevezetésekor a fokozatosság – egy-egy apró mozzanat cseréje a programban – szem előtt tartása szükséges. Az éves terv tartalmazza az ünnepeket és az iskola által – de lehetőség szerint a szülők bevonásával – szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).

A rehabilitációs pedagógiai program és az éves tervek alapján készül a **heti ütemterv és az órarend**. Kialakítását meghatározza a csoport napirendje, amelyben egyes tevékenységek rendszeresen ismétlődnek. Mindez szükséges ahhoz, hogy a gyermekek tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után. Az étkezések és a testi higiénia tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött, különböző tartalmi egységek feldolgozására.

4.3.1. Értékelés

A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén készítsen értékelést a gyermek haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, amelynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja.

5. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal és az iskola partnereivel

A kapcsolattartásnak a szülőkkel napi szintűnek kell lennie. Ebben a helyzetben a kapcsolat a gyógypedagógus, a gyógypedagógiai asszisztens és a szülők között egyenrangú, nyitott és bizalmas, e nélkül a fejlesztés, a nevelés-oktatás nem lehetséges, hiszen a súlyos, halmozottan fogyatékos tanulónál előrelépés csak akkor várható, ha a nevelés egységes és következetes.

A tanulókkal a kapcsolat meleg, szeretetteljes és közvetlen. A tanuló és a felnőtt között egy olyan egységnek kell kialakulnia, amelyben a kommunikáció minden szinten megvalósul.

A súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók esetében az iskola egyéb partnerei között megjelennek a szakorvosok (ortopédus, neurológus, rehabilitációs szakorvos...), segédeszköz-ellátók, de ha a tanuló ápoló-gondozó otthonban él, akkor az ott dolgozó szakemberek is.

Az ápoló-gondozó otthon szakembereivel a közvetlen kapcsolat kiépítése és fenntartása legalább annyira fontos, mint a családban élők esetében a szülőkkel a kapcsolattartás.

4. AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI, UTAZÓ KONDUKTORI HÁLÓZAT PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

4.1. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének jogszabályi háttere

A pedagógiai program az alábbi jogszabályok, ajánlások mentén készült:

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 4 § (4a.) és a 27. § (8) pontja alapján a sajátos nevelési igényű tanulók részére kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások szervezése
- 15/A. § (1) pontja alapján az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat feladata
- 20 § (9) pontja alapján EGYMI, többcélú köznevelési intézmény
- 47 § (1) pontja alapján a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása
- 20/2012 (VIII.31) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 138. § Nkt. 6. melléklete alapján a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás megszervezése
- 139. § alapján a fejlesztési feladatok meghatározása és dokumentálása
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve – szakmai ajánlás (OH)
- Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához – szakmai ajánlás (OH)
- 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról

4.2. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése, feladatellátása

Az EGYMI a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő nevelését, oktatását segíti szervezeti és szakmai értelemben önálló intézményegységként működő utazó gyógypedagógusi hálózat működtetésével, sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember biztosításával. Az intézményegység ellátja továbbá a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai eszközök és segédanyagok kölcsönzésének feladatait.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat feladatellátása

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat célja

- a köznevelési rendszerben együttnevelésben résztvevő sajátos nevelési igényű gyermekek számára speciális, gyógypedagógiai szemléletű segítségnyújtás
- az egyenlő esélyek biztosításának megvalósítása a köznevelés rendszerében
- az együttnevelés feladatait felvállaló pedagógusok szakmai – módszertani támogatása, edukációja.

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat feladata a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban történő óvodai nevelését, tanuló iskolai nevelés-oktatást végző nevelési-oktatási intézmények számára a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember biztosítása, amennyiben a nevelési-oktatási intézmény nem rendelkezik megfelelő szakképzettségű szakemberrel. Feladatait az alábbi tevékenységekkel látja el:

- habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megtartása egyéni és kiscsoportos formában,
- az együttnevelésben részt vevő, illetve a többségi pedagógusok szakmai, módszertani támogatása (integrációt segítő munkaközösség létrehozása és működtetése)
- intézményközi munkaközösség létrehozása és működtetése az együttnevelést segítő gyógypedagógusok számára
- szakmai – módszertani fejlesztések (mérőeszközök, képzésmatematikák, edukációs anyagok)

Az utazó gyógypedagógiai hálózat működési rendje

Székhelye

Az utazó gyógypedagógusi és utazó konduktori hálózat az Éltes Mátyás EGYMI önálló intézményegységeként látja el feladatait. Szakmai vezetője az intézményegység – vezető. A hálózatban egy munkaközösség működik, az Utazótanári munkaközösség. A hálózat működési és ellátási területe Komárom- Esztergom Vármegye.

Az ellátottak köre

- elsősorban a Tatabányai Tankerületi Központ által működtetett Tatabánya és térségében lévő iskolákban integrált nevelésben, oktatásban részt vevő sajátos nevelési igényű tanulók,
- a humán erőforrás szabad kapacitása terhére, a fenntartó jóváhagyását követően, egyéb, nem a Tatabányai Tankerületi Központ fenntartásában működő óvodákban, iskolákban integrált nevelésben, oktatásban részt vevő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók.

A szakmai partnerek köre

- A Komárom- Esztergom Vármegye területén működő, együttnevelést végző köznevelési intézmények
- A vármegyében működő Pedagógiai Szakszolgálatok, kiemelten a Szakértői Bizottságok
- Az érintett köznevelési intézményben nevelkedő, tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók és szüleik
- A működési területen élő és dolgozó gyógypedagógusok
- A vármegye gyógypedagógiai intézményei, utazó gyógypedagógiai hálózatai
- A Tatabányai Tankerületi Központ

Tevékenységek, szolgáltatások

- Utazó szakember – hálózat működtetése
- Munkaközösség működtetése
- Eszközök kölcsönzése

- Képzések, tanácsadások, konzultációk
- Intézményközi - együttnevelést támogató - munkaközösség létrehozása és működtetése
- Szülősegítő szolgáltatások

Eljárásrend

- Az intézményegység működési rendje igazodik az általános iskola működési rendjéhez, de eltérhet az ellátást igénylő intézmény munkarendjéhez alkalmazkodás miatt.
- Az intézményegység havi rendszeres nevelőtestületi értekezletet tart előzetesen meghatározott és kihirdetett időpontban. Munkatervében megtervezi az értekezletek időpontját és témáját.
- Az Utazótanári munkaközösség saját munkarendjével kapcsolódik az aktuális tanév kiemelt feladatainak megvalósításához.
- Az együttnevelést megvalósító intézmények számára nyújtott szolgáltatások tervezése, megvalósítása és ellenőrzés kidolgozott protokoll alapján történik, amely a pedagógiai program melléklete (1.sz. melléklet)

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat személyi feltételei

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat feladata az együttnevelésben tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek számára, a szakértői bizottság által kijelölt speciális szakember biztosítása.

Az utazó gyógypedagógiai hálózat vezetését 1 fő intézményegység-vezető végzi, az óvodai nevelést biztosító intézményegység vezetésével együtt.

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat szakemberei tekintetében törekszünk a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók sérülésspecifikus ellátásának biztosításához szükséges, több szakképesítéssel rendelkező szakemberek foglalkoztatásával. Az utazó hálózatban az alábbi végzettségű szakemberek foglalkoztathatóak:

- gyógypedagógus, autizmus spektrum pedagógiája szakirányon;
- gyógypedagógus, hallássérültek pedagógiája szakirányon;
- gyógypedagógus, látássérültek pedagógiája szakirányon;
- gyógypedagógus, logopédia szakirányon;
- gyógypedagógus, pszichopedagógia szakirányon;
- gyógypedagógus, szomatopedagógia szakirányon;
- gyógypedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon,
- konduktor.

Amennyiben kapacitáshiány miatt szakos gyógypedagógust nem tudunk biztosítani, az egyéni igények mérlegelése után - a szükséges szakos szakember mentorálása mellett – más szakos gyógypedagógus is elláthat fejlesztő feladatokat. Az ellátás részleteiről mentorálási jegyzőkönyv készül, amely az ellátott gyermek iratanyagának része.

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat infrastrukturális, tárgyi feltételei

Tanári szoba: Az EGYMI intézményegység a székhely intézményben működik, az utazó gyógypedagógusok számára külön tanári szoba áll rendelkezésre.

Eszközkölcsönző: a többi gyermekkel, tanulóval együttnevelt sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók számára biztosítja a szükséges eszközt, taneszközt, segédeszközt. Az

utazó gyógypedagógusi hálózat működtetéséhez szükséges fejlesztő eszközök az elmúlt években megvalósított pályázatokból (TÁMOP 3.1.6, TÁMOP 3.4.2) kerültek beszerzésre.

Pedagógus laptopok: Az utazó gyógypedagógusok rendelkeznek tankerület által biztosított lappal.

A rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokon tanuló tablet kölcsönzése biztosított.

Hivatali gépjármű: Az utazó gyógypedagógusi hálózat működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges az intézmények, települések közötti utazáshoz gépjármű használata, mivel a feladat tömegközlekedési eszközzel nehezen látható el. A 2023/24. tanév II. félévében kapott az intézmény szolgálati autót az utazó hálózati feladatellátás megkönnyítésére.

4.3. Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat kiemelt célkitűzései, feladatai

Kiemelt célkitűzések:

- Az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók inkluzív nevelésének sikeres megvalósításához egyéni, sajátos igényekhez igazodó minőségi szolgáltatás nyújtása.
- A minőségi szolgáltatás biztosítása érdekében a folyamatos kapcsolattartás a fenntartóval, a többségi intézmények vezetőivel, annak érdekében, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátása városi, járási, megyei szinten a szakértői bizottsági véleményben meghatározottak szerint biztosított legyen.
- Az együttnevelést támogató pedagógusok önképzésének segítése és szervezése. Ezt a mindenkori igények és szükségletekre alapozott képzési tematika összeállításával, a képzési tartalom kidolgozásával, valamint szervezésével és lebonyolításával kívánjuk megvalósítani. Célunk, hogy a gyógypedagógiai módszertan elemeit továbbadjuk az inkluzív oktatást megvalósító többségi óvodák, iskolák, középiskolák számára.
- Intézményegységünk fontos feladatának tartja a pozitív munkahelyi légkör kialakítását, biztosítását, ahol a pedagógusok kreatív, innovatív munkavégzése biztosított, ezáltal a gyermekek, tanulók fejlesztése egyéni képességeiknek megfelelően a legmagasabb szinten megvalósítható.
- A mindennapi munkavégzés során tanúsított empatikus attitűd mellett a munkatervbe épített közösségfejlesztő programokkal, valamint a viselkedéskultúra alakításával kívánjuk biztosítani, hogy az utazó hálózat közösséget támogató tanulóközösséggé váljon.
- A viselkedéskultúra alakítása alapvető feladatunk, elválaszthatatlan része a nevelő, oktató munkának. A teljes pedagógiai folyamat sikere érdekében arra kell törekednünk, hogy az intézmény valamennyi dolgozója példaként álljon a diákok, a pedagógusok, a szülők előtt. A pedagógus megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával, társas kapcsolatával pozitív, követendő mintát nyújtson.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs foglalkozások ellátása

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez

szükséges szakemberre vonatkozó javaslat figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló egyéni szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, új funkciók kialakítására és a környezeti feltételek optimalizálására irányuló kötelező foglalkozás, melyet a befogadó intézmény köteles biztosítani a szükséges szakember foglalkoztatásával vagy utazó gyógypedagógusi hálózat igénybevételével.

A habilitációs – rehabilitációs foglalkozások közös céljai és feladatai

- A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozott fogyatékból, autizmus spektrum zavarból vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A befogadó intézmények pedagógusaival történő kapcsolattartás feladatai

- Javaslattétel a gyermek/tanuló egyéni igényeihez igazodó tanulási környezet kialakítására
- Segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges eszközök kiválasztásában
- Segítségnyújtás a gyermek/tanuló szükségleteihez igazodó egyéni tanmenet készítésében, a harmonizált tanmenetek összeállításában
- Javaslattétel a gyógypedagógiai speciális módszerek alkalmazására
- értekezletek, esetmegbeszélések, tájékoztatások, fogadóóra
- bemutató órák, konzultációk
- differenciált tartalomkészítés
- szakirodalom ajánlása, gyűjtése

Szülőkkel történő kapcsolattartás feladatai

- tanácsadás tanulási, nevelési, pályaválasztási problémákkal, nehézségekkel kapcsolatban
- szülői érzékenyítő programok szervezésében segítségnyújtás

A habilitációs – rehabilitációs foglalkozásokkal kapcsolatos adminisztratív feladatok

- egyéni fejlesztési terv készítése a befogadó pedagógusokkal együttműködve
- Egyéni fejlődés nyomonkövetési dokumentumainak vezetése a helyben hagyományos (KRÉTA – napló, Belív)
- Év eleji állapotfelmérés rögzítése
- Tanulói portfólió készítése tanévenkénti rendezéssel

A tanulói portfólió javasolt tartalma: előlap

szakértői és kontrollvélemények
év eleji állapotfelmérés
szülői levél

Egyéni fejlesztési terv

Év végi szöveges értékelés

Hivatalos feljegyzések, iratok

Konzultációs lapok

A gyermek egy – egy jellemző munkája

- E-KRÉTA vezetése a befogadó intézményben és az EGYMI-ben
- Belívek vezetése (naplózás)
- Egyéni fejlesztési tervek elkészítése
- Gyógypedagógiai vélemény elkészítése
- munkaidő – nyilvántartás, naplózás
- Órarend

Szemléletformáló és edukációs tevékenység

- Szakmai együttműködés és szolgáltatások (képzés, tréning) nyújtása az együttnevelést vállaló intézmények pedagógusaival
- Szakmai fórumok szervezése a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelési – oktatási kérdéseiről
- Szakmai tájékoztató anyagok készítése
- Tanulási technikák bemutatása

Az integrációt segítő hálózatosodáshoz kapcsolódó tevékenység

- intézményközi munkaközösség létrehozása az ellátási területen dolgozó gyógypedagógusok meghívásával: szakmai programok és fórumok megvalósítása, tudásmegosztás, esetmegbeszélések

Szakmai – módszertani fejlesztés

- a habilitációs – rehabilitációs fejlesztési folyamatok szakmai – módszertani megújítása, átláthatósága és – szakmailag szükséges mértékű – egységesítése érdekében mérőeszközök, módszerek, programok, egyéb szakmai és adminisztrációs anyagok kidolgozása és disszeminációja

4.4. Eszközkölcsönzési rendszer működtetése

A TÁMOP 3.1.6, TÁMOP 3.4.2 pályázati projektek megvalósításának eredményeként épült ki intézményünk eszközkölcsönzési rendszere, amely jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy az Utazó Gyógypedagógusi Hálózatunk által ellátott integráló intézményekben javuljanak a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelésének feltételei. A projekt által finanszírozott beszerzések eredményeként az integráló óvodák és iskolák intézményvezetői és pedagógusai, sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő szülők, valamint intézményünk pedagógusai, gyógypedagógusai számára biztosítjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók differenciált ellátását segítő

- fejlesztő eszközök,
- korrekatív, kompenzáló, hely- és helyzetváltoztatást segítő eszközök,
- IKT eszközök, illetve

- speciális taneszközök térítésmentes kölcsönzését.

Regisztráció után a kölcsönzés folyamatos, időtartama maximum egy félév. Egyéni egyeztetést követően a hosszabbítási lehetőség biztosított. A kölcsönzött eszközöket legkésőbb az adott tanév szorgalmi időszakának végéig, illetve a június 15-ét megelőző munkanapig vissza kell szolgáltatni az eszközkölcsönzőnek. Az eszközök megrongálódása és/vagy elvesztése esetén anyagi felelősség felróható. Az eszközkölcsönzés módját és feltételeit részletesen az eszközkölcsönzési protokoll szabályozza.

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének szakmai protokollját a 2. sz. melléklet tartalmazza.

II. HELYI TANTERV

1. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

A Nemzeti Alaptanterv tartalmi szabályozása az alsó tagozat első két évében lehetővé teszi, ösztönzi az ebben az életkorban a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelését.

Fentieeknek megfelelően az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszában, az 1-2. évfolyamon:

- az iskolába lépő kisgyermekben óvjuk és tovább fejlesztjük a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot;
- átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe, közvetítjük az elemi ismereteket, szokásokat alakítunk ki;
- fogékonnyá tesszük saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok és a társadalom értékei iránt;
- teret adunk a gyermekek játék és mozgás iránti vágyának, segítjük természetes fejlődését, érését;
- kialakítjuk az egyetemes emberi értékrendet tükröző magatartásformákat, a gyermek jellemét formálva elősegítjük a személyiség érését.

Az alsó tagozat 3-4. évfolyamán erőteljesebbé – a negyedik évfolyam végére már meghatározóvá – válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Az alapfokú nevelés-oktatás ezen szakaszában a Nemzeti Alaptanterv fejlesztési feladataira összpontosítva az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztése érdekében:

- a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal – fejlesztjük az alapvető képességeket és alapkészségeket;
- szabályozott és kötetlen tevékenységekkel fejlesztjük a gyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozzuk reális önértékelését;
- mintákat és gyakorlóterepet adunk, magatartási normákat, szabályokat közvetítünk a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez;
- támogatjuk az egyéni képességek kibontakozását, segítjük a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát;
- kiemelt figyelmet fordítunk azoknak a hátrányoknak a csökkentésére, melyek a gyermek szociokulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak;

- az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre építünk, amennyiben szükséges, az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal;
- bevezetjük és alkalmazzuk az együttműködésre építő kooperatív tanulási technikákat és tanulásszervezési eljárásokat;
- a gyermekek egyéni fejlettségére és fejlesztési szükségleteire ügyelve, fokozatosan növeljük a tanulói terhelést és teljesítményelvárást.

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. Az 5–6. évfolyamon továbbra is az alapkészségek fejlesztése kap fő hangsúlyt, szervesen folytatva az alsó tagozatos szakasz nevelő-oktató munkáját. Ebben a szakaszban:

- pedagógiai munkánk középpontjában a tanulók egész személyiségének, tudásának, képességeinek fejlődése, fejlesztése áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a tanulók életének és tevékenységének számos más színtere is;
- igazodunk a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz, figyelembe vesszük, hogy a 10–12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz, ezért fejlesztésüket az integratív-képi gondolkodásra alapozzuk;
- kiemelt figyelmet fordítunk az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatására, a tanuláshoz, a feladatokban való részvételhez szükséges kompetenciaterek és koncentrációs képességek, akarati tulajdonságok fejlesztésére;
- fejlesztjük és bővítjük az együttműködésre építő kooperatív tanulási technikákat és tanulásszervezési eljárásokat;
- feladatunknak tekintjük az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztését, a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelését. Ehhez előnyben részesítjük az életszerű, valóságos problémák és feladathelyzetek teremtését az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

A felső tagozat 7-8. évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése. Ebben a szakaszban:

- hangsúlyossá válik az elvont fogalmi és elemző gondolkodás képességének fejlesztése;
- pedagógiai tevékenységünk lényeges eleme az önálló munkára, gondolkodásra és a tanulási tevékenység tudatos, intenzív alkalmazására történő nevelés, készítetés;
- az önművelésre készítéssel megalapozzuk az egész életen át tartó tanulás és fejlődés igényét;

- a tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítjük fel a pályaaorientációra, pályaválasztásra és továbbtanulásra;
- megalapozzuk a tanulók felkészültségét a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására, felkészítjük őket a társadalomba történő beilleszkedésre;
- fejlesztjük és bővítjük az együttműködésre építő kooperatív tanulási technikákat és tanulásszervezési eljárásokat;
- fejlesztő értékeléssel és az önértékelés képességének fejlesztésével, az önismeret alakításával tudatosítjuk a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban és a különböző csoportokban elengedhetetlen együttműködés értékét.

A középfokú iskolában folyó nevelés-oktatás feladata a szakmai képzésen túl az életkezdésre, családi életre, munkába állásra való felkészítés. A szakiskolás fiataloknak fel kell készülniük a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokra, prioritásként kell kezelni azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek. Ebben a szakaszban:

- a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítása, a sikeres szakmai vizsgára való felkészülés
- gyakorlási-kipróbálási lehetőséget adni a társadalmi beilleszkedés, az önálló életvezetési technikák, a társadalmi cselekvőképesség, a személyiségstruktúra megszilárdítására.
- a társadalmi normáknak megfelelő életmód, életvitel kialakítása
- a személyiség komplex, harmonikus fejlődésének, az önismeret, az önbizalom és a megfelelő önértékelés megerősítésének segítése
- a kognitív funkciók, az érzékelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás további fejlesztése.

2. Kerettanterv, tanórák, óraszámok, tananyag, választható tárgyak, csoportbontás

2.1. A választott kerettanterv megnevezése

Helyi tantervünket a 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, a Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához (Kerettanterv az egyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 1-4. évfolyam, Kerettanterv az egyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyam, Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára 1-8.évfolyam, Kerettantervek a szakiskolák számára) vonatkozó OH ajánlások alapján alkottuk meg.

A szakképzés Szakmai Programjának elkészítésekor figyelembe vettük a 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről, valamint a 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló törvényi szabályozókat, rendelkezéseket.

A fenti kerettantervek két-évfolyamos ciklusainak tanévekre bontása, valamint a kerettantervekben szereplő tantárgyak tematikai/fejlesztési egységei évenkénti óraszámának meghatározása a tanulók sajátosságait figyelembe véve készítettük el.

2.2. Rendelkezés a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének legfeljebb 10%-a felhasználásáról

2.2.1. A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó tananyaga, valamint az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése és órászáma

A kötelező tantárgyak minimális tantárgyi óraszámának a kerettantervi tartalommal ki nem töltött 10%-át, valamint a megemelt óraszámokat az adott tantárgy tematikai egységei közötti elosztással – a tananyag elmélyítése, gyakorlása, valamint képességfejlesztés céljából – használjuk fel.

Kötelezően választandó tantárgy az egyhe értelmi fogyatékos tanulóknál 1-2. évfolyamokon az informatika, a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál 9-10. évfolyamokon pedig az életvitel és gyakorlat tantárgyak.

Az adott osztály számára engedélyezett heti foglalkozási időkeret – a köznevelésről szóló törvény 6. mellékletének C oszlopa szerinti – tanórákra fel nem használt részének terhére szervezzük a csoportbontást és az egyéb foglalkozásokat (napközi/tanulószoba, tehetséggondozás, felzárkóztatás, differenciálás, szakkör, napközi, egyéb délutáni foglalkozás, stb.).

A kötelező tantárgyak tematikai egységeinek óraszámát, tartalmát és fejlesztési követelményeit ezen pedagógiai program tantárgyankénti mellékletei tartalmazzák.

A gyermek, tanuló heti kötelező tanórai foglalkozásokon felül a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs-rehabilitációs tanórai foglalkozásokon vesznek részt a köznevelési törvény 6. sz. melléklete alapján.

2.2.1.1. Általános iskolai tanulók tanórai foglalkozásai és órászámai

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók 1-4. évfolyamán kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozásai és órászámai:

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6+1	7
Matematika	4	4	3+1	4+1
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret			1	1+1
Ének-zene	2	2	2	2

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 1-4. évfolyamán kötelező és választható tantárgyak óraszámait az alábbi táblázat tartalmazza:

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2+1	2+1	3+1	3+1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2+1	2+1	2+1	2+1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5
	Önkiszolgálás	2	2	-	-
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2+1
	Játékra nevelés	2	2	2	2
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3
Összesen		24	24	24	25

A szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 1-3. évfolyamon 2 óra, 4. évfolyamon 3 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

A szabadon tervezhető órákat:

- 1. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 2. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 3. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 4. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés, életvitel és gyakorlat óraszámának növelésére fordítottuk.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 5-8. évfolyamán kötelező és választható tantárgyak óraszámait az alábbi táblázat tartalmazza:

Műveltségi terület	Tantárgy	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	4+1	4+1	2+1	2+1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	3+1	3+1	3+1	3+1
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	1+1	1+1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	2	2	3	3
	Játékra nevelés	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		3	3	2	2
Összesen		28	28	30	30

A szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 5-6. évfolyamon 3 óra, 7-8. évfolyamon 2 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

A szabadon tervezhető órákat:

- 5. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés, környezetismeret óraszámának növelésére
- 6. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés, környezetismeret óraszámának növelésére
- 7. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére
- 8. évfolyamon olvasás-írás, számolás-mérés óraszámának növelésére fordítottuk.

2.2.1.2. Szakiskolai tanulók tanórai foglalkozásai és óraszámai

A szakiskolai nevelés-oktatás két évfolyamos (9-10. évfolyam) szakmai oktatást, képzést, és négy évfolyamos (9-12. évfolyamos) szakmai oktatást, képzést célul kitűző szakaszból áll, mely az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében egy kötelező 9/E jelű előkészítő évfolyammal egészül ki.

A szakképző évfolyamokon a testnevelés tantárgy heti óraszámát a 2011. évi CXCV. tv. 27.§(11.) bekezdése alapján terveztük, heti 3 órában. A rendelkezés alapján a szakiskolában azokon a napokon amikor nincs közismereti oktatás, hanem kizárólag gyakorlati oktatás történik, nincs testnevelés óra.

2.2.1.2.1. A két évfolyamos szakmai oktatás, képzés szerkezete

	előkészítő 9/E évfolyam heti óraszám (36 hét)	9. évfolyam heti óraszám (36 hét)	Összefüggő (nyári) gyakorlat (2 hét)	10. évfolyam heti óraszám (35 hét)
Közismeret				
Kötött órák	31	8	-	8
Szabadon felhasználható órakeret	3	1	-	1
Összesen	34	9	-	9
Szakmai elmélet és gyakorlat				
Kötött órák	-	21	70	21
Szabadon felhasználható órakeret	-	2	-	2
Összesen	-	23	70	23
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	heti: 34	heti: 32	70	heti: 32

Az oktatásra, képzésre fordítható szakmai órák száma összesen: 1703 óra nyári összefüggő szakmai gyakorlattal és a szakmai szabad sávval együtt.

Közismereti tanórai foglalkozások és óraszámai 9/E előkészítő évfolyamon:

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	180
Idegen nyelv	Idegen nyelv	2	72
Matematika	Matematika	5	180
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	36
Természettudomány és földrajz	Természettudomány	3	108
Művészetek	Vizuális kultúra	2	72
Technológia	Digitális kultúra	2	72
Egyéb	Pályaorientáció	1	36
	Szakmai alapozó ismeretek	4+3	144+108
Testnevelés	Testnevelés	5	180
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	1	36
Összesen		31	1116
Szabadon tervezhető		3	108
Mindösszesen		34	1224

36 hetes tanítási héttel számolva: 1224

Közismereti tanórai foglalkozások és óraszámai 9-10. évfolyamon:

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	1+1	71+71
Matematika	Matematika	2	142
Technológia	Digitális kultúra	1	71
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	3	213
	Osztályfőnöki óra	1	71
Közismeret összesen		8	568
Szabad közismereti időkeret		1	71
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21	1491
Szabad szakmai időkeret		2	142
Összesen		heti 32 óra	2272
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	70

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

Szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak és óraszámai - Parkgondozó

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati
10961-16 Kertészeti alapismeretek	Növénytan	2		70	2	
	Termesztési ismeretek	1			1	
	Termesztési ismeretek gyakorlat		2			4
	Műszaki alapismeretek	1				
	Műszaki alapismeretek gyakorlat		2			2
10962-16 Kertészeti munkavállalói ismeretek	Munkavállalói ismeretek	1			+1	
11070-16 Növényismeret	Növényismeret	1			2	
	Növényismeret gyakorlat		3			4
	Kertfenntartás	1			+0.5	
	Kertfenntartás gyakorlat		4			4
11069-16 Kertfenntartás	Kertfenntartás műszaki ismeretei	1			+0,5	
	Kertfenntartás műszaki ismeretei gyakorlat		2+2			2
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		8	13+2		5+2	16
Összes heti/ögy óraszám		21+2		70	21+2	

Szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak és óraszámai – Kerti munkás

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati
10961-16 Kertészeti alapismeretek	Növénytani ismeretek	2		70	2	
	Termesztési ismeretek gyakorlat		5			5
	Műszaki alapismeretek	2				
	Műszaki alapismeretek gyakorlat		4			5
10962-16 Kertészeti munkavállalói ismeretek	Munkavállalói ismeretek	2			2	
11024-16 Kerti munkák	Kerti munkák	2			2+2	
	Kerti munkák gyakorlat		4+2			5
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		8	13+2		6+2	15
Összes heti/ögy óraszám		21+2		70	21+2	

Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

Szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak és óraszámai – Lakástextil készítő

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati
10113-16 Ruhaipari anyagvizsgálatok	Ruhaipari anyag- és áruismeret	3		70	2	
	Anyagvizsgálatok gyakorlat		3			4
10118-16 Lakástextíliák készítése	Lakástextíliák gyártástechnológiája	4			5	
	Lakástextíliák készítése, javítása gyakorlat		11+2			10+2
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		7	14+2		7	14+2
Összes heti/ögy óraszám		21+2		70	21+2	

ögy: összefüggő gyakorlat

Szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak és óraszámai – Textiltermék összeállító

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy*	elméleti	gyakorlati
10113-16 Ruhaipari anyagvizsgálatok	Ruhaipari anyag- és áruismeret	2		70	1	
	Anyagvizsgálatok gyakorlat		2			
10114-16 Ruhaipari gyártmánytervezés	Ruhaipari gyártás-előkészítés	1			1	
	Szakrajz	1			1	
	Szakrajz gyakorlat		2			3
	Számítógépes ruhaipari gyártás-előkészítés gyakorlat		1			2
	Textiltermékek szabásminta készítése	+1			2	
10115-16 Textiltermékek összeállítása	Ruhaipari gépek üzemeltetése	1				
	Textiltermékek gyártás-technológiája	2			2+1	
	Textiltermékek készítése gyakorlat		9+1			9+1
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		7+1	14+1		7+1	14+1
Összes heti/ögy óraszám		21+2		70	21+2	

*ögy: összefüggő gyakorlat

Szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak és óraszámai – HEGESZTŐ

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám														
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam					
		e	gy	ögy	e	gy	ögy	e	gy	ögy	e	gy				
10162-12 Gépészeti alapo- zó feladatok	Gépészeti alapo- zó feladatok gyakorlata	4	7	70			105			105						
10163-12 Gépészeti munkabiztonság és környezetvédelem	Munkavédelem	1														
	Elsősegélynyújtás gyakorlat		1													
10180-12 A hegesztés előkészítő és befejező műveletei	Hegesztési alapismeretek	1			1			2			0,5					
	Hegesztési alap-gyakorlatok		1			2			2			1				
11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.										2					
11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.										0,5					
11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság	0,5														
11453-12 Bevontelektródás kézi ívhegesztő feladatok	Hegesztési ismeretek I.	1			1,5			1			0,5					
11455-12 Fogyóelektródás védőgáz ívhegesztő feladatok	Hegesztési gyakorlatok I.		1,5+1,5			5,5+0,5			2+2			2+2				
	Hegesztési ismeretek II.				1			1,5			2					
	Hegesztési gyakorlatok II.					1+1			4			4				
11456-12 Gázhegesztő feladatok	Hegesztési ismeretek III.	1			1,5			1			0,5					
	Hegesztési gyakorlatok III.		2			5,5+0,5			2			2				
11457-12 Volfrámelektródás védőgáz ívhegesztő feladatok	Hegesztési ismeretek IV.				1			1,5			2					
	Hegesztési gyakorlatok IV.					1			4			4				
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		8,5	12,5+1,5			6		15+2			7	14+2		8	13+2	
Összes heti/ögy óraszám		21+1,5			70	21+2		105	21+2		105	21+2				

Jelmagyarázat: e/elmélet; gy/gyakorlat; ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

2.2.1.3. Készségfejlesztő iskolai tanulók tanórai foglalkozásai és óraszámai

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók **9-12. évfolyamán kötelező és szabadon felhasználható tantárgyak** óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák:

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 9-10. közismereti évfolyamok óraszámai

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	5	5	360
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2+1	2+1	144+72
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	4+1	4+1	288+72
	Gyakorlati képzés előkészítése	2+1	2+1	144+72
	Szabad időkeret	3	3	216
Összesen		34	34	2448

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 11-12. évfolyamok közismereti és szakmai óraszámai

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	2 tanéves óraszám
		Heti	Heti	2 éves
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	1+1	1+1	72+72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	1+1	1+1	72+72
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	144
Közismeret összesen		12	12	864
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22	1 584
Összesen		34	34	2 448

TEXTIL- ÉS FONALMENTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEI

Tantervi óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör/évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Anyagismeret/ fonalmentés	32	16	16
2. Anyagismeret/ textilmentés	32	16	16
3. Eszközhasználat, baleset megelőzés	32	16	16
4. Fonalmentés menete	120	60	60
5. Textilmentés menete	142	71	71

6. Kapcsolódó más gyakorlati tevékenységek (üzemlátogatás, tanulmányi séta)	24	16	8
7. Mérés, csomagolás, tárolás	16	8	8
8. Textil és fonalmentés termékeinek mindennapi hasznosítása	72	40+29	32+29
9. Ismétlés, rendszerezés	48	16	32
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

HÁZTARTÁSTAN – ÉLETVITEL KÉSZSÉGFEJLESZTŐ GYAKORLATI TEVÉKENYSÉGEI

Tantervi óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A készségfejlesztő kerettanterv témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Konyhatechnika	240	120+2 4	120+2 4
2. Takarítás	72	36	36
3. Mosás	32	16	16
4. Vasalás	32	16	16
5. Varrás	80	40	40
6. Virágápolás	32	16	16
7. Lakáskultúra	30	15+5	15+5
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

UDVAROS KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Tantervi óraterv

Évfolyamok	11 – 12.
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28
Szabad készségfejlesztős időkeret (heti 2 óra = 144 óra)	144

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Munka-, egészség- és balesetvédelem	16+7 2	8+36	8+36
2. Környezetvédelem	24+7 2	12+36	12+36
3. Anyag-eszközismeret	82+1 4	41+7	41+7
4. Éghajlati ismeretek	24+1 4	12+7	12+7
5. Talajtani ismeretek	68	34	34
6. Munkavállalói ismeretek	46	23	23
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14
Szabad készségfejlesztős időkeret (heti 2 óra)	144	72	72

2.3. Választható tantárgyak, foglalkozások megnevezései

Az iskolában a szülőknek választási lehetősége van, hogy felekezeti hit- és erkölcsstan, vagy etika órán vegyen részt gyermekük. A választás írásbeli nyilatkozattal történik és egy teljes tanévre szól, tanév közben nem módosítható. Egyéb esetben nincs választható tantárgy.

Intézményünkben a választható foglalkozások tekintetében minden tanév elején szakköröket, sportfoglalkozásokat hirdetünk meg, amelyek közül a szülők, tanulók szabadon választhatnak, írásos jelentkezés formájában. A választás az adott tanévre vonatkozóan kötelező.

2.4. Választható tantárgyak, foglalkozások esetében a pedagógusválasztás szabálya

A választható tantárgyak, foglalkozások esetében a pedagógusválasztás jogát az intézmény tiszteletben tartja, a mindenkor érvényes jogszabályok, a humán erőforrások kapacitása és a már működő órarend (tantárgyfelosztás) lehetőségei szerint, amelyről a főigazgató dönt.

2.5. A csoportbontások szervezésének elvei, az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A gyermekek, tanulók különböző és halmozott sajátos nevelési igénye, eltérő haladási üteme, töredezett képességprofilja és egyenetlen fejlődési üteme indokoltá teszi a csoportbontás alkalmazását, amelynek szempontjait minden tanév tervezésekor felülvizsgálunk. A csoportbontás célja a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének, haladási ütemének, érdeklődésének figyelembevételével történő differenciált fejlesztés.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelése, oktatása az enyhe értelmi fogyatékos tanulókkal közösen, integráltan történik. Ezért az eredményes tanulás elősegítése érdekében minden tanévben az adott osztályok összetételétől függően (2-3 fő középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló egy osztályban) tervezzük a csoportbontást 2 órában magyar nyelv és irodalom, 2 órában matematika műveltségi területek tantárgyai esetében.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelése, oktatása alapvetőleg az enyhe értelmi fogyatékos tanulókkal közösen, integráltan történik. Ezért az eredményes tanulás elősegítése érdekében minden tanévben az adott osztályok összetételétől függően tervezzük a csoportbontást a főbb tantárgyak esetében (magyar nyelv és irodalom, matematika).

A szakiskolában a szakmai elméleti és gyakorlati tantárgyak csoportbontásban kerülnek oktatásra. Ezen kívül minden szakiskolai évfolyamon a rehabilitációs-rehabilitációs órák terhére csoportbontást alkalmazunk az egy osztályon belül különböző szakmát tanuló diákok szakmai felzárkóztatására, tehetségfejlesztésükre. Az eredményes tanulás elősegítése érdekében minden tanévben az adott osztályok összetételétől függően a közismereti tantárgyak csoportbontásáról a nevelőtestület dönt.

Az iskolai pedagógiai munka szerves része a tanórán kívüli foglalkozások biztosítása: napközi/tanulószobai foglalkozás, fejlesztő foglalkozások, szakkörök, tehetséggondozási foglalkozások, sportfoglalkozások. Ennek célja, hogy a tanulók iskolai keretek között fel tudjanak készülni a másnapi tanórákra, szabadidejüket hasznosan töltsék el. Az indítandó szakkörökről tanév elején döntenek a munkaközösségek, a tanulói is szülői igények figyelembevételével. A tanév elején meghirdetett szakkörökre való jelentkezés egész tanévre szól.

Az iskola a tanulók számára az alábbi kötelező, illetve indokolt esetben kötelező tanórán kívüli foglalkozásokat szervezi meg:

- felkészülést segítő foglalkozások,
- differenciált fejlesztő foglalkozások 1-4. évfolyamon,
- rehabilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások.

Az iskola a tanulók számára – szakkörök esetén legalább 10 tanuló önkéntes jelentkezése alapján – az alábbi tanórán kívüli foglalkozásokat szervezi meg:

Iskolánkban a következő tematikus szakköri foglalkozások kerülnek meghirdetésre:

- sporttevékenységekkel kapcsolatos szakköri foglalkozások,

- zene, tánc tevékenységekkel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- művészetekkel kapcsolatos szakköri foglalkozás,
- készségfejlesztéssel kapcsolatos szakköri foglalkozások,
- hobbytevékenységekhez kapcsolódó szakköri foglalkozások.

A tanórán kívüli foglalkozásokra történő tanulói jelentkezés – a felzárkóztató foglalkozások, az differenciált fejlesztő foglalkozások és a felvételi előkészítő foglalkozások kivételével – a tanuló érdeklődése, tehetsége, illetve szándéka alapján önkéntes. A tanórán kívüli foglalkozásokra való jelentkezés tanév elején történik, és egy tanévre szól.

A felzárkóztató foglalkozásokra, a differenciált fejlesztő foglalkozásokra és a rehabilitáció-rehabilitációs tanórai foglalkozásokra kötelezett tanulók, gyermekek részvétele a foglalkozásokon kötelező. A felzárkóztató foglalkozásokba 4-5-6. évfolyamon, osztályonként heti 1 órában kötelezően mentálhigiénés órát építünk be. Mindezt tanulóink alacsony szociokulturális családi háttere miatt az eredményes társadalmi megfelelés végett tesszük.

A középfokú intézményegységekben a rehabilitáció-rehabilitációs foglalkozások közül egyet, a szociális kompetenciák fejlesztésére fordítunk, osztályonként.

A tanórán kívüli foglalkozások vezetőit tanévenként a főigazgató bízta meg, akik munkájukat munkaköri leírásuk alapján végzik. A foglalkozások a KRÉTA felületen kerülnek rögzítésre.

Az iskola vagy az osztályfőnökök által szervezett olyan kiránduláson, csoportos látogatáson vagy egyéb szabadidős foglalkozáson, ahol a felmerülő költségeket vagy azok egy részét a szülőknek kell fedezniük, a tanulók részvétele nem kötelező, önkéntes. Az ilyen foglalkozásról távol maradó tanulók számára az iskola a felügyeletet, illetve a foglalkoztatást biztosítja.

2.6. A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

Iskolánkban a mindennapos testnevelést alapvetőleg a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) 27. § (11) bekezdése alapján szervezzük meg.

A 3. évfolyamon kötelező úszás oktatásban részesülnek tanulóink.

A heti öt testnevelés órából a gyógytestnevelési foglalkozásra szűrt tanulók legfeljebb heti 1 vagy 2 tanórán gyógytestnevelésen vesznek részt. A tanuló testnevelés tantárgyból történő értékelése a gyógytestnevelést és a testnevelést tartó gyógypedagógus megbeszélése alapján történik.

A szakiskolában azokon a napokon amikor nincs közismereti oktatás, hanem kizárólag gyakorlati oktatás történik, nincs testnevelés óra.

2.7. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

Intézményünk tanulói osztályfőnöki órák, projekt foglalkozások, délutáni egyéb foglalkozások és iskolán kívüli programok keretében ismerkedhetnek a településen élő nemzetiségek kultúrájával: felkeresik nevezetes emlékhelyeiket, megemlékeznek a különböző nemzetiséghez tartozó történelmi forradalmi hősekről.

Intézményünk székhelye Tatabánya, amely nagy múltú bányászváros. A bányász hagyományok őrzése iskolánkban kiemelt szerepet kap: részt veszünk a bányásznapi programokon, bányászdalok tanulása beépül a foglalkozásokba, bányalátogatásokat szervezünk.

2.8. A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrésztanítás, a tanulók értékelése, minősítése során a miniszter által jóváhagyott elektronikus tanulmányi rendszerben e célra kifejlesztett program használható

A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrésztanítás a sajátos nevelési igényű tanulók kerettanterveiben még nem jelent meg. A közlekedési ismeretek tanítása iskolánkban a közlekedésbiztonság témával való foglalkozások, valamint a közösségi nevelés alkalmával történik leginkább az osztályfőnöki, környezetismereti, életviteli tanórai foglalkozásokon.

A közlekedésbiztonság témáival való foglalkozás elősegíti a közösségi, a gyalogos és a kerékpáros közlekedés során bekövetkező balesetek megelőzését, továbbá felhívja a tanulók figyelmét a fenntartható közlekedési módok előnyben részesítésének fontosságára. A közlekedésbiztonsághoz kapcsolódó tananyagok és segédletek a www.e-kreta.hu felületen elérhetők.

A közlekedési ismeretek a középfokú intézményegységekben az alábbi helyeken jelennek meg:

- 9/E évfolyamon a szakmai alapozó ismeretek tantárgyon belül,
- a készségfejlesztő iskola 9-12. évfolyamain a környezet-és egészségvédelem tantárgy keretein belül.

3. Tankönyvek, taneszközök

Iskolánkban – a nevelő-oktató munka során – a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközt vagy digitális kiadványt (tankönyv, munkafüzet, térkép, program stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, melyet az iskolai tankönyvellátásról szóló 17/2014. (III.12.) EMMI rendeletben foglaltak szerint tankönyvvé nyilvánítottak és szerepel a tankönyvek hivatalos jegyzékén.

A tankönyveken túl – bizonyos tantárgyaknál (technika, vizuális kultúra, testnevelés) – egyéb taneszközökre, eszközökre vagy felszerelésre is szükség van. Intézményünkben tartós tankönyvek hiánya esetén a tankönyvek rendelése a fenntartóval történő külön egyeztetés és engedély alapján történik.

Az iskolai tankönyvrendelés határideje április utolsó munkanapja, a módosítás határideje június 30. Az iskolai tankönyvellátás megszervezésében és lebonyolításában az iskolatitkár működik közre, a tankönyvrendeléssel megbízott pedagógusokkal együttműködve.

A tankönyvrendelés összeállítása során lehetővé kell tenni a szülők számára, hogy azt megismerjék és a Szülői közösség élhessen a véleménynyilvánítási jogával. A tankönyvrendelés elkészítése előtt be kell szerezni a fenntartó egyetértését.

A kötelezően előírt tankönyvekről és egyéb taneszközökről a szülőket május 31-ig tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége. A beszerzésben az iskola közreműködik, biztosítja, hogy minden tanulója hozzájusson az előírt tankönyvekhez, kötelező és ajánlott olvasmányokhoz.

Az iskola főigazgatója minden év június 10-ig felméri, hány tanulónak kell biztosítani a tankönyvellátást az iskolai könyvtárból történő tankönyvkölcsönzés, valamint az iskolaotthonban, tanulószobán elhelyezett tankönyvekhez való hozzáférés útján, továbbá hogy hányan kívánnak használt tankönyvet vásárolni. E felmérés során az iskola tájékoztatja a szülőket arról, hogy kik

normatív alapon ingyenes tankönyvellátásra. A felmérés eredményéről a főigazgató meg tájékoztatja a nevelőtestületet, a szülői közösséget és a diákönkormányzatot.

testület, a szülői közösség és a diákönkormányzat véleményének kikérése után a 17. június 17-ig meghatározza az iskolai tankönyvellátás rendjét.

Az egyes évfolyamokon a tantárgyak tananyagának feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközök kiválasztása – a helyi tanterv előírásai, valamint a szakmai munkaközösségek ajánlása alapján – az adott tantárgyat tanító pedagógus joga és kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a pedagógusok, illetve a munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- tanítható-tanulható, tanulásra ösztönző, esztétikus, intézményünk elveinek, céljainak és értékrendjének leginkább megfelelő tankönyvek;
- a több tanéven keresztül használható eszközöket kell előnyben részesíteni (pl. tartós tankönyv);
- állandóságra törekszünk, új taneszközt csak az oktatás minőségét és eredményességét lényegesen javító esetben vezetünk be;
- egy-egy tantárgy tanításához – két évfolyamonként felmenő rendszerben – ugyanazt a tankönyvcsaládot használjuk;
- figyelmet fordítunk arra, hogy az egy tanítási nap folyamán használt tankönyvek tömege együttesen ne haladja meg a három kilogrammot. Az órarend kialakításánál e kérdésben a Szülői közösségnek egyetértési joga van.

A tankönyvellátás kártérítési szabályai

A tanuló a támogatásként kapott ingyenes tankönyvet (tartós tankönyvet, oktatási segédanyagot stb., továbbiakban tankönyv) köteles megőrizni és rendeltetésszerűen használni. Ebből fakadóan elvárható tőle, hogy az általa használt tankönyv legalább négy évig használható állapotban legyen.

Az elhasználódás mértéke ennek megfelelően:

- az első év végére legfeljebb 25 %-os
- a második év végére legfeljebb 50 %-os
- a harmadik év végére legfeljebb 75 %-os
- a negyedik év végére 100 %-os lehet.

Amennyiben a tanuló az iskolai könyvtárból tankönyvet, tartós tankönyvet kölcsönöz, a tanuló, illetve a kiskorú tanuló szülője köteles a tankönyv elvesztéséből, megrongálásából származó kárt az iskolának megtéríteni. Ennek hiánya esetén a fenntartó felé jelezzük az esetet.

Módjai:

- ugyanolyan könyv beszerzése,
- anyagi kártérítés az intézményvezető írásos határozatára.

Abban az esetben, ha az elhasználódás mértéke a megengedettnél indokolatlanul nagyobb, a tanulónak a tankönyv átvételekor érvényes vételárának megfelelő hányadát kell kifizetnie. A tankönyvkölcsönzéssel, a tankönyv elvesztésével, megrongálásával okozott kármegtérítésével, a kártérítési kötelezettség mérséklésével, illetve elengedésével kapcsolatban a szülő által benyújtott kérelem elbírálása az intézményvezető hatásköre.

A tankönyvek rongálásából eredő kártérítési összeg tankönyvek és segédkönyvek (kötelező olvasmányok, feladatgyűjtemények, szótárak) beszerzésére fordítható.

4. Sajátos pedagógiai módszerek

A nevelőtestület döntése alapján intézményünk olyan sajátos pedagógiai módszereket alkalmaz, amelyek leghatékonyabban segítik és támogatják a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését, oktatását, fejlesztését, esélyegyenlőségét:

- KAP
- Ayres
- Alapozó terápia
- Mese- és zeneterápia
- Relaxáció
- Szenzoros integráció
- Kooperatív módszerek
- Állatasszisztált foglalkozások (kutyaterápia, lovaglás)

A sajátos pedagógiai módszerek beépülnek az intézmény munkatervi programjaiba, a tanórai foglalkozásokba, valamint az egyéb foglalkozásokba.

Témanap/projektnap

Sporttevékenységek, évszakok ünnepeihez, hagyományokhoz kapcsolódó programok.

Témahetek

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (4) bekezdése szerinti projektoktatást lehetővé tevő témaheteket, amelyeket megvalósítunk:

- Magyar Diáksport Napja
- „PÉNZ7” pénzügyi és vállalkozói témahét
- Digitális Témahét
- Fenntarthatósági Témahét

Iskolánk az éves munkatervében meghatározott módon vesz részt a témahetekhez kapcsolódó programokon. Ezeken a témaheteken felül az Állatvédelmi témahéthez is csatlakozik intézményünk.

A Határtalanul Program

Iskolánk minden tanévben pályázat útján kapcsolódik be az állami költségvetésből finanszírozott „Határtalanul!” programba. A program keretében iskolánk hetedik évfolyamos tanulói az állam támogatásával osztálykiránduláson vesznek részt a szomszédos országok magyarlakta területein, így személyes tapasztalásokat szereznek a külföldi magyarságról. Célunk a határainkon kívüli magyarlakta területek meglátogatása, az ott élő magyarság életének megismertetése tanulóinkkal, a határainkon kívül megtalálható történelmi emlékhelyeink felkeresése, mindezekon keresztül diákjaink magyarságtudatának, a magyar nemzethez való kötődésüknek erősítése.

Erzsébet tábor

Minden tanévben pályázunk 2-8. évfolyamon tanuló diákjainkkal. A tábor programjai során kiemelt fejlesztési lehetőségek adódnak az elfogadás, az egészséges életmód, környezetvédelem fejlesztésére, az együttműködés, társas kapcsolatok kialakítása, önállóságra nevelésre.

Erdei iskola

A tanév során egy alkalommal, ősszel veszünk részt 3-8. évfolyamos tanulóinkkal a héregi erdei iskola programján, amelyre pályázatot nyújtunk be a polgármesteri hivatalba. Az erdei iskola fő célja a környezetvédelem fejlesztése.

5. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

Az iskola a nevelő és oktató munka fontos feladatának tekinti a tanuló tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

5.1. Írásban, szóban, gyakorlatban történő ellenőrzés és értékelés módjai

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők – az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően – a tanuló szóbeli felelete és megnyilatkozásai, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

Az elméleti jellegű tantárgyak ellenőrzésénél:

- a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrzik;
- az egyes témakörök végén – szükség esetén közben is – a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.

Az elméleti jellegű tantárgyakból negyedévente legalább egy egész órás, szummatív jellegű dolgozatot kell íratni. A feladatsorokat és az azokhoz tartozó javítókulcsot a tantárgyat tanító gyógypedagógusnak a következő tanév végéig meg kell őriznie, ellenőrzés és a szülő tájékoztatása céljából.

A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése és értékelése érdekében a tantárgyat tanító gyógypedagógusok rendszeresen ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában:

- az ének-zene, a rajz és vizuális kultúra, az informatika, a technika tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva;
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

(A testnevelés követelményeinek elsajátítását gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.)

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítménye hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez. Emellett figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött – az előző értékeléshez képest.

5.2. A tanuló tanulmányi munkájának diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái

Az elméleti jellegű tantárgyakból történő írásbeli beszámoltatás formái:

- az előzetes ismereteket és készségeket felmérő diagnosztikai;

- a tanítás folyamatába illesztett, a tanítás pillanatnyi eredményességét felmérő formatív;
- a témakör lezárása után íratott, szummatív jellegű, egész órás számonkérések.

A diagnosztikai és formatív dolgozatok funkciója a felmérés, a gyógypedagógus előzetes és folyamatos tájékozódása a már átadott vagy átadás alatt lévő ismeretek elsajátításának színvonaláról. A tanulás és a tanítás eredményességét is méri.

A diagnosztikai felmérések eredményét nem lehet beszámítani a tanuló értékelésébe, a formatív dolgozatokét csak kellő mérlegeléssel, indokolt esetben és csekély súllyal.

Szakiskolában a rész-szakképesítések esetén 9. évfolyam félévekor és tanév végén, valamint 10. évfolyam félévekor, teljes szakképesítés esetén 9., 10., 11. évfolyam félévekor és tanév végén, valamint 12. évfolyamon félévkor megírt „nagy dolgozatok, szakmai munkák” (szakmai elmélet, szakmai gyakorlat) eredménye az iskolai értékeléskor súlyozott érdemjegynek minősül (két témazáró jegynek felel meg).

A tanulói írásos beszámolók százalékos értékelésének alapja a feladatsor itemekre (legkisebb gondolati, illetve ismereti egységekre) bontott javítókulcsa.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók témazáró írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (százalék) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végezzük el:

<i>Alsó, felső tagozaton</i>		<i>Szakiskolában</i>	
Teljesítmény	Érdemjegy	Teljesítmény	Érdemjegy
0-44 %	elégtelen (1)	0-44 %	elégtelen (1)
45-59 %	elégséges (2)	45-59 %	elégséges (2)
60-74 %	közepes (3)	60-74 %	közepes (3)
75-84 %	jó (4)	75-84 %	jó (4)
85-100 %	jeles (5)	85-100 %	jeles (5)

Ha a feladatsor nem kifejezetten ismeretfelmérő típusú, akkor lehetőség szerint tartalmaznia kell gondolkodásra serkentő, problémamegoldást igénylő feladatokat is.

A tanulók eredményes felkészülésének érdekében egy tanítási napon belül egy-egy osztály legfeljebb kettő szummatív jellegű (témazáró vagy év végi felmérő) dolgozatot írhat. Az ilyen dolgozatok tervezett idejét a haladási napló feljegyzés rovatába egy héttel korábban be kell jegyezni, és a tanulókkal is közölni kell.

A szummatív felmérések tartalma és formája a munkaközösségi megbeszélés témáját képezi.

A tanulás pillanatnyi eredményességét felmérő (formatív) írásbeli dolgozat csoportosan vagy egyénileg, előzetes bejelentés és napi korlátozás nélkül is íratható. Az ilyen dolgozatok egyetlen, jól körülhatárolt és szűken meghatározott ismeretkör, vagy készséget mérhetnek a tanóra kisebb részében.

Az írásbeli beszámoltatások tartalmát csak a helyi tantervben megfogalmazott ismeretanyag adhatja, célja kizárólag az abban szereplő készségek mérése lehet. Lehetőséget kell adniuk a tantárgyi minimális követelményszintet elsajátító tanulók számára az elégséges érdemjegy

elérésére, ugyanakkor ismeret anyagukban és a készségek mérésében kellően differenciáló jellegűnek kell lenniük.

Szakiskolában a szakmai vizsgák államilag elismert szakmai vizsgák, szervezésük a szakképzési törvény előírásai szerint történik.

5.3. A tanuló magatartása és szorgalma minősítésének elvei

A tanulók szorgalmának, magatartásának értékelésénél és minősítésénél az 1-8. évfolyamon az alábbi érdemjegyeket, illetve osztályzatokat alkalmazzuk:

- példás (5)
- jó (4)
- változó (3)
- hanyag (2) szorgalom, rossz (2) magatartás

A tanuló szorgalmát, magatartását az 1. évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti. A 2-8. évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjeggyel értékeli. A szorgalom, magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök – az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján – állapítja meg. Kérdéses esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.

Szorgalom

Példás (5) Az iskolai munkához való hozzáállása társainak példaértékű.

A tanuló:

- felszerelése mindig hiánytalan,
- könyveire, füzeire igényes, védőborítóban, tisztán, gyűrődésmentesen használja,
- ceruzáit rendben tartja (otthon illetve a szünetben hegyezi ki (mindig legalább két íróeszköze van,
- a tanórán szükséges eszközöket időben előkészíti,
- a tanórákra mindig felkészül: írásbeli feladatai (házi (pontosak, szépek, hibátlanok, szóbeli házi feladatait mindig megtanulja,
- ha rajta kívül álló okok miatt nem tudott készülni az órára, azt az óra elején jelenti, de ez félévenként ötnél több esetben nem fordulhat elő,
- a tanórákon mindig figyel, pontosan és fegyelmezetten dolgozik,
- az órán aktivitásával segíti a tanár munkáját,
- szívesen vállal plusz feladatokat, ami lehet versenyeken, szakkörökön, iskolai ünnepeken való részvétel, diák-önkormányzati munkában részt vállalás, tananyaghoz kapcsolódó kutatómunka, gyűjtés, könyvek, képek, tárgyak, eszközök bemutatása,
- tájékoztató füze szép, rendes, nem veszíti el,
- tanulmányi átlaga képességeihez mérten megfelelő.

Jó(4)

A tanuló:

- felszerelése hiánytalan,
- könyveit, füzeit védőborítóban tisztán, gyűrődésmentesen használja,
- tanórára szükséges eszközöket esetenként otthon felejt
- munkái tiszták, rendesek, csak esetenként hiányosak,
- ceruzáit, tollait rendben tartja,

- a tanórákra rendszeresen készül (írásbeli feladatai hibásak, esetleg hiányosak, szóbeli házi feladatait megtanulja, de előfordul, hogy nem a legjobb tudása és képességei szerint)
- tanórán figyel, dolgozik, ritkán aktív,
- nem mindig vállal szívesen plusz feladatot,

Változó(3)

A tanuló:

- felszerelése hiányos,
- ceruzáira, fületeire, könyveire nem fordít nagy gondot, állaguk rendezetlen
- ceruzája, tolla gyakran hiányzik,
- a tanórákra gyakran elfelejti elhozni a felszerelését,
- a tanórákra gyakran nem készült,
- írásbeli házi feladata hiányos vagy hiányzik, összekapkodott,
- szóbeli házi feladatait hiányosan, pontatlanul tanulja meg, esetenként elfelejti megtanulni,
- tanórákon nem mindig figyel, felszerelés hiányában nem tud mindig részt venni az órai munkában,
- beszédével, rendetlenkedésével gyakran zavarja társait,
- plusz feladatokat nem szívesen vállal, ha vállal is, nem kitartó.

Hanyag(2)

A tanuló:

- felszerelése hiányos, előfordul, hogy teljesen hiányzik,
- könyvei, fületei piszkosak, gyűröttek, szakadtak, legtöbbször hiányosak; üzletei néhány lapból állnak,
- munkái rendetlenek, piszkosak, összecsapottak,
- tanórákra sem eszközökkel, sem a házi feladatok elvégzésével nem készül,
- órákon nem figyel, nem vesz részt a munkában,
- plusz feladatok végzésére, hanyagsága miatt nem alkalmas,
- ceruzája, tolla általában nincs.

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

Magatartás

Példás(5)

A tanuló:

- a folyosón rendszeresen közlekedik,
- az udvaron játszik, beszélget társaival,
- sorakozásnál nem lökdösődik,
- a tanteremben csendben készülődik az órára,
- becsengetés után a tanterem előtt vagy a helyén csendben ülve várja a tanórát,
- a durvaságot hárítja, verekezésben soha nem vesz részt,

- órai magatartása példás, nem kell figyelmeztetni,
- az ebédlőben kulturáltan viselkedik,
- délutáni foglalkozásokon szívesen részt vesz, viselkedése mintaértékű,
- a házirendet mindig betartja,
- a káros és ártalmas dolgokat (cigaretta, alkohol, drog, vandalizmus) az iskolában és azon kívül is kerüli, sőt társait is erre szólítja fel,
- soha nem hiányzik igazolatlanul, az órákról nem késik el,
- tanáraival és társaival udvarias, tisztelettudó,
- tanárai kérését mindig teljesíti,
- nincs büntetése.

Jó(4)

A tanuló:

- az udvaron játszik, társaival beszélget,
- sorakozónál nem lökdösi társait,
- a tanteremben készül az órára, előfordul, hogy hangoskodik,
- becsengetés után a helyén várja a tanóra kezdetét,
- alapvetően háritja a durvaságot,
- az órákon részt vesz a munkában, de előfordul, hogy figyelme elkalandozik, rá kell szólni,
- az ebédlőben kulturáltan viselkedik, figyelmeztetni csak ritkán kell,
- a nevelői intelmeit elfogadja, mindig szót fogad,
- a házirendet súlyosan nem szegi meg,
- tiltott dolgot sehol nem cselekszik,
- igazolatlan órája nem több mint három félvévenként, és az is késésekből adódik,
- tanáraival udvarias,
- nincs súlyosabb büntetése.

Változó(3)

A tanuló:

az udvaron hangoskodik, esetenként agresszív társaival,

- a folyosón szaladgál,
- a sorakozónál gyakran lökdösődik,
- a tanteremben is hangoskodik, nem készül az órákra, nevelőjét nem a helyén várja,
- a tanórákon is gyakran rendetlen, zavarja a társai és tanárai munkáját beszédével vagy magatartásával,
- az ebédlőben gyakran figyelmeztetni kell a kulturált viselkedés szabályaira,
- délutáni foglalkozásokon is gyakran rendetlenkedik,
- a házirendet súlyos vétséggel nem szegi meg,
- tiltott dolgot rendszeresen nem művel,
- gyakran elkésik,
- igazolatlan órái félvévenként 3 –10 között vannak,
- tanáraival és társaival gyakran udvariatlan,
- nevelőjének visszabeszél, utasításokat nem hajtja végre, szemtelen,
- nincs igazgatói figyelmeztetésnél súlyosabb büntetése.

Rossz(2)

A tanuló:

- az udvaron agresszív társaival;
- a folyosón kulturálatlanul viselkedik,
- a tanteremben hangoskodik, rohangál, magatartásával, zavarja az iskola rendjét,
- az órákon és délutáni foglalkozásokon is rendetlen, tanárainak nem fogad szót, visszabeszél szemtelen,
- az ebédlőben nem tartja be a kulturált viselkedés szabályait,
- bomlasztja a közösséget, amelyik elszenvedti őt,
- a házirendet gyakran megsérti,
- tiltott dolgot művel az iskolán kívül,
- gyakran elkésik,
- igazolatlan óráinak száma meghaladja a húsz órát,
- leg súlyosabb büntetése az igazgatói rovó,
- a tanórákra gyakran nem megy be, engedély nélkül elhagyja az iskola épületét.

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

Értékelési hagyományaink

Félévente értékelendő: A magatartás, szorgalom és tanulmányi munka felsőbb évfolyamokon.

Év végén értékelendő: Magatartás, tanulmányi és közösségi munka valamennyi évfolyamon.
Tanév végén külön jutalmazzuk a hiányzásmentes tanulókat.

A jutalmazás módjai: szóbeli, írásbeli, tárgyi és anyagi.

5.4. Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

A tanuló munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tanulónak minden tantárgyból témakörönként legalább egy írásbeli és egy szóbeli teljesítményre vonatkozó érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy – írásbeli vagy szóbeli – érdemjeggyel kell értékelni.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító gyógypedagógus értesíti a KRÉTA rendszeren, igény esetén a tájékoztató füzetten keresztül, melynek bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi és ezek hiánya esetén pótlólag beírva értesíti a szülőket a naplóba beírt érdemjegyekről.

- Az 1. évfolyamon és a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál 1-4. évfolyamon minden tantárgy esetében év közben havonta egy alkalommal szóvegesen értékelünk:
 - nem megfelelő teljesített (elégtelen)
 - felzárkóztatásra szorul (elégséges)
 - megfelelően teljesített (közepes)
 - jól teljesített (jó)
 - kiválóan teljesített (jeles)

- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál 1. évfolyamon félévkor és év végén, a 2. évfolyamon félévkor, a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál 1-4. évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét szövegesen minősítjük. A tantárgyankénti szöveges minősítés – a tanuló teljesítményétől függően – a következő lehet:

0-60%	0 - 21 pont	felzárkóztatásra szorul
61%-75%	22 - 26 pont	megfelelően teljesített
76%-90%	27- 32 pont	jól teljesített
91%-100%	33 - 36 pont	kiválóan teljesített

- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál 2. évfolyamon év végén, valamint a 3-12. évfolyamokon félévkor és év végén, a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál 5-12. évfolyamig a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük az adott időszak során szerzett érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján.

A tanulói teljesítmény értékelésének (tantárgyankénti) érdemjegyei és osztályzatai a következők:

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)
- elégséges (2)
- elégtelen (1)

A digitális kultúra tantárgy esetében a tanulók értékelése évközben és minősítése félévkor és tanítási év végén az 1-4. évfolyamon szóvegesen történik az alábbiak szerint:

- Jól megfelelt
- Megfelelt
- Részt vett
- Nem vett részt

5.5. Hit és erkölcstan tantárgy értékelése és minősítése

Az etika (hit-és erkölcstan) tantárgy esetében a tanulók minősítése szóvegesen történik, az alábbiak szerint:

- Jól megfelelt
- Megfelelt
- Részt vett
- Nem vett részt

5.6. Gyermekek, tanulók mérése

A tanulók tudásának, képességeik fejlődésének mérésére - a helyi tantervi követelmények figyelembevételével - saját és külső mérőlapokat használunk. Ezeket évenként felülvizsgáljuk, és tanulói szükséglet szerint módosítjuk, kiegészítjük.

Kiemelten vizsgáljuk az alapkészségek fejlődését. Az eredmények értékelésénél a tanulók önmagához mért fejlődését kiemelkedő fontosságúnak tartjuk.

A követő mérésekkel vizsgáljuk és elemezzük a fejlődés ütemét:

- a félévi és az év végi teljesítménymérések,
- a diagnosztikus mérések,
- követő mérések.

A félévi és év végi mérések

A méréshez használt feladatbank (tesztek) elkészítésének szempontjai (A belső mérések eszközei):

- a feladatok a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek,
- különféle teljesítményszintekhez készüljenek, adjanak lehetőséget a differenciálásra,
- mindenkor mintavétellel, kipróbálással készüljenek elemekre bontott értékeléssel és százalékra megadható teljesítményszinttel,
- a feladatok – az ismereteken túl – mérjék a tanuló önállóságát, a tevékenységének szintjét, attitűdjét, munkatempóját, írásbeli munkája külalakját, feladat megértési képességét,
- a mérőeszköz csak a tanuló által megismert, elsajátított munkaszokásokat, tanulási módokat és eszközhasználatot kérje számon,
- a tanulók által ismert, begyakorolt algoritmusokat, feladat-megoldási módozatokat, piktogramokat tartalmazzanak a mérőeszközök,
- minden tanuló fejlettségének megfelelően kapjon segítséget, manipulációs, képi eszközt a feladatmegoldáshoz.

A tanulók írásbeli beszámoltatásának másik formája, amikor külső mérőlapokat használunk a tudásszint mérésére.

Diagnosztikus mérés

Diagnosztikus mérést alkalmazunk a helyzetfeltárás céljából a nevelési oktatási folyamat adott szakaszába lépéskor, az iskolakezdéskor, a tanév elején, vagy egy-egy új tanuló érkezésekor, illetve kirívó eredménytelenség esetén.

Diagnosztikus méréssel információkat szerzünk a tanulók képességeiről, előzetes tudásáról, ismereteiről. Ezek hatékony segítséget nyújtanak a pedagógiai tervező munkához, a tanmenetek, tematikus tervek és fejlesztő programok írásához, a rehabilitációs órákhoz.

A diagnosztizálás a tanítás-tanulás folyamatát végig kísérő gyógypedagógiai tevékenység, terápiás célokat szolgál.

A tartós fejlesztésre, rehabilitációs foglalkozásra szoruló tanulók esetében a diagnosztizáláshoz egyéni lapokat használunk. A lapokon az állapot és a fejlesztés eredményeinek rögzítése történik.

Követő mérés

Követő mérésről akkor beszélünk, ha egyes tevékenységek, készségek, jártasságok, képességek, ismeretek alakulását mérjük egy iskolafokozat egymást követő osztályaiban, vagy az egész iskolarendszerben, amely végezhető úgy is, hogy egy évfolyam vagy tanuló fejlődését kíséri végig tanévről tanévre.

6. A tanuló jutalmazásával összefüggő elvek

A nemzeti köznevelésről szóló törvény 58. § (1) bekezdése alapján azt a tanulót, aki a tőle elvárhatónál jobb teljesítményét nyújt, jutalmazni kell.

Az iskola dicséretben részesíti, illetve jutalmazza azt a tanulót, aki képességeihez mérten:

- tanulmányi munkáját kiemelkedően végzi;
- kitartó szorgalmat, vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít;
- színvonalas és eredményes kulturális tevékenységet folytat;
- kimagasló sportteljesítményt ér el;
- jól szervezi és irányítja a közösségi életet, kiváló eredménnyel záruló együttes munkát végez, vagy egyéb módon hozzájárul az iskola jó hírnevéhez.

A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát és a példamutatóan egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben kell részesíteni.

Elismerés szóban és írásban adható. Az írásbeli dicséretet a tájékoztató füzetbe és az osztálynapló feljegyzés rovatába be kell jegyezni. A dicséretben és elismerésben részesített tanulók nevét közzé kell tenni az intézmény honlapján és a közösség előtt ki kell hirdetni. Az írásbeli dicséretnek formái:

- szaktanári dicséret
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret
- nevelőtestületi dicséret

Az egész tanév folyamán kiemelkedő eredményt produkáló tanulók tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba is be kell vezetni. Ennek szövege: *„Kimagasló tanulmányi eredményéért és példamutató magatartásáért (szorgalmáért) nevelőtestületi dicséretben részesült.”* Az intézményi szinten kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók igazgatói és nevelőtestületi dicséretét – a tanévzáró ünnepély nyilvánossága előtt – az iskola oklevéllel is elismeri.

A nevelőtestületi dicsérettel, valamint a tantárgyi dicsérekkel rendelkező tanulók, a tanulmányi, kulturális és sportversenyek győztesei és az iskola jó hírét egyéb módon öregbítő tanulók könyvjutalomban is részesülnek.

7. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulók előképzettségében nem csak a megszerzett ismeretek, készségek terén mutatkoznak jelentős – a társaiktól lemaradók számára speciális segítség nélkül leküzdhetetlen hátrányt jelentő – különbségek, hanem a szocializáció fokában, a viselkedésmódban, a közösségi viselkedés szabályainak ismeretében és a higiénia terén is.

A pedagógusok különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel kapcsolatos feladatait a nemzeti köznevelésről szóló törvény 62. § (1(b) és (1(g) bekezdései szabályozzák.

Az esélyegyenlőséget szolgáló és a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek iskolánkban a következők:

- helyzetfeltárás;
- a segítő tevékenység formáinak és működési rendjének (napközi, tanulószoba, felzárkóztató foglalkozások, tanulópárok stb.) megszervezése;
- a külső kapcsolatrendszer kiépítése, fenntartása (szakszolgálatok, támogatók);
- tájékoztatás az étkeztetési lehetőségéről és az ehhez kapcsolódó teendőkről;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek használata;
- segítő, személyes kapcsolattartás a rászoruló tanulókkal;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési problémákban történő megsegítése (egyéni beszélgetés az osztályfőnökkel, fogadóóra, családlátogatás, szülői értekezlet stb.);
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- kapcsolattartás a polgármesteri hivatallal, kormányhivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt szenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek;
- ingyenes vagy kedvezményes táborozási lehetőségek keresése, valamint mozi-, színház- és múzeumlátogatás szervezése.

A súlyos, halmozott fogyatékos pedagógiai következményei meghatározzák a fejlesztő nevelés-oktatás célját, feladatait, s az alkalmazott alapelveket is.

7.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai céljai, feladatai, alapelvei

Céljai:

- képessé tenni a tanulókat a szűkebb és tágabb környezetük egyéni képességeiknek megfelelő megismerésére,
- képessé tenni a tanulókat saját mindennapi élményeik megélésére, tevékenyebb részvételére,
- képessé tenni a tanulókat egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és megélésére.

Feladatai:

- a családban már kialakított szokások, jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az iskolai életbe való lehetőség szerinti beépítése és fejlesztése,
- a kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek bővítése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására,
- elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről,

- a kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására.
- a tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása,
- szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése
- szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése,
- szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek kapcsolat segítése érdekében.

Alapelvei:

A kommunikáció és az interakció elve a kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatban. A kommunikáció és az interakció kiegészíti és erősíti egymást, csökkenti a pedagógus és a tanuló közti távolságot. Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a szociális kapcsolatokat, a kommunikatív viszony emberhez méltó alakulását, hozzájárul a csoportban történő nevelés megvalósításához, és segít a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulásában és fenntartásában.

A normalizáció és a participáció elve: olyan életfeltételek és modellek megteremtése, amelyek a legjobban hasonlítanak az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintához. Ennek alapja, hogy az életkörülményeiket kell úgy alakítani, hogy abban képességeik maximumát nyújtva és lehetőségeihez mérten teljes emberi életet élhessenek (életritmus, tapasztalatok az életszakaszokról, az emberi méltóság tiszteletben tartása, szexualitás előkészítése, visszaélésekkel szembeni védekezés). A tanulók nevelési elvei az általánosan elfogadott nevelési elvekre épüljenek. Ha a tanuló fejlődése során bebizonyosodik, hogy magasabb követelmények teljesítésére is képes, lépéseket szükséges tenni a fogyatékoság típusának megfelelő gyógypedagógiai intézményben történő továbbhaladásra.

A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve, mely szerint az egyéni szükségletek feltérképezésére épülő sokoldalú komplex fejlesztés, nevelés és oktatás valósulhat meg, a részvétel, az átélés, a befogadás és az élmény pedagógiai hatásai által.

A kooperáció és a tudatosság elve, a tanulóval szembeni elvárások mindene esetben következetesek és tudatosak legyenek, mindez a tanulók biztonságérzetét növeli. A kooperáció (együttműködés) a pedagógus és a tanuló közös tevékenysége a tanítási-tanulási folyamatban.

A differenciálás és az individualizáció elve. A súlyosan halmozottan fogyatékos tanulók heterogén csoportot alkotnak, ezért fejlesztésükhöz differenciálásra van szükség, mégpedig egyéni tanulási terv alapján.

7.2. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztő programja

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációja, rehabilitációja egyéni fejlesztési terv alapján történik.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítése az osztályfőnök felelőssége, aki koordinálja a gyermekek, tanulók fejlesztési folyamatában részt vevő gyógypedagógusok munkáját, akik a fejlesztési tervet közösen, team munkában készítik el az adott fejlesztési területekre.

A fejlesztési terv alapját a szakértői bizottsági vélemény, a tanévre szóló tanmenet tartalmi elemei, valamint a tanuló mérési eredményei képezik.

Az egyéni fejlesztési terv időbeli hatályai:

- elkészítés szeptember 30-ig (szeptember, október, november, december hónapokra)
- fejlesztés eredményeinek értékelése (írásban) január 01-15 között
- szülők tájékoztatása a fejlesztés eredményeiről január 15-31 között
- a fejlesztési terv felülvizsgálata és elkészítése (január, február, március, április, május hónapokra) január 15-31 között
- a fejlesztés eredményeinek értékelése (írásban) június 01-15 között
- szülők tájékoztatása a fejlesztés eredményeiről június 15-25 között.

A fejlesztési terv eredményeit írásban kell rögzíteni.

7.3. Esélyegyenlőségi programok megjelenítése, ha releváns: képességbontakoztató és integrációs felkészítés, lemorzsolódás megakadályozásával összefüggő programok

A Komplex Alapprogram (KAP) keretében az alábbi tanórán kívüli foglalkozások szervezésére kerül sor:

Alprogrami foglalkozások:

Alsó és felső tagozaton, illetve közép fokú intézményegységekben minden alprogram heti egy órában alprogrami foglalkozások (Testmozgásalapú alprogram [TA], Művészetalapú alprogram [MA], Digitális alapú alprogram [DA], Logikaalapú alprogram [LA], Életgyakorlat-alapú alprogram [ÉA]) kerül bevezetésre.

Az alprogramok mellett a délutáni időszakban az érdeklődéshez és egyéni igényekhez igazított, szintén délután szervezett, ún. **„Te órád”** foglalkozás heti 1 órában kerül megszervezésre.

A „Te órád” a diák által szabadon választható, a tanuló érdeklődéséhez, az és az iskola lehetőségéhez igazított foglalkozás. Ez lehet beszélgető óra, játék, egyéni differenciálás, felzárkóztatás és tehetséggondozás is, és akár egyéni, akár kiscsoportos, akár osztály, korcsoport, érdeklődési kör szerint stb. szervezett is.

2020. 09.01-től az egyéb foglalkozások kötelezően 16:00 óráig tartanak. Ettől eltérni a szülő írásbeli kérésére főigazgatói engedéllyel lehet.

Napközi otthon:

A köznevelési törvény előírásainak megfelelően, - a szülői igényeket is figyelembe véve-, 1-4. évfolyamon napközi otthonos, 5-8.évf. tanulószobai ellátást biztosítunk.

A felvétel szempontjai:

Jelentkezés: írásban, a megelőző tanévben május hónapban (előzetes igény) történik. 2020. 09.01-től az egyéb foglalkozások kötelezően 16. 00 óráig tartanak. Ettől eltérni a szülő írásbeli kérésére főigazgatói engedéllyel lehet.

Tanulószoba:

A tanulószoba esetenként 12:00-tól, de minden nap 12:50 órától és 13:50 órától 16.00 óráig tart. Ez idő alatt az egy óra kötelező tanulási időt „Te órád” be kell tartani. A tanulószoba kezdete és a tanítási óra befejezése közötti időszakban a tanulószobás tanulók meghatározott nevelőnél jelentkeznek. A folyosókon és az épületen kívül engedély és felügyelet nélkül nem tölthetik az időt. A tanulószobai és napközi otthoni idő alatt minden, az iskola általános rendjére vonatkozó szabály érvényes.

Alprogrami foglalkozásokra, napközire és a tanulószobára vonatkozó további szabályok:

1. Szülői igény esetén a napköziben az iskola a tanulók számára 16.00 óra és 18.00 óra között felügyeletet biztosít.
2. Az alprogrami foglalkozásokról, napközis és a tanulószobai foglalkozásról való hiányzást a szülőnek igazolnia kell.
3. A tanuló az alprogrami foglalkozásokról, napközis vagy a tanulószobai foglalkozásról csak a szülő személyes vagy írásbeli kérelme alapján távozhat el. Rendkívüli esetben - szülői kérés hiányában - a tanuló eltávozására az szaktanár, osztályfőnök, főigazgató vagy az főigazgatóhelyettes engedélyt adhat.

Szakkörök / „Te órád”

A különféle szakkörök/„Te órád” működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök/„Te órád” jellegüket tekintve lehetnek művészeti, technikai, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök/„Te órád” indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembevételével - az iskola főigazgatója dönt. Szakkör vezetését - az főigazgató beleegyezésével - olyan felnőtt is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.

„Az EFOP 3.1.6-16-2017-00029 „A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Tatabányai Tankerületi Központ és az Esztergomi Tankerületi Központ intézményeiben” című projekt keretében résztvevő intézményként az új képzési módszertanok tananyagát, az átvett jó gyakorlatokat és kidolgozott módszertani segédanyagokban foglaltakat alkalmazzuk a tanórai tevékenységekben, valamint a tanórán kívüli egyéb nevelő-oktató munkában.”

8. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok, tevékenységek

Környezeti nevelésünk alapelve a környezetünk, mint létező értéknek a tisztelete és megőrzése, célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása. Feladatunk a tanuló környezeti, társadalmi és természeti erkölcsi érzékének, felelősségének megalapozása, kialakuló értéktudatának, együttműködési képességének, életviteli szokásainak formálása és megerősítése.

A gyakorlati környezeti nevelést az alábbi területeken valósítjuk meg:

- környezetkultúra: művészeti nevelés, kézművesség, mikrokörnyezet (iskolaudvar, iskolai terek, osztályterem, szaktanterem) folyamatos alakítása;
- környezetvédelem: szelektív hulladékgyűjtés, növények, állatok védelme, tájvédelem, energiatakarékosság az intézményben és otthon, környezetbarát közlekedés.

A környezeti nevelés színterei:

Valamennyi tanulónkat érintő elemek:

- példát prezentáló iskolai környezet:
 - tantermi, folyosói, udvari „élő sarok” kialakítása, fenntartása;
 - a pedagógusok, a dolgozók példamutatása;
 - a kerékpáros és gyalogos közlekedés ösztönzése;
 - szelektív hulladékgyűjtés;
 - iskolai faliújságon a környezetünk védelméről megjelenő plakátok megjelentése.
- kötelező tanórai keretben végzett környezeti nevelés:
 - tantárgyakba, osztályfőnöki órákba épített, valamint az egyéb iskolai foglalkozásokon (napközi, tanulószoba, erdei iskola, kirándulás, iskolai projektek) megvalósuló környezeti nevelés.

A tanulóinkat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek:

- környezetvédelmi akciók, megemlékezések a környezetvédelemhez kötődő jeles napokról;
- természetjáró túrák;
- megemlékezés a Víz világnapján és a Föld napján;
- látogatások szervezése (múzeum, állatkert, botanikus kert, nemzeti park, szennyvíztisztító, vízművek, hulladékégető, biomassza erőmű).

A környezeti nevelés szempontjából is jelentősége van az élmény- és tevékenység alapú módszerek minél sokoldalúbb alkalmazásának. A környezeti nevelésünket szolgáló módszerek, eljárások:

- játékok (szituációs, drámajáték, memóriafejlesztő);
- projektek, munkaterv szerint riportok (kérdőíves felmérés);
- terepgyakorlati módszerek (terepgyakorlatok, térképkészítés, célzott megfigyelések);
- aktív, kreatív munka (természetvédelmi munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny, pályázatok, versenyek, kiállítás rendezése, újság készítése, kutatómunka);
- művészetek (vizuális kultúra a környezeti nevelésben, irodalmi alkotások, zeneművészet, népművészet, esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése).

A környezeti nevelésében részt vevők köre:

- belső (iskolai) résztvevők: osztályfőnökök, szaktanárok;
- külső résztvevők, szakemberek: intézmények.

III. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA, JÓVÁHAGYÁSA ÉS NYILVÁNOSSÁGA

Többcélú intézményünk egységes, valamennyi nevelési-oktatási feladatot átfogó pedagógiai programot, ennek keretein belül az egyes feladatok ellátásához óvodai, iskolai pedagógiai programot, iskolai helyi tantervet, fejlesztő nevelés-oktatás szakmai programot, utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózat működtetésének szakmai programot használ.

Pedagógiai programunkat az intézmény nevelőtestülete fogadja el és az főigazgató hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.

A pedagógiai program megtekinthető:

- az iskola fenntartójánál,
- az iskola könyvtárában,
- a nevelői szobában,
- az főigazgatói és intézményegység-vezetői irodában,
- az intézmény honlapján: <http://www.eltes-tatabanya.edu.hu>

A pedagógiai program nyilvános, az intézmény honlapjáról letölthető.

A pedagógiai programról, annak egyes pontjairól minden tanuló, vagy szülő részletes tájékoztatást kérhet – előre egyeztetett időpontban – az főigazgatótól vagy az intézményegység-vezetőtől.

IV. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program 2024 év 09 hó 02 napján a
fenntartójóváhagyásával lép hatályba és visszavonásig érvényes. A felülvizsgált Pedagógiai
Program hatálybalépésével egyidejűleg érvényét veszti a 2020 év 08 hónap
31 napján készített (előző) Pedagógiai Program.

A Pedagógiai Program felülvizsgálata

A Pedagógiai Program felülvizsgálatára sor kerül jogszabályi előírás alapján, illetve
jogszabályi változás esetén, vagy ha módosítását kezdeményezi a fenntartó, a nevelőtestület, a
diákönkormányzat, az intézményi tanács, ennek hiányában az iskolaszék, óvodaszék,
kollégiumi szék, ennek hiányában a szülői szervezet. A kezdeményezést és a javasolt
módosítást a főigazgatóhoz kell betérjeszteni. A Pedagógiai Program módosítási eljárása
megegyezik megalkotásának szabályaival.

Kelt: Tatabánya 2024 év 08 hónap 26 nap

.....
főigazgató

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot az intézmény *óvodai szakmai munkaközössége* 2024. augusztus 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szakmai munkaközösség véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
a munkaközösség vezetője

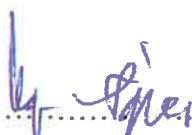
A Pedagógiai Programot az intézmény *általános iskolai szakmai munkaközössége* 2024. augusztus 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szakmai munkaközösség véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
a munkaközösség vezetője

A Pedagógiai Programot az intézmény *szakiskolai szakmai munkaközössége* 2024. augusztus 22. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szakmai munkaközösség véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
a munkaközösség vezetője

A Pedagógiai Programot az *intézményi tanács* 2024. augusztus 23. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy az intézményi tanács véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
intézményi tanács képviselője

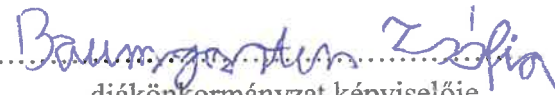
A Pedagógiai Programot a ~~szülői szervezet~~ 2024. augusztus 23. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szülői szervezet véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

szülői szervezet képviselője

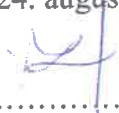
A Pedagógiai Programot a ~~diákönkormányzat~~ 2024. augusztus 23. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a diákönkormányzat véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

diákönkormányzat képviselője

A pedagógiai program a nevelőtestület bevonásával 2024. augusztus 26. napján került megalkotásra, amelyről jegyzőkönyv és jelenléti ív készült.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

főigazgató

nevelőtestület képviselője

Jelen Pedagógiai Programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a Tatabányai Tankerületi Központ képviseletében mint az intézmény fenntartója jóváhagyom. Az esetlegesen felmerülő finanszírozási igények a kötelezettségvállalás rendje szerint, egyedileg kerülnek elbírálásra.

Tatabánya, 2024.

Vereckei Judit
tankerületi igazgató
fenntartó képviselője

A Pedagógiai Programot a szülői szervezet 2024. augusztus 23. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szülői szervezet véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
szülői szervezet képviselője

A Pedagógiai Programot a diákönkormányzat 2024. augusztus 23. napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a diákönkormányzat véleményezési jogát jelen Pedagógiai Program felülvizsgálata során jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
diákönkormányzat képviselője

A pedagógiai program a nevelőtestület bevonásával 2024. augusztus 26. napján került megalkotásra, amelyről jegyzőkönyv és jelenléti ív készült.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
főigazgató

.....
nevelőtestület képviselője

Jelen Pedagógiai Programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a Tatabányai Tankerületi Központ képviseletében mint az intézmény fenntartója jóváhagyom. Az esetlegesen felmerülő finanszírozási igények a kötelezettségvállalás rendje szerint, egyedileg kerülnek elbírálásra.

Tatabánya, 2024. augusztus 26.

.....
Vereckei Judit
tankerületi igazgató
fenntartó képviselője

MELLÉKLETEK

6.1. Elektronikus mellékletek

1. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 1-4. évfolyam (2020)
2. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 4-8. évfolyam (2020)
3. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 9. előkészítő évfolyam (2020)
4. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 9-10. évfolyam (2020)
5. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 9-12. évfolyam (2020)
6. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 9-10. évfolyam (2020)
7. Helyi tanterv enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak 11-12. évfolyam (2020)
8. Helyi tanterv középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak 1-4. évfolyam (2020)
9. Helyi tanterv középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak 5-8. évfolyam (2020)
10. Helyi tanterv középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak 9-10. évfolyam (2020)
11. Helyi tanterv középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak 11-12. évfolyam (2020)

6.2. Papíralapú mellékletek

1. melléklet: Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei
2. melléklet: Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének szakmai protokollja

1. melléklet **Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének- oktatásának irányelvei**

1.1. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok (a szövegben az autizmus kifejezés mindig a teljes spektrumra utal) az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei. Az iskoláskor eléréséig – vagy tovább – kezeletlenül maradt fejlődési zavar és szélsőséges viselkedésformák fejlesztő célú ellátása a gyermek növekedésével egyre nehezebbé válhat, bár a nevelhetőség, taníthatóság időszaka belenyúlik a felnőttkorba, így sosem túl késő elkezdni a fejlesztést.

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral (értelmi fogyatékossgal) együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el. A hiányzó(sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

1.1.1. A halmozottan sérült autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Gyakori társuló állapotok:

- a) intellektuális képességzavar (értelmi fogyatékoság) mint a leggyakoribb társuló fejlődési zavar;
- b) beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékoság;
- c) ADHD (figyelemhiányos(hiperaktivitás zavar);
- d) epilepszia;
- e) alvási és étkezési nehézségek, zavarok;
- f) egyes pszichiátriai zavarok (pl. szorongás, depresszió);
- g) viselkedésproblémák (pl. agresszió, önbántalmazás, súlyos passzivitás).

A fejlesztésnél szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező. Általában a szükségletek egyéni kombinációjához kell hangolni a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmuspecifikus pedagógiai módszereket.

1.1.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.

- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, amely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódtól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizzar kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

1.1.2.1. Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.
- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számítás, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

1.1.2.2. Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, ironia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.

- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.
- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekek közötti áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedéskérdések megjelenése.
- v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

1.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei, az aktív tanulás támogatása

- a) Az autizmus-specifikus nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.
- b) Az autizmus spektrumán komprehenzív, fejlődési-viselkedéses-oktatási és kognitív-viselkedéses megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges. A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítés ötvözi a fejlődési és viselkedéses megközelítést. A fejlődési megközelítés a gyermek által már elért, vagy kialakulóban lévő, elérhető fejlődési szint egyéni felmérését követően a következő fejlődési szintet célozza, míg a viselkedéses megközelítés a korszerű tanuláselméleten alapszik. A viselkedéses megközelítés alapja a viselkedés funkcionális analízise, amely a viselkedést pontosan leírja, részletesen elemzi, és feltárja annak okait, mozgatórugóit. E mellett a viselkedéses megközelítés viselkedéses tanítási technikák, eljárások alkalmazását is jelenti. Néhány példa a viselkedéses tanítási technikákra: láncolás, formázás, a viselkedések megerősítése, modellezés. A kognitív-viselkedéses megközelítésen alapuló módszerek adaptív gondolkodási és viselkedési stratégiákat tanítanak.
- c) A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása milyen minőségben valósul meg.
- d) A tanuló sérülésspecifikus támogatása a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén, valamennyi tanórán és tanórán kívüli helyzetben megvalósul, mivel a szociális interakciók, a kommunikáció értését és használatát kívánó helyzetek átszövik az iskolai életet.
- e) Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót fogadó köznevelési intézmény valamennyi közösségét (munkatársak, szülői közösség, kortárs közösség) informálni kell az autizmussal kapcsolatos alaptényekről és a támogatás alapvető stratégiáiról.

- f) Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit (pl. egyénre szabott motivációs rendszer, strukturált környezet, vizuális környezeti támpontok, zavaró környezeti ingerekkel szembeni védelem, a beszédet kiegészítő vagy helyettesítő augmentatív-alternatív kommunikációs eszközök, pl. írott, képes vagy tárgyi szimbólumok).
- g) Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása érdekében a tanuló nevelésében-oktatásában részt vevő valamennyi szakembernek tájékozottnak kell lennie annak tartalmáról. Az egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja a tanuló és a szülők folyamatos bevonásával.
- h) A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.
- i) Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségben való részvételről. Ennek érdekében alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.
- j) A nem vagy alig beszélő tanulók esetében biztosítani kell az egyénre szabott augmentatív-alternatív kommunikációs rendszer használatát. Az AAK alternatív kifejezés arra utal, hogy a hangzó beszéddel nem kommunikáló és(vagy kommunikációjában súlyosan akadályozott személy számára a hagyományos kifejezési módok (beszéd, írás) helyett más megoldásokat kell keresni, ami az egyszerű reflexektől a nyelvi szintű alkalmazásig terjedhet. Az augmentatív kommunikáció az érthető beszéd hiánya következtében súlyosan károsodott kommunikációs funkció átmeneti vagy tartós pótlására szolgáló kommunikációs rendszerek csoportja. Lényege, hogy a beszéd helyett a sajátos nevelési igényű tanuló nonverbális úton fejezi ki magát, felhasználva mindazt a lehetőséget, amelyet a hangjelzések, gesztusok, manuális rendszerek és(vagy a betűket, rajzokat, jelképeket, fotókat, tárgyakat stb. tartalmazó kommunikációs eszközök, valamint hangadó gépek (kommunikátorok) biztosítanak. Minden augmentatív kommunikációs rendszer több, egyénre szabott, térben és időben eltérő használhatóságú kommunikációs eszközből áll, amelyek tartalmazzák a kommunikációs hatékonyságot növelő valamennyi üzenethordozót, segédeszközt, stratégiát és technikát. Az augmentatív kommunikáció hatékony használata megteremti a társadalmi integráció, az önkifejezés, az intellektuális, érzelmi és szociális fejlődés lehetőségeit.
- k) A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.

- l) A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menetrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata).
- m) A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent.
- n) A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.
- o) Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása szükséges.
- p) A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.
- q) A fejlesztési célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell az egyéni fejlesztési tervekbe illeszteni.
- r) A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén). A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapo­zó funkció fejlesztését be kell illeszteni ebbe a hierarchiába. Pl. a veszélyeztető viselkedések kezelése más, elfogadható viselkedések kialakításával a célok hierarchikus rendjében így alakul:
 - az ön- (esetleg köz-)veszélyes viselkedések kezelése,
 - a családi életet akadályozó viselkedések kezelése,
 - a taníthatóság és a csoportba való beilleszkedés kialakítása,
 - az iskolán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

1.3. Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen

képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.

- b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
- e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

1.4. Tanulási környezet

1.4.1. A tanulási környezet szervezési feltételei

Az autizmusspecifikus nevelés-oktatás különböző szervezési keretek közt valósulhat meg:

- a) Speciális osztályban, csoportban, egyéni és kiscsoportos formában.
- b) Többségi iskolában integráltan, az integráció különböző szintjeinek, formáinak alkalmazásával:
 - ba) a tanuló teljes, funkcionális integrációban vesz részt, szükség esetén egyénre szabott segítséget kap;
 - bb) a tanuló részleges integrációban vesz részt, a többségi iskolában autizmusspecifikus egység működik, a tanuló egyéni képességei és szükségletei szerint kapcsolódik be a tanórákba;
 - bc) a tanuló speciális csoportba, osztályba jár, de rendszeresen különféle közösségi programokban vesz részt tipikusan fejlődő gyermekekkel (pl. tehetséggondozó programok, szakkörök, kirándulás, sport- és szabadidős tevékenységek);

bd) a tanuló fordított integrációban vesz részt, a speciális osztály, csoport rendszeresen fogad tipikusan fejlődő tanulókat különböző programok keretében (pl. szociális készségfejlesztő csoport, szakkör).

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

- a) A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.
- b) Az iskola részéről:
 - ba) a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
 - bb) jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
 - bc) speciális eszközök, módszerek és környezet;
 - bd) együttműködés a családdal és(vagy a diákokotthonnal);
 - be) a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
 - bf) szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
 - bg) az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékoságot kompenzáló alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

Speciális csoportosajátosságok bármely szervezési forma esetén:

A szükséges pedagóguslétszám függ a csoportlétszámtól, a csoporttagok közti hasonló szükségletektől, az egyéni fejlesztési szükséglettől és a viselkedésproblémák súlyosságától, gyakoriságától. A szükséges egyéni fejlesztés, a szakszerű integráció, illetve a súlyosan érintett tanulók minőségi ellátása csak megfelelő létszámú és képzettségű szakember jelenlétében

biztosítható. Törekedni kell a csoport homogenitására. Az egyéni fejlődési eltérések az általános értelmi, önállósági, beszédképességi szint, illetve a viselkedésproblémák jellege szerint további csoportbontást tehetnek szükségessé.

1.4.2. A tanulási környezet fizikai feltételei

Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége). Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.

A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.

Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjesztetni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

1.4.3. A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek

kiaknázása, a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

1.5. A Nat alkalmazása az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók csoportja rendkívül változatos, de a központi sérülés azonos jellege miatt meghatározhatók közös szükségletek és egységes módszertani javaslatok. Esetükben számolni kell azzal, hogy a Nat kulcskompetenciáihoz rendelt tudások elsajátításához hosszabb időtartamot szükséges biztosítani, a szociális megértést kívánó attitűdök, képességek fejlődését pedig kognitív stratégiákkal kell támogatni.

A Nat nevelési céljai, tanulási területei esetükben is alkalmazhatók, a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A Nat szakaszaihoz rendelt tanulási célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, a szociális adaptáció szintjét, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni.

Mivel az autizmus spektrumzavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettantervét, valamint az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára és a közép-súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra.

Az adaptáció szükségessége a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokra is vonatkozik. Az autizmussal, valamint az autizmussal és intellektuális képességzavarral is diagnosztizált tanulóktól nem várható el az autizmusban nem érintett kortársakkal azonos teljesítmény.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes tanítási területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A tanulókat egyéni szükségleteiknek megfelelően mentesíteni kell a tananyagrészek vagy tantárgyak minősítése és értékelése alól.

1.6. A kulcskompetenciák fejlesztése

1.6.0. Alapkompetenciák

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az alapkompetenciák fejlesztésekor is igen nagy egyéni eltérésekkel kell számolni, nem csupán a tipikus kortársakhoz képest, hanem a célcsoporton belül is.

Az alapkompétenciák megszerzése és megszilárdulása jellemzően tágabb időkeretben valósul meg, mint a tipikus kortársak esetében. Az alapkompétenciák fejlesztése is az egyéni felmérésen alapuló egyéni fejlesztési terv szerint történik.

A beszéd, olvasás, írás, szövegalkotás, mennyiségekkel, számokkal, idővel kapcsolatos ismeretek elsajátítása gyakran mechanikus, ezért feltétlenül szükséges a megszerzett ismereteket valós élethelyzetekben alkalmazni. Az írott és beszélt nyelv funkcionális használatának elsajátítása kulcsfontosságú, annak spontán fejlődése nem elvárható.

A szociális kommunikáció és a rugalmas gondolkodás minőségi sérülése akadályozza a nyelv és beszéd rugalmas, funkcionális használatát, az absztrakt szimbólumok rugalmas kezelését. A pozitív attitűd kialakításához sikerélményt nyújtó, egyénre szabott tanulási helyzetek kialakítása szükséges.

1.6.1. A tanulás kompetenciái

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló amely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő készségekre építhetünk. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása ugyancsak elősegíti a fejlődést.

A Nat által meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlesztése prioritást kap az érintett tanulók iskolai nevelése-oktatása során. Az autizmussal élő tanulók között lehetnek olyan, az autizmus mellett értelmi fogyatékkal is küzdő gyermekek, akik nem vagy kortársaiknál jóval később sajátítják el az írást, olvasást, számolást, ill. az IKT-eszközök használatát. Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedési feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállással.

1.6.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Minden autisztikus gyermeknél – függetlenül verbális képességeik színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és a nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, amelyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

1.6.3. A digitális kompetenciák

Az IKT-eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és az internet használata során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használattal összefüggő veszélyeinek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

1.6.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtése, rendszerezése, az információk különböző logikai eljárásokkal történő átalakítása, értelmezése és elemzése az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erőssége lehet. Nehézséget jelenthet ugyanakkor az adatok értelmezése, a rugalmas problémamegoldás és az információk alkalmazása a mindennapi életben.

1.6.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása az autizmusspecifikus fejlesztés kulcsterülete. A sikerélményeket biztosító, a tanuló érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, a szociális normáknak a direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Elsődleges az

érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A saját testtel, szexualitással, nemiséggel és emberi kapcsolatokkal összefüggő ismeretek, viselkedési normák direkt tanítása ugyancsak prioritást kell hogy élvezzen, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezíti.

Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak direkt tanítása, ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljes körű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrumzavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

1.6.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat által meghatározott ismeret, készség és attitűd az egyéni képességektől függően sajátítható el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmus-specifikus egyéni fejlesztést. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz- vagy egyéb művészi tehetséggel bíró gyermekek.

1.6.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.

A Nat által meghatározott ismeretek, képességek, attitűdök az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A képességek terén a típusos nehézségek mellett szintén nagy egyéni különbségek mutatkoznak az autizmus spektrumán. A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása prioritást kap.

1.7. Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

1.7.1. Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

1.7.2. Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

1.7.3. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszemponú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

1.7.4. Erkölc és etika

Az erkölctan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

1.7.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

1.7.6. Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

1.7.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

1.7.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, amelyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex

gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

1.7.9. Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

1.8. Az iskolai fejlesztés szakaszai

1.8.1. Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

1.8.1.1. Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, amely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyaknak a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), amelyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, amelyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapinformációkkal való ellátása. A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmusspecifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmusspecifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stresszmegelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

1.8.1.2. Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, amely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismétlése.

Korai diagnózis esetén az autizmusspecifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az alsó tagozat időszakába. Fő célja a habilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek(tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális(kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;

- az autizmusból és a társuló fogyatékokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékokspecifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció(szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.

d) Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása.

1.8.2. Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

1.8.2.1. Átmenet az alsó és felső tagozat között

Az alsó tagozatból a felső tagozatba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

Felső tagozaton a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- a) Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- b) Kortárssegítő program működtetése.
- c) A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- d) Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- e) Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- f) Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- g) A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- h) A képességeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

1.8.2.2. Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatteremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;

- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;
- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

1.8.3. A harmadik nevelési-oktatási szakasz (9–12. évfolyam) feladatai

1.8.3.1. Átmenet az alap- és középfokú nevelés-oktatás között

A középiskolába lépés jelentős stressz forrása lehet, mivel nagymértékben változik a mindennapi rutin, a szokásrend, az iskolába járás útvonala, az épület, a fizikai környezet. Új tantárgyak lépnek be, magasabb szintű elvárások jelennek meg az önállóság területén. Változnak a tanárok és a kortársak is. Ebben az életkori szakaszban megnő a kortársakkal való együttműködés, a kortárscsoportéhoz való tartozás jelentősége, ami a nehézségek markáns területe az autizmusban érintett tanulók számára.

Az átmenet támogatásának általános sémája:

- a) Információgyűjtés, -felmérés.
- b) Az átmenetben részt vevő team létrehozása (autizmussal élő fiatal, szülők, ellátó szakemberek, a fogadó hely közösségei).
- c) A befogadó hely bevonása.
- d) A környezet adaptálásának megtervezése.
- e) A kulcsfontosságú, tanítandó készségek, viselkedések tanulása, általánosítása.
- f) Az átmenet folyamatának megtervezése és kivitelezése.
- g) Utánkövetés.

Az átmenet támogatásának stratégiái a következők:

- a) Időben, legalább 1-2 évvel az intézményváltás előtt érdemes elkezdni a tervezést, a továbbtanulási lehetőségek lehető legteljesebb feltárásával.
- b) A tervezés valamennyi partner bevonásával történjen, beleértve az autizmussal élő tanulót!
- c) Fontos a fogadó intézmény lehető legkorábbi bevonása, az intézményi közösségek felkészítése.
- d) A tervezés során a meglévő készségekre, erősségekre, preferenciákra érdemes építenünk, fontos elszakadni a deficitorientált szemlélettől.

1.8.3.2. A középfokú képzés kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az autizmus spektrum sokszínűsége következtében a középfokú képzés valamennyi intézménytípusában jelen vannak autizmussal élő tanulók.

Valamennyi intézménytípus esetében prioritást élvez a fiatalok pályaválasztásának előkészítése, támogatása, a felnőttkori önállóság és autonómia megalapozása.

A speciális érdeklődési kör megfelelő támogatással a későbbi munkavállalás alapja lehet, ezért át kell gondolni, hogy az milyen szakmákhoz kapcsolódhat.

A pályaválasztás szempontjából alapvető, hogy a tanuló tisztában legyen erősségeivel és nehézségeivel, vagyis a reálishoz közelítő énképpel, önismerettel rendelkezzen.

1.9. Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszempontú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

1.9.1. Erősségek, tehetséggondozás

Az autizmus területén a tehetséggondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, amelyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó(kiemelkedő) képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmenet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetséggondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

1.9.2. Fejlesztendő területek

1.9.2.1. Szociális kommunikáció

Az autizmus spektrumán érintett tanulóknál minden esetben, az intézményrendszer bármely típusában szükséges a szociális-kommunikációs készségek direkt módszerekkel történő, explicit tanítása és a társas megértés fejlesztése. A tanítás céljait, módszereit és

eszközrendszerét az egyéni felmérések alapján kell meghatározni és a tanítás eredményét folyamatosan monitorozni szükséges.

1.9.2.2. Önállóság és autonómia

Az autizmusra jellemző nehézségek kompenzálása érdekében prioritást kap az önállóság kialakulásának támogatása az élet minden területén, szoros együttműködésben a családdal. Az önállóság eléréséhez egyrészt a megfelelő, egyénre szabott sérülésspecifikus eszközrendszer biztosítása szükséges (pl. egyénre szabott vizuális algoritmusok), másrészt megfelelő tanulási helyzeteket kell biztosítani a tanuló számára.

1.9.2.3. Adaptív viselkedés támogatása

A tanulók számos olyan viselkedést, magatartásformát mutathatnak, amelyet a környezet nemkívánatosnak minősít, tilt, esetleg csupán szociálisan furcsának tart. Ezen viselkedések között előfordulnak veszélyes, destruktív, agresszív vagy önkárosító megnyilvánulások, de ide sorolhatjuk a beilleszkedést nehezítő sztereotip viselkedéseket vagy a szélsőséges passzivitást is. A beilleszkedési nehézségeket eredményező viselkedések háttérében sokféle ok állhat. Ezek közül a leggyakoribbak: kommunikációs nehézségek, fokozott érzékenység bizonyos környezeti ingerekkel szemben, a szociális megértés hiánya, változások megértésével, elfogadásával kapcsolatos nehézségek stb. A pedagógusok feladata, hogy a családdal egyetértésben rangsorolják a nem kívánatos viselkedéseket súlyosság és fontosság szempontjából, majd megoldási stratégiát dolgozzanak ki. Szükség esetén a folyamatba bevonandó pszichológus és pszichiáter is. A beilleszkedési, magatartási nehézségek és azok okai rendkívül változatosak az autizmusban, ezért egyéni felmérés és egyénre szabott stratégiák alkalmazása szükséges. A beavatkozás tervezése mindig a nemkívánatos viselkedés pontos meghatározásán és konkrét tartalmú, pontos jegyzőkönyvezésén alapul. Az alkalmazott stratégiák alapja a viselkedés- és kognitív terápia. A sikeres beavatkozás egyik feltétele, hogy adott viselkedés kezelése során a környezet egységes reakciókat adjon.

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

1.10. Értékelés, célok, tanulási eredmény

A Nat-ban megjelölt célok elérésében az autizmus változatos spektrumának megfelelően igen nagy egyéni eltérések lehetnek. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulókra jellemző típusosan egyenetlen, ún. „csipkézett” képességprofil miatt egy tanulási területen belül is

előfordulhatnak szélsőségesen eltérő teljesítmények. Az intuitív társas megértést és rugalmas gondolkodást kívánó célok elérése jóval hosszabb időt vehet igénybe a kortársakhoz képest, vagy módosítva érhetők el.

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmus-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

A visszajelzés legyen pozitív tartalmú, továbbá fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb! Az értékelésnél és minősítésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a tanuló önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni a mindennapi életben. Ennek mérése az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

1.11. Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló iskolai ellátásának, rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztésének alapja a szakértői vélemény.

A szakértői vélemény tartalmazza a vizsgálat célját, előzményeit, a diagnózist(diagnózisokat és a komplex szakértői vizsgálat eredményeit, megállapításait.

A szakértői véleményeken szereplő, az autizmus spektrumába tartozó diagnózisok a következők lehetnek: pervazív fejlődési zavar, gyermekkori autizmus, Asperger-szindróma, egyéb pervazív fejlődési zavar, másként nem meghatározott pervazív fejlődési zavar.

A szakértői vélemény javaslatot tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a tanuló együttnevelés vagy különnevelés keretében folytassa-e a tanulmányokat, valamint hogy tankötelezettségét iskolába járással vagy magántanulói jogviszony keretében teljesítse-e.

A szakértői vélemény kitér a szakemberszükségletre, a rehabilitációra vonatkozó időkeretre, valamint az egyéni mentesítésekre.

A szakértői vélemény tartalmazza továbbá a rehabilitációs javaslatot, amely általában a fejlesztés fő irányait, területeit jelöli ki hosszabb távra. Ezeket az irányokat a tanulót ellátó szakembereknek a részletes pedagógiai felmérést követően konkrét célokra kell bontaniuk.

Az egyéni fejlesztési tervet megalapozó legfontosabb felmérések autizmus spektrumzavar esetében a következők: intellektuális képességek felmérése, a kommunikáció, a nyelvi és beszédképességek felmérése, az adaptív funkciók felmérése, az egészségi állapot felmérése.

A szakértői véleményben meghatározott átfogó célokhoz, fejlesztendő területekhez a következő részterületek informális felmérése alapján tűzhetők ki konkrét, mérhető, operacionalizált célok:

- a motiváció lehetőségei,
- a szimbólumértés szintje,
- szenzoros reakciók,
- kommunikációértés és -használat, kommunikációs funkciók,
- szociális készségek,
- kognitív készségek,
- mozgás: finommotoros és nagymotoros készségek,
- szabadidős készségek (önálló és társas),
- önkiszolgálás, önállóság és rugalmasság a mindennapokban.

Az egyes részterületek felmérését a gyermek, tanuló ellátását végző intézményben a gyógypedagógus végzi, a szakvélemény ezekre általában nem tér ki. A szakvélemény szerinti ellátáshoz azonban szükség van a részletes pedagógiai felmérésre.

1.12. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánpótlás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;

- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

1.13. Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A családdal és más partnerekkel való szoros partneri együttműködés az autizmus-specifikus ellátás alapja. Fontos, hogy a családtagok és az ellátásban részt vevő szakemberek kölcsönösen informálják egymást a tanuló fejlődésével kapcsolatban, és támogassák egymást a közös célok elérésében. A szülők és családtagok nélkülözhetetlen információkkal szolgálnak az autista tanuló egyedi fejlődéséről, motivációjáról, kommunikációs és tanulási stílusáról, ezért a sikeres szakmai munka elképzelhetetlen a család bevonása nélkül. A szakembereknek tudatában kell lenniük, hogy a családtagok tartós stresszt élhetnek át, ezért különösen fontos irányukban az empatikus, támogató attitűd. Ideális esetben a tanuló fejlődésének támogatására team alakul, amelyben helyet kap minden olyan családtag és szakember, aki szerepet játszik az egyéni fejlesztési célok elérésében, így természetesen tagja maga a tanuló is. A team lehetséges tagjai: a tanuló, a családtagok, a tanuló pedagógusai, utazó gyógypedagógus, utazó konduktor, (gyógy)pedagógiai asszisztens, az előző vagy következő ellátó intézmény szakemberei, gyermekpszichiáter, pszichológus, esetenként szociális szakember. A szoros együttműködés a felső tagozatban és a középiskola évei alatt is szükséges, többek között azért, mert az autista tanulók gyakran kevésbé osztják meg környezetükkel élményeiket, tapasztalataikat, problémáikat. A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kíváncsiak, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működésének szakmai protokollja

I. A protokoll

A protokoll az ellátás menetét és módját meghatározó olyan szabályrendszer, amely tartalmazza

- a megfelelő minőségű ellátáshoz szükséges/elégletes feltétel- és tevékenységrendszert,
- az ellátás folyamatát (a szervezés és megvalósításhoz szükséges tevékenységeket és eseményeket) és a kapcsolódó eljárásokat és feltételeket,
- folyamatszabályozást, indikátorokat, kimeneteket,
- a folyamatot támogató körülményeket. (Torda Ágnes definíciója alapján)

I.1. A protokoll célja

Az utazó gyógypedagógiai protokoll célja egy egységes eljárásrend és dokumentumgyűjtemény kialakítása, amely

- az utazó gyógypedagógusok mindennapi munkát támogatja,
- az együttnevelést megvalósító intézmények számára segítséget nyújt a sajátos nevelési igényű gyermekek törvényes és szakszerű ellátásának biztosításához.

I.2. A protokoll hatálya és módosítása

A protokoll az intézmény minden utazó gyógypedagógiai feladatot ellátó gyógypedagógusára kötelezően vonatkozik. Jelen protokoll 2024. szeptember 1-jétől visszavonásig, módosításig érvényes.

Felülvizsgálata kötelező, ha

- a vonatkozó jogszabályokban változás történik,
- a nevelőtestület 50%-a + 1 fő írásban kéri vagy
- a nevelőtestület/munkaközösség megbízást ad a munkaközösség – vezetőnek a felülvizsgálat kezdeményezésére.

II. Alapfogalmak

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló: aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló, ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
- b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,
- c) * tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló (Nkt. 4.§ 13.)

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:

az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd (Nkt. 4.§ 25.)

Utazó gyógypedagógus, konduktor:

az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat által foglalkoztatott gyógypedagógus, konduktor, aki az e törvényben meghatározott tevékenységét rendszeresen munkáltatója feladatellátási helyén kívül végzi (Nkt. 4.§ 39.)

Együttnevelést segítő pedagógus:

az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat által foglalkoztatott gyógypedagógus, konduktor, továbbá a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló – közös vagy részben közös – nevelésében és oktatásában részt vevő óvoda és iskola által, a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló óvodai nevelése, tanuló iskolai nevelés-oktatása érdekében foglalkoztatott gyógypedagógus, konduktor (Nkt. 4.§ 40.)

Egyéni előrehaladású nevelés és oktatás:

a sajátos nevelési igényű tanuló számára engedélyezhető, a tanuló egyéni adottságaihoz, fejlettségéhez igazodó továbbhaladást biztosító nevelési-oktatási forma (Nkt. 4.§ 41.)

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció:

a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez szükséges szakemberre vonatkozó javaslat figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló egyéni szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, új funkciók kialakítására és a környezeti feltételek optimalizálására irányuló kötelező foglalkozás (Nkt. 4.§ 4.a)

III. Az utazó gyógypedagógusi hálózat

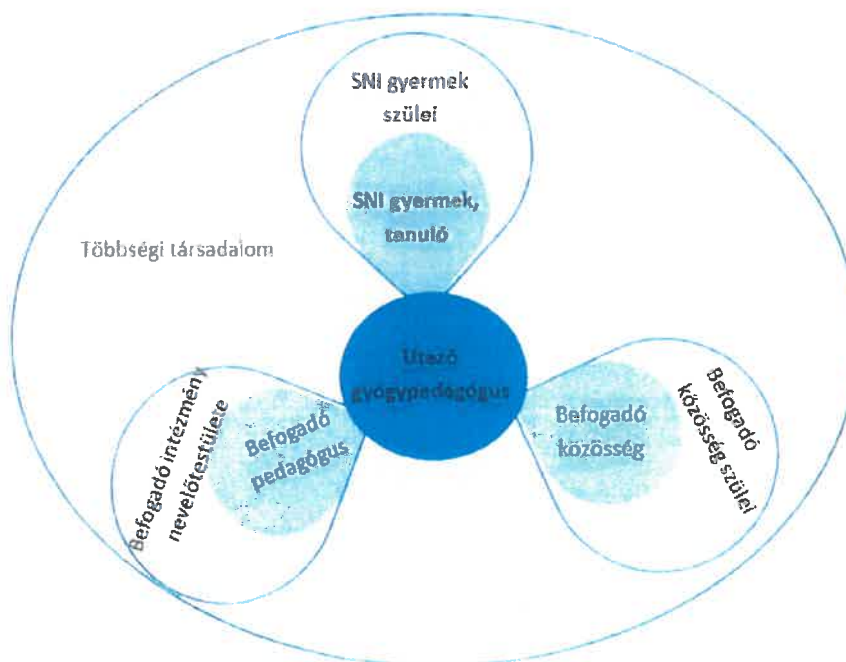
III.1. A hálózat célja

- az együttnevelésben nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók speciális pedagógiai módszerekkel történő segítségnyújtása
- egyenlő esélyek biztosítása, esélyteremtés
- támogató szolgáltatás nyújtása az együttnevelést végző iskolák pedagógusainak, az ellátásban részt vevő gyermekek szüleinek

III.2. Tevékenysége, feladatai

- sérülésspecifikumnak megfelelő végzettségű szakember (gyógypedagógus, konduktor) biztosítása
- munkaközösség működtetése (20/2012. EMMI rendelet 138/A. §)
- az együttnevelésben nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók számára speciális pedagógiai segítségnyújtás, melynek célja a fogyatékosságból eredő hátrány megelőzése, csökkentése, a képességek kibontakoztatása
- segítségnyújtás az integrációs folyamatban részt vevő szakmai partnereknek (pedagógiai diagnosztikus, dokumentációs anyagok elkészítése, módszertani útmutatás, képzések, előadások, kiadványok)

III.3. Célcsoportja

Forrás: Utazó gyógypedagógiai szakmai protokoll – Bárczi Gusztáv EGYMI

III.4. Szolgáltatások köre

- Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók komplex habilitációs - rehabilitációs fejlesztése
- Szakmai konzultációk, esetmegbeszélések

- Tanácsadás szülőknek, pedagógusoknak
- Szemléletformáló, érzékenyítő programok
- Eszközkölcsönző szolgáltatás

IV. Az utazó gyógypedagógus, konduktor

IV.1. Az utazó gyógypedagógus kompetenciái

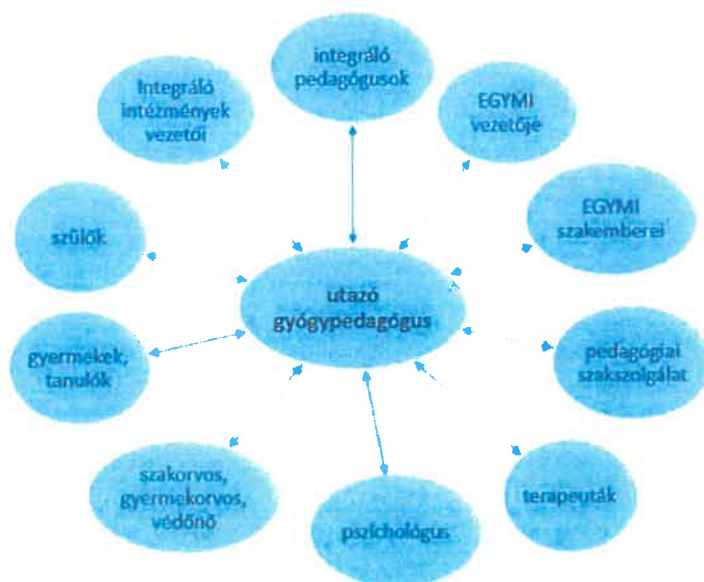
Az együttnevelés során az együttműködő pedagóguspartnerek szerepei, személyes és szakmai kompetenciái szükségszerűen megváltoznak. Az együttnevelést segítő gyógypedagógus

- az egyes gyermekek, tanulók beosztása egyéni vagy csoportos foglalkozásra, ill. az óraszám elosztása – kivéve, ha a szakértői bizottság szakvéleménye konkrét óraszámot, ellátási formát határoz meg,
- egyéni órarendjüket az integráló intézmények vezetőinek, pedagógusainak segítségével állítja össze,
- a fejlesztési folyamatot megtervezi, eszközt és módszert választ ki,
- egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs – rehabilitációs tevékenységet folytat,
- megosztja tudását és tapasztalatait a gyermek közvetlen környezetébe tartozókkal,
- a fejlesztés során tapasztaltakkal kapcsolatban körültekintően jár el, a szolgálati titkot megtartja.

IV.2. Az utazó gyógypedagógus munkaformái és szakmai kapcsolatrendszere

- egyéni munka tervezési – szervezési folyamatai
- konzultáció
- esetmegbeszélés
- tanácsadás
- team – munka

Szakmai kapcsolatrendszer:

Forrás: Utazó gyógypedagógiai szakmai protokoll – Bárczi Gusztáv EGYMI

IV.3. Az utazó gyógypedagógus feladatai

IV.3.1. A tanév eleji, a tanuló megismerésével kapcsolatos feladatok

- szakértői vélemény értelmezése, megbeszélése a többségi pedagógusokkal
- hospitálás az SNI gyermek hatékony megismerése érdekében
- együttműködés az év eleji diagnosztikus mérések elvégzésében
- egyéni fejlesztési terv elkészítése, egyeztetése a pedagógusokkal
- befogadás segítése az osztályközösségbe, igény szerint érzékenyítés

IV.3.2. A gyermek fejlesztésével közvetlenül kapcsolatos feladatok

- gyermek, tanuló megfigyelése, képességfelmérés
- A gyermek/tanuló egyéni fejlődésének, haladásának folyamatos monitorozása
- Gyógypedagógiai fejlesztő tevékenység a gyermekkel való kontaktfoglalkozásokon – egyéni fejlesztés, az egyéni fejlesztési terv megvalósítása
- Segítségnyújtás, tanácsadás eszköz-, módszerválasztásban, alkalmazásban

IV.3.3. A befogadó intézmény pedagógusaival történő kapcsolattartás feladatai

- előadások, bemutató órák, konzultációk, esetmegbeszélések, értekezletek tartásával a pedagógusok támogatása az együttnevelés megvalósításában
- javaslattevés a gyermek egyéni igényeihez igazodó tanulási környezet kialakítására
- segítségnyújtás a szakértői vélemény értelmezésében és megvalósításában
- segítségnyújtás a tanulási eszközök, segédeszközök kiválasztásához
- szakirodalom ajánlása, gyűjtése
- Az SNI tanulók dokumentációjának segítése
- részvétel a tanulók értékelésében

IV.3.4. A szülőkkel történő kapcsolattartás feladatai

- Tanácsadás
- Konzultáció
- szülői értekezleten, fogadóórán való részvétel
- Nyílt óra, szülői klub szervezése
- a többségi tanulók szüleinek társadalmi érzékenyítése

IV.3.5. Adminisztrációs feladatok

- Egyéni fejlesztési terv készítése a többségi pedagógusokkal
- Egyéni fejlődési lapok betétíveiben vagy a KRÉTA naplóban a tanulók egyéni haladásának dokumentálása
- segítségnyújtás a fejlődési lapok külvívének vezetésében
- pedagógiai vélemény készítése
- napló naprakész vezetése, beszámolók, statisztikák elkészítése
- értékelés készítése félévkor és tanév végén

IV.3.6. A pedagógiai munka ellenőrzése

A pedagógiai munka értékelésekor kiemelt szempont a pedagógusok TÉR-ben az adott tanévre vonatkozóan megfogalmazott teljesítménycélja és az eddigi értékelések eredményei, vállalásai. Felhasznált szempontok:

Óralátogatások tapasztalatai:

Előzetesen egyeztetett időpontban óralátogatást végezhet

- az igazgató (a lehetőségek figyelembevételével látogatja az utazó gyógypedagógus munkavégzését a többségi iskolákban),
- intézményegység-vezető,
- értékelést támogató munkaközösség vezető vagy arra kijelölt tag.

Az óralátogatások minden esetben óraértékeléssel záródnak, melynek keretében

- a pedagógus bemutatja a megvalósított óra/foglalkozás tervezésének és megvalósításának fő körülményeit (cél, feladat, tervezés és megvalósítás),
- a látogatást végző értékeli a látottakat az előzetesen meghatározott megfigyelési szempont vagy a pedagóguskompetenciákhoz kapcsolódóan, amelyben a pedagógus erősségeire építve javaslatot tesz a pedagógiai munka javítására, ha szükséges.

Az óralátogatás dokumentációja:

- bejegyzés a KRÉTA naplóba,
- tervezés dokumentumai,
- feljegyzés az óraértékelésről.

Az adminisztráció pontossága, folyamatossága

Egyéni fejlesztési tervek

Konzultációs lapok

KRÉTA naprakész vezetése mindkét érintett intézményben

Félévi és év végi értékelések, jellemzések

Munkavégzés pontossága: a munkaköri leírásban foglaltak alapján.

V. Az utazó gyógypedagógiai, konduktív ellátás folyamata

Az utazó gyógypedagógiai intézményegység működési protokollja

Tevékenység	Időszak	Határidő	Érintettek köre	Felelős	Produktrum
Következő tanév előkészítése					
Utazó gyógypedagógusi ellátás igénylés adatlap kiküldése az intézményekbe	május 2. hete	május 15.	befogadó intézmények vezetői	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	e-mail a befogadó intézményekbe
Igénylőlapok visszaküldése elektronikusan	május 15- június 10.	június 10.	befogadó intézmények	befogadó intézmények vezetői	visszaküldött igénylőlap
Igénylőlapok feldolgozása, óraszám igénylése a tankerülettől	május 15- június 15.	június 15.	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	óraszám, szakemberigény
Előzetes csoportbeosztás, tantárgyfelosztás	június 15- június 30.	június 30.	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető, intézményvezető	tantárgyfelosztás

Egyeztetés az utazó gyógypedagógusok órarendjéről	szeptember 15.	utazó gyógypedagógusok, befogadó intézmények vezetői	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	órarendek	
A tanév feladatai					
Tevékenység	Időszak	Határidő	Érintettek köre	Felelős	Produkum
Szülők értesítése a foglalkozások időpontjáról a fejlesztést végző gyógypedagógus személyéről	szeptember 15- szeptember 20.	szeptember 25.	integrált gyermekek, tanulók szülei	utazó gyógypedagógusok	tájékoztató levél
Új igények, változások felmérése	szeptember 1- szeptember 10.	szeptember 10.	utazó gyógypedagógusok, befogadó intézmények vezetői	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	igénylőlapok, e- mailek
Szakértői vélemények áttekintése, új gyermekek, tanulók állapotának felmérése, hospitálás	szeptember1- szeptember 15.	szeptember 15.	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusok	feljegyzések, felmérőlap
Konzultáció a befogadó pedagógusokkal, az egyéni fejlesztési terv elkészítésének előkészítése céljából	szeptember 1- szeptember 15.	szeptember 15.	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusok	feljegyzés a konzultációról

Tatabányai Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola,
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Egyéni fejlesztési terv elkészítése	szeptember 15-október 15.	október 15.	utazó gyógypedagógusok, befogadó pedagógusok	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	egyéni fejlesztési terv
Közvetlen foglalkozás a gyermekkel/tanulóval az órarendben megjelenített időpontokban	szeptember 16- június 20.	folyamatos	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető, befogadó intézmények vezetői	egyéni fejlődési lap a Kréta felületén vezetve, gyermek, tanuló munkái
Konzultáció a szülőkkel, befogadó pedagógusokkal	szeptember 1- június 20.	folyamatos	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető, befogadó intézmények vezetői	feljegyzés a konzultációról
Új igények fogadása, változások beiktatása az ellátás folyamatába, gyógypedagógiai jellemzések írása a Felülvizsgálati kérelmekhez	szeptember 11-május 30.	folyamatos	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető, befogadó intézmények vezetői	szükség esetén tantárgyfelosztás módosítása
Fejlesztő eszközök, tankönyvek kölcsönzése, készítése	szeptember 1- június 20.	folyamatos	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusok	szakirodalom, eszközök, játékok

Tatabányai Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola,
Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola,
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Fogadó órák tartása	január 10- január 25.	január 25.	utazó gyógypedagógusok, szülők	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	feljegyzés
Tanulók félévi értékelése	január 5- január 25.	január 25.	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	értékelőlap
Év végi jellemzések elkészítése	június 10- június 20.	június 20.	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	év végi jellemzés
A következő tanév előkészítése	május 15-től		befogadó intézmények vezetői	utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	
Szülők értesítése a Kréta rendszerén keresztül a tanulók éves teljesítményéről	június 15-25.	június 25.	utazó gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusi hálózat intézményegységvezető	tájékoztató levél	tájékoztató levél
Fogadó óra tartása	június 1-20.	június 20.	utazó gyógypedagógusok	utazó gyógypedagógusok	feljegyzés

VI. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók speciális ellátása

VI.1. Tanulásban akadályozott gyermekek/tanulók ellátása

Cél: a tanulásban akadályozott (enyhe értelmi fogyatékos) fiatalok fejletlen vagy sérült funkcióinak fejlesztése, kompenzálása a harmonikus személyiségfejlődés és eredményes szocializáció érdekében.

Fejlesztendő területek:

- megismerő funkciók
- kognitív és tanulási képességek
- Kommunikáció
- szociális készségek
- mozgás, motorikum

Kiemelt nevelési feladatok:

- szabályok elfogadása és tartása
- viselkedésszabályozás
- konfliktuskezelés
- önellátás

VI.2. Érzékszervi fogyatékossggal élő (látássérült, hallássérült) fiatalok ellátása

Cél: A sérült érzékszerv funkcionális állapotához igazodó állapotjavítás, a megmaradt képességek azirányú fejlesztése, hogy az érintett gyermek minél hatékonyabb életminőséget érjen el a közvetlen és a tágabb társadalmi környezetébe való beilleszkedés során.

Kiemelt fejlesztési területek:

- érdeklődés felkeltése a világ sokoldalú (hallható, látható) megismerésére
- ép érzékszervek hatékony használata
- beilleszkedés, együttműködési készségek
- testkultúra kialakítása
- önálló életvitel (közlekedés, önellátás, segítségkérés)
- pozitív énkép kialakítása

VI.3. Mozgássérült gyermekek, tanulók ellátása

Cél: A mozgásállapot javítása, fejlesztése abból a célból, hogy esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, társadalmi életbe való bekapcsolódásra.

Kiemelt fejlesztési területek:

- a mozgásszervek működésének optimalizálására törekvés,
- motoros készségek, képességek (izomerő, koordináció, egyensúly) fejlesztése
- önellátás, önállóság fokozása,
- reális, pozitív énkép kialakítása
- a másodlagos elváltozások megelőzése,
- finommotorika fejlesztése

VI.4. Autizmus spektrumzavarral élő gyermekek/tanulók fejlesztése

Cél: Az elérhető leghatékonyabb szociális adaptáció és önállóság megalapozása, a hiányzó készségek pótlása, korrekciója, az iskolai sikerek érdekében speciális módszerek elsajátítása, az ismeretek alkalmazásának tanítása.

Kiemelt fejlesztési területek:

- autizmus-specifikus eszközrendszer alkalmazása: protetikusan kialakított, egyéni motivációs és jutalmazási rendszer, vizuálisan megsegített kommunikációs rendszer használatának megfontolása,
- kommunikáció, szociális viselkedés
- önkiszolgálás, önállóság
- viselkedésképroblémák kezelése

VI.5. Egyéb pszichés fejlődési zavarral élő gyermekek, tanulók ellátása

Cél: Az iskolai teljesítmények és viselkedésképrolákozás területén megmutatkozó eltérő kognitív, emocionális – szociális képességekkel élő fiatalok pedagógiai, pszichológiai, gyógypedagógiai komplex megsegítése.

Kiemelt fejlesztési területek:

- részképesség-zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, stb., hiperaktivitás és figyelemzavar, szocio – adaptív zavarok, kevert specifikus tanulási zavarok) terápiája
- sikerélmény biztosítása
- feladatok időbeli strukturálása, szervezése
- szabályok felismerése és betartása
- önkontroll

VI.6. Beszédfogyatékos gyermek/tanuló ellátása

Cél: A beszédprodukció olyan irányú fejlesztése és javítása, amely lehetővé teszi a társadalmi kapcsolattartás formáinak gyakorlását és használatát a társadalmi beilleszkedés érdekében.

Kiemelt fejlesztési területek a beszédfogyatékoság típusától függően:

- a beszéd alaki oldala (beszédszervek izomzatának fejlesztése, artikuláció)
- a beszéd tartalmi oldala (szókincsfejlesztés)
- beszédindítás
- szóbeli és írásbeli kifejezőképesség
- olvasáshoz szükséges alapképességek
- kommunikáció

VII. Az együttnevelést végző intézmény

VII.1. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A sajátos nevelési igényű tanulók részére kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. (Nkt. 47.§1.)

VII.2. A befogadó intézmények által biztosítandó infrastrukturális, tárgyi eszközrendszer

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 161.§-a alapján a befogadó intézmény biztosítja a gyermek, tanuló fogyatékoságának típusához és egyéni igényeihez igazodó a habilitációs-rehabilitációs ellátáshoz szükséges környezet kialakítását és az ehhez szükséges eszközök beszerzését és használatát.

A habilitációs-rehabilitációs ellátáshoz szükséges infrastrukturális feltételek:

- fejlesztő terem, fejlesztő szoba
- mozgásfejlesztő terem, tornaszoba, tornaterem
- logopédiai terem

A habilitációs-rehabilitációs ellátáshoz szükséges terem felszerelése, és tárgyi feltételek:

- felnőtt asztal, szék
- gyermekasztal, szék
- tükör
- szőnyeg
- tábla
- fejlesztő eszközök
- internethasználat, WIFI
- fénymásoló, nyomtató használata
- zárható polcos szekrény
- a gyermekekkel történő foglalkozásokhoz szükséges papíráru, íróeszköz, festék, gyurma, báb, filctoll, olló, társasjáték
- mozgásfejlesztő eszközök

Az utazó gyógypedagógusok és a hálózat intézményegység – vezetője folyamatos kapcsolattartásra törekszik a befogadó intézményekkel tekintetben, hogy a szükséges tárgyi feltételek biztosítottak legyenek.

VII.3. Az együttnevelésben részt vevő intézmény és a pedagógusok javasolt feladatai az együttnevelésben

- Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció, Egyéni fejlődési lap külvének megnyitása és vezetése (20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 99.§), az egyéni fejlesztési tervek átvétele és tárolása a helyi rendnek megfelelően
- Megfelelő méretű és felszereltségű helyiség biztosítása az egyéni vagy kiscsoportos rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységhez,
- Tájékoztatást ad az utazó gyógypedagógusnak a szülői értekezletekről, biztosítja számára a megjelenést,
- Tanév végén, az előre egyeztetett határidőre a Szolgáltatásigénylő űrlapon jelzi a következő tanévre szóló szolgáltatási igényét elektronikus vagy postai úton az EGYMI felé
- a tanév során történő változásokat, az érintett gyermek szakvéleményét és KIR adatait eljuttatja az EGYMI intézményegység – vezetőjének és tájékoztatja szóban vagy írásban az ellátást nyújtó gyógypedagógust
- a szülőkkel való kapcsolattartás, illetve a feladatellátásához kapcsolódó célokra az intézményi telefon, számítógép, internet, fénymásoló, nyomtató használatát biztosítja az utazó gyógypedagógus számára
- a gyermekek fejlesztéséhez papír – írószer biztosítása
- a gyermek hiányzásáról időben - betegség esetén a hiányzás napjának reggelén – telefonon, írásban vagy személyesen értesíti a gyógypedagógust
- A kontrollvizsgálathoz szükséges pedagógiai vélemény elkészítéséhez legalább az elkészítés határideje előtt 14 nappal értesíti a gyógypedagógust
- Az intézményi kapcsolattartó folyamatosan jelzi az utazó kollégát érintő intézményi programokat, programváltozásokat, és viszont

VIII. Mellékletek

1. melléklet	Utazó gyógypedagógusi ellátás igénylőlap
2. melléklet	Tanév eleji tájékoztató levél ellátásról intézményvezetők részére
3. melléklet	Konzultációs lap
4. melléklet	Egyéni fejlesztési terv minta
5. melléklet	Év végi értékelés - minta

1. melléklet Utazó gyógypedagógusi ellátás igénylőlap

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI ELLÁTÁS IGÉNYLÉSE

20220.../20..... tanév

Igénylő intézmény neve:.....
Kapcsolattartó, elérhetőség:

Gyermek/tanuló neve	OM azonosító	Osztályfok	Szakértői vélemény száma, kelte	BNO kód	SNI típus megnevezése	Javasolt egyéb terápia

Kelt:

.....
intézményvezető

2. melléklet Tanév eleji tájékoztató levél ellátásról intézményvezetők részére

Intézmény:

Tisztelt Igazgató Asszony/Igazgató Úr!

A Tatabányai Éltes Mátyás Iskola utazó gyógypedagógusi hálózatának szakemberei a 20../20... tanévben az előzetes igényfelmérések és a rendelkezésre álló erőforrások alapján a következő ellátást biztosítják az Önök intézményében a sajátos nevelési igényű tanulók részére:

Szakos ellátás	Ellátást biztosító szakember neve	fejlesztés heti óraszám	Csoportlétszám	Csoport névsora
pl. Logopédia				

Kérem, hogy amennyiben változás történt/történik az ellátottak tekintetében, az folyamatosan szíveskedjen jelezni az eltes.iskola@gmail.com e-mailcímen a mellékelt ellátási igénylőlapon!

Kérem, hogy az együttnevelésben részt vevő kollégák számára tegye lehetővé intézményünk – jelen levél mellékleteként megküldött - utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori ellátási protokolljának megismerését!

Köszönjük eddigi sikeres együttműködésünket, bízunk a további közös vállalásaink sikerességében!

Üdvözlettel:

.....
intézményegység – vezető
utazó gyógypedagógiai hálózat

.....
igazgató

Tatabánya, 20.....

3. melléklet Konzultációs lap

KONZULTÁCIÓS LAP

Intézmény	
Gyermek/tanuló neve	
Konzultáció időpontja	
Résztvevők	
Konzultáció célja	
A konzultáció rövid leírása	
Megállapodás	
Megjegyzés	
Résztvevők aláírása	

4. melléklet Egyéni fejlesztési terv minta

EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERV

Tanuló neve:	Osztályfok:
Megvalósítási időszak:	

Fejlesztési terület 1.				
Fejlesztés célja:				
fejlesztendő képesség, készség, kompetencia	feladatok, tevékenységek	munkaformák, - módszerek, eszközök	A fejlesztés keretei	Fejlesztő szakember neve

Fejlesztési terület 2.				
Fejlesztés célja:				
fejlesztendő képesség, készség, kompetencia	feladatok, tevékenységek	munkaformák, - módszerek, eszközök	A fejlesztés keretei	Fejlesztő szakember neve

Visszacsatolás a fejlesztési ciklus végén		
Fejlesztési terület	Eredmény	Probléma
További kiemelt feladatok, javaslatok, intézkedések:		
A fejlesztési ciklus szöveges értékelése:		

5. melléklet Év végi értékelés - minta

ÉV VÉGI ÉRTÉKEKÉLÉS

...../..... TANÉV

Kelt:.....

Intézmény neve, címe:	
Tanuló neve:	Osztályfok:
Szakértői vélemény száma:	Diagnózis:
Ellátást végző szakember neve:	
Ellátás heti óraszám:	
A fejlesztés tapasztalatai, eredményei:	
Összegzés, javaslatok:	